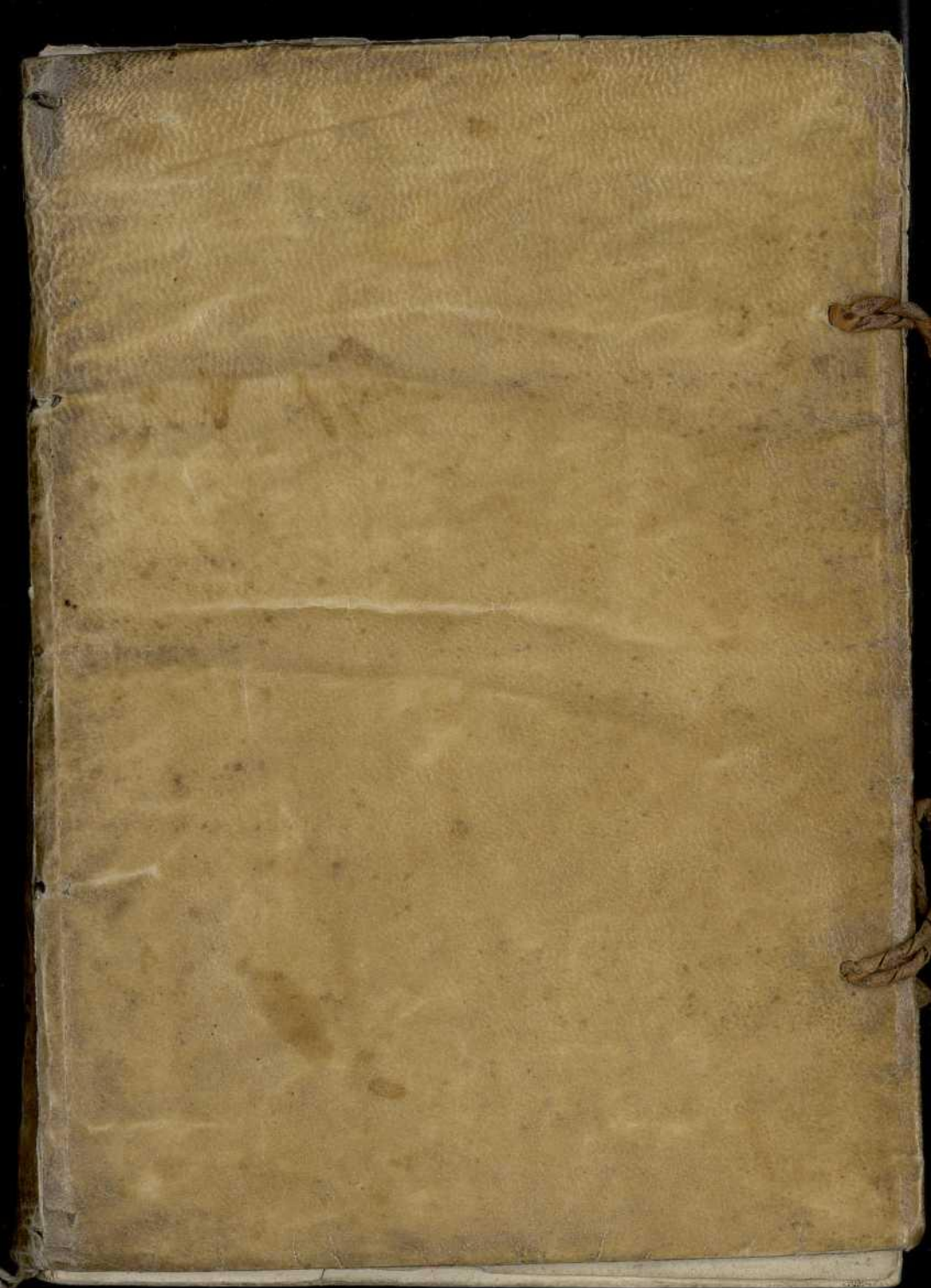

AI-1-21

A1-1-21

20026

13 2263

2026

Cur. — 960

RELECTIO
AD CAPVT. IN-
TER ALIA. DE IM-
MVNITATE ECCLE-
SIARVM.

Habita in Conimbricensi Academia, pro repetitionis certamine.

A Ludovico Correa Abbate Lordellensi iuris Pontificij Docto-
re, Artiumq; Magistro.

*Illustrissimo, ac Reverendissimo, D. D. Roderico
à Cunha Episcopo Portugalsensi, electo Hispa-
niarum Primati, & à Consilijs Ca-
tholica Maiestatis.*

IN MONASTERIO DE LORDELLO.

Cum facultate Superiorum.

Per Ioann. Roderic. Ann. M.DC.XXVI.

I Vssu Illustrissimi, ac Reverendissimi Domi-
ni Episcopi Generalis Inquisitoris, Catho-
licæq; Maiestatis Status Consiliarij, recogno-
vimus *Relectionem ad cap. Inter alia. de Im-
munit. Ecclesiarum.* Authore *Ludovico Cor-
rea* consobriino nostro, Pontificij iuris Do-
ctore, & Artium Magistro, nihilq; in ea corre-
ctionis dignum iudicavimus, imò potius (ni
me mea fallit affectio) opus singularis eru-
ditionis nobis visum fuit, & maximè Cano-
nico iuri, huiusq; Regni legibus consonum:
quapropter nihil, quominus typis mande-
tur, obstat. Portugale die 30. Ianuarij. 1625.

R. Episcopus Portugalensis.

P Ode se imprimir, vista a approvaçã do se-
nhor Bispo do Porto. Lisboa a 3. de Ma-
yo de 1625.

O Bispo Inquisidor Geral.

QVE

QVE se imprima este livro, vistas as licen-
ças do Santo Officio, & Ordinario.
Em Lisboa a 15. de Mayo de 625.

I. Ferreira. D. de Mello. V. Caldeira.

EX commissione Illustrissimi Domini Inqui-
sitoris Generalis perlustravimus Relectionē
hanc ad caput Inter alia. de Immunitate Eccle-
siarum, quam nimis suo exemplari conformem
inuenimus. Portucale die 3. Maij. 1626.

R. Episcopus Portugalensis.

TAxaõ este livro em cento & vinte reis em
papel. Lisboa a 20. de Junho de 626.

D. de Mello. Araujo.

DOCTISSIMI FRANCISI PIN-
TO DA VEIGA, EPIGRAMA.

*Quæ nova tam multis turgescit in æthera gemmis
Planta regens umbra luxuriante solum!
Quos iam præmittit fœtus, quæ poma minatur!
Qualem Septembrem Martius iste dabit!
Præclaro radix è semine ducta, Lycei.
Amne rigata, bibit sacra fluentia patrum.
Cresce diu, cœlo, terraq; faventibus arbor
Nulla tuum supra Sylva cacumen eat.*

E I V S D E M.

*Alter adest, geminusq; tuo, Mirandula Picus,
Sed potius Phoenix, nescit uterq; parem.
Doctrina, ingenij, generosæ stirpis uterque
Unicus, & morum, quos probet ipse Cato.
Disimiles reddet vitæ mora, nam brevis illi,
Longior haud paulo, sed tibi, noster, erit.
Perge igitur, magna hæc; sed sint exordia tantum:
Maiorum ut nulla sit tua fama minor.*

EPIGRAMMA

PRO RELECTIONE SACRO-
rum Canonum,habita à Doctore
Ludovico Correa.

E Dite sacratas operosa volumina leges
Ne Pluteus tantas condant avarus opes.
Æquum est archetypos interposuisse Cleanthas
Hoc opus, ut plures possit inire manus.
In lucem evadant Canonum nova lumina fausto
Omine, nec radios fax premat ista suos.
Fax cui submittet faces pudibunda vetustas,
Dum videt Heroas, te superare suos.
Fatidicæ Ageriæ Numa numina vana fatetur,
Seq̃, inscita suis scita dedisse dolet.
Iam sua sensa vocat prudens malè sana Lycurgus:
Te latet obscurus Sole nitente Solon.
Fama filet Latijs dicentem iura Catonem,
Teque minor Minos Gnosia regna docet.
Fax melior, legumq̃, Venis lux clarior, unde
Cum Minoë Solon, & Cato iura petant:
Legifer unde Numa, & discat regnare Lycurgus:
Legiferis solus tu dare iura potes.

ILLVSTRISSIMO D. LVDO-
vico Correa, in quo militiæ, & sapientiæ
decus mirè coniunguntur.

TE simul, atq; atavos decorât duo numina Mars, Ars;
Militiæ Mars est, Ars decus omne toga.
Ars tibi, Mars atavis dedit indebile nomen,
Ut tibi sic gemino laus ab honore foret.
Marte atavi domuere vagos in pulvere currus,
Atque adstricta gravi colla superba iugo.
Tu tamen arte domas errorum examina, moresq;
Et populi errantes dirigis arte pedes.
Ense simul, calamoq; oritur tibi gloria avorum
Grandibus ut scribas ardua facta notis.
Cæsareum est ab utroque decus, bina inde resurgit
Palma, vel Augusto par ab utroque nites.

A L I V D.

DVm stupet, atq; suum stupefacta agnoscit alumnum;
Quem multa insignem Pallas in arte dedit.
Siccine, ait, patiar tanta ut sapientia in uno
Deliteat regni penè sepulta loco?
Fas erit in tenebris habitare silentibus istud
Ingenium? Has tantum Lysia condet opes?
Quin potius rapido sublimis in aethera cursu
Fama volet, tantum ut garrulla cantet opus.
Prodeat, ac totum liber hic vulgetur in orbem
Non uno capitur gloria tanta loco.

ILLVSTRISSIMO D. V. O.
Vico Gortor, in p. millicie & sapientie
deus nunc coniunguntur.

T E sum, et studio detestari non desinam, ut
Militia M. V. S. et accensum legem
his tibi, ad hunc deus indelebile nomen
V. tibi sit generositas honoris, et
Marte nunc domine, digne in bellis
Atque ad hunc deus indelebile nomen
In castris nunc domine, uteris in castris, uteris
Et populi ex nunc domine, uteris in castris
Ergo sum, et studio detestari non desinam, ut
Opus nunc domine, uteris in castris
Ceterum ad hunc deus indelebile nomen
P. nunc domine, uteris in castris

D V. tibi sit generositas honoris, et
Marte nunc domine, digne in bellis
Atque ad hunc deus indelebile nomen
In castris nunc domine, uteris in castris
Et populi ex nunc domine, uteris in castris
Ergo sum, et studio detestari non desinam, ut
Opus nunc domine, uteris in castris
Ceterum ad hunc deus indelebile nomen
P. nunc domine, uteris in castris

ILLVSTRISSIMO

AC REVERENDISSIMO D.

D. Roderico à Cunha Episcopo Portu-
galensi, electo Hispaniarum
Prinati, &c.

Ludovicus Correa consobrinus suus.

S. P. D.

OMNIVM felicissimum (Illustrissimè Do-
mine, ac sapientissime Praesul) me accla-
mare possum, cum ceteri remotos quosq³, &
exterios ad sua patronos, & tutelares qua-
rant, mihi verò tantus intra domum sit, &
adeò proximus, ut mihi ipsi iniuriam intulerim si alium
(nec fortè digniorem) extra quassissem. In te enim sci-
entia, sanguinis claritas, dignitas, atq³ morum probitas
ita coniunguntur, ut videaris omnia illa simul comprehen-
dere, quae alijs variè contingunt. Hac una tantum ra-
tione ad hunc tibi laborem dicendum compelli poteram,
ni alia arctior me superaret, quae quidem proficiscitur, ex
tot in me collatorum beneficiorum memoria, ut vix enu-

*

merare

merare possim: nam in studijs nullum magistrum, indisciplinam nullum præceptorem, in clericali statu nullum præter te Prælatum agnovi: deniq; in omnibus te patrem, ac dominum semper fui expertus: ideoq; quidquid sum, libenter profiteor opus manuum tuarum esse. Quæ necessitudine cogor omnia mea tibi sacrari, quasi volens rependere tuam erga me benevolentiam; cui licet munusculum istud adæquari nequiverit, sit pro complemento voluntas: deficientibus enim viribus, tentare satis.

Accipe igitur, Benignissime Domine, libellum hunc pro mearum elucubrationum primitijs, tibi, ut Prælato debitis; & pro obsequio tantæ magnificentiae, ut Domino meo præstando. Exi ergo, parve liber, sine me tutus in urbem: Patronum enim, & protectorem tecum defers, quo omni timore secluso superiorum Principum palatia penetrare, in insignioribus Academijs commorari, & toto tandem Orbe conspici poteris: ibiq; calumnias vitare, contumelias quascumq; propellere, & odia in adversarios retorquere: unde novus mihi addatur animus ad maiora sub tuo nomine peragenda, cuius munimine semper proficient, ut mihi sint honoris, tibi obsequij. Salve,

iterumq; salve Amplissime Præsul. Lor-

dellæ V. Kalend. Maij. Anno

M. DC. XXVI.

AD LECTOREM.

STVDII mei (sapientissime Lector) decennij cursu peracto, tandem doctorem sacri iuris lauream assequi cupiens argutissimum Relectionis examen subij, quod adeò Academicis gratum fuit, ut in lucem prodire me coëgissent; non defuere etiam amicorum rogatus, consanguineorum imperia, nec non aliorum quibus mihi fas est obtemperare: quapropter magis, ut videor, invitatus, quàm spontaneus opellam istam, ne dicam librum, typis mandavi. Si tamen aliquis de mora me accusaverit, meorum adversitates, & negotiorum obices, quibus adhuc implicatus fui, me excusabunt. Scholastico more, quo perlegi, & oppugnavi, exit: textus amplitudinem tantum comprehendere, ne ultra intentionis meae terminos transcurrere videar. Si tibi placuerit libellus hic, applaude: si verò displicuerit, dele: utroque enim gaudebo, quia inter illos enumerari nolo, qui suis adeò delectantur, ut nullo crimine notata esse putent. Vale.

RELECTIO AD CAPVT INTER ALIA DE IMMVNITA- te Ecclesiarum.

*Habita in Conimbricensi Academia
pro repetitionis certamine.*

A Ludouico Correa Abbate Lordellensi juris Ponti-
ficij doctore artiumq; Magistro.

P R O O E M I V M.

PROPONIMVS pro nostro
relectionis examine, enucle-
andum Innocentium tertium
*in cap. inter alia 6. de Immu-
nitate Ecclesiarum:* materiam
amplam, difficilem, & non trivalem. Spero
censura immunem abire, si autem ab ea fuge-
re nequiero ad vos confugiam, vt vestra gau-
deam immunitate. ex cuius textus serie duas
præcipuas deducimus conclusiones.

A

Prima

Prima conclusio est. Liber homo quantum cumque gravia maleficia perpetraverit, non est ab Ecclesia violenter extrahendus, nec inde damnari debet ad mortem, vel ad pœnam. Sed Rectores Ecclesiarum sibi obtinere debent membra, & vitam, super hoc tamen, quod iniquè fecit, est aliàs legitimè puniendus.

Secunda conclusio. Servus qui confugit ad Ecclesiam postquam de impunitate sua dominus eius clericis iuramentum præstiterit, ad servitiū domini sui redire compellitur: alioquin à domino poterit occupari.

Utramq; conclusionem probat textus in nostro cap. in præsent. hoc titulo de Immunitat. Textus in cap. 1. Textus in cap. Ecclesiam, eodem titulo. Textus in cap. 1. eodem titulo lib. 6. Textus in cap. Noverit. Textus in cap. Grave. de sententia excommunicationis. Textus in cap. Irreligiosum. Textus in cap. Eos. Textus in cap. Libertos 87. dist. Textus in cap. Si in morte §. Ecce quòd. 23. q. ult. Textus in c. Generaliter 16. q. 1. Textus in cap. Sicut antiquitus.

tiquitus. Textus in cap. *Miror.* Textus in cap. *Id constituimus.* Textus in cap. *Reum.* 17. q. 4. *Sacro sanctum Concilium Trid. sess. 25. de reformation. cap. 20.* Extat deniq; diploma Gregorij 14. *de Immunitate agens.* Ordinatio Regia lib. 2. tit. 5. *in principio, & per totum.* Textus in l. *fideli C. de ijs, qui ad Ecclesias confugiunt.* Textus in l. *Præsenti C. eodem.* Textus in l. *Placet C. sacrosanctis Ecclesijs.* Textus in *Authent. de mandatis Principũ, collat. 3. §. Sed neq; in fine, & §. Neq;.* Textus in l. *unic. C. de his, qui ad statuas confugiunt.*

Probatur præterea ex multis locis, & authoritatibus sacræ paginæ, Exodi 21. ibi. *Qui percusserit hominem volens occidere, morte moriatur: qui autem non est insidiatus, sed Deus illum tradidit in manus eius, constituam tibi locum, in quem fugere debeat.* Et lib. Num. cap. 35. & Iosue cap. 20. ibi. *Separate urbes fugitivorum, & 3. Regum cap. 2. & Deuteron. 23. ibi. Non trades servum domino suo, qui ad te confugerit.* D. Anast. in Apolog. de fuga sua.

Probit etiã ratio, quę suadet Ecclesiã debere patrocinari eos, qui ad illã confugiũt, propter Dei honorem, & reverentiam debitã ipsi Deo, cuius auxilio se volunt confugientes tutari.

Probatur ulteriũs, quia quemadmodũ ille, qui ad Regis palatiũ confugit, & ad ipsum Regẽ, patrocinetur ab eodem, veluti implorans ab eo auxiliũ; à fortiori debet Ecclesia, ut potè domus Regis Regũ, & Dñi dominantium favorem, & præsidium confugientibus ad illam præstare, & immunem evadere eum, qui ad ipsam confugit.

Tandem probatur, quia cùm Ecclesię sint constructę ad hoc ut in illis celebraretur, supplicationes fierẽt, & vota conciperẽtur, debẽt in aliquo distingui à profanis edibus, sed nulla alia melior potest esse distinctio, quam si eę immunitatũ beneficijs permunirentur. Ergo.

Probatur præterea ex temporum longitudine, in qua, tam apud Iudęos, quàm apud gentiles loca erãt deputata refugio confugientiũ. Apud Israelitas namq; civitates erant ad hoc
præsidium

præsidium constitutæ, ut patet ex dicto *cap.* 20. *Iosue*. De numero earum constat esse tres in terra promissionis; totidem postea additæ in terra Chanaan: quarum nomina sunt expressa *Deuteron.* 4. Fuisse has civitates in ea Republica necessarias docet Abulensis commentario in 20. c. *Iosue*. q. 9. Fuit etiam apud Iudæos tabernaculum quod quidem erat instar templi portatilis ex ligno fabricatū, quod postea illustratum fuit tempore Salomonis: huiuscemodi tabernaculū apud eosdem vocabatur Synagoga; idem quod apud Mauros Mesquita ex *textu in c. Et hoc diximus.* 16. q. 7. Apud gentes etiam confugiētibus erant loca constituta, & statuæ in quibus erant expressæ imagines virorū præstātissimorū propter quorum reverentiam, qui eas tenebat, immunis abibat: talis fuit illa, quam filij Herculis, defuncto patre, erexerunt ad tutandam propriam vitam ab ijs, qui eos persequabantur, quos vivens pater vexaverat. Decantat Statius *lib.* 2. *Thebaidos* his carminibus.

*Fama est defessos acie post busta paterni
Numinis, Herculeos sedem fundasse colonos.*

De inde constituebant gētiles nemora quędam ad tutamen confugientiū, quę *Luci* appellabantur ex eo quòd adeò densa, & omnis lucis expertia essent, ut vix Sol ibi ingredi posset: & à Gręcis vocabātur *Asyla*. Quę quidem loca aliquādo habebant templa in medio eorum, aliquando verò non: licet magna Asylorum pars templa fuerint sine lucis, ut ex scriptoribus colligi potest, qui templa tantum referunt nulla facta mentione lucorum. Primus autem omniū Asylum constituiſſe Cadmus dicitur. Hunc imitatus est Romulus qui cū Romam condidisset primum illud Asylum constituit apud Romanos, cuius meminit Ovidius *Fastor. lib. 3.*

*Romulus, ut saxo lucum circumdedit alto,
Quilibet huc, inquit, confuge tutus eris.*

Virgilius *lib. 8. Æneidos.*

*Hinc lucum ingentem, quem Romulus acer Asylum
Rettulit, & gelida monstrat sub rupe Lupercal.*

Athenienses etiam tēplum refugio erectum
habebant

habebāt, cuius meminit D. Paulus *Act. 17.* dicens. *Prateriens enim, & videns simulacra vestra inveni aram, in qua scriptum erat: Ignoto Deo.* Misericordiæ dicatum fuisse; dicit Statius ubi supra his carminibus.

*Vrbe fuit media nulli concessa potentum
Ara Deum: mitis posuit Clementia sedem.*

Quæ, & quanta apud gentes essent, immunitatis beneficia edocet *Tranio* servus apud *Plautum*, qui ne à domino *Heuropide* puniretur ad *Aram* confugiens in *Mustelaria* actus. *Scena 1.* dicit.

Ego interim hanc aram occupabo.

Th. Quid ita? Tr. Nullam rem sapiis.

Ne enim illi huc Cōfugere possint quæstioni, quos dabit.

Hic ego tibi præsidebo, nec ulla interbitet quæstio.

Th. Surge: Tr. Minime. Th. Ne occupaſſis obsecro aram.

Tr. Cur? Th. Scies.

Quia id enim ita maxime volo, ut illi istuc cōfugiāt, sine.

Tanto apud iudicem hunc argenti condēnabo facilius.

Tr. Quid agis, id agas: quid tu porro vis serere negotiū?

Nescis tu, quam meticulosa res sit ire ad iudicem?

Th. Surge dum hûc, est consulere igitur quiddam, quod tecum volo.

Tr. Sic tamen hinc consilium dederò, nimio plus sapio sedens.

Tum consilia firmiora sunt de divinis locis.

Similiter probatur ex eodem Plauto in *Rudent. act. 3. Scena. 3.* Trachalio servus Pales-træ, & Ampeliscæ mulieribus suadet ut in Ara assident, ne inde per vim abducantur. ait ita:

Ne, inquam, timete, assidete hic in aram.

Am. Istac quid ara?

Prodesse nobis plus potest, quâ signû in fano hic intus Veneris, quod amplexa modo, unde abrepta per vim misera?

Tr. Sedete hic modo, ego hinc tamen vos tutabor: aram habete hanc

Vobis pro castris mœnia, hinc ego vos defensabo.

Præsidio Veneris malitia lenonis contra incedam.

Multa præpter hæc adducunt Doctores ad *legem unic. C. de his, qui ad statuas confugiunt.* Philostratus in vita Apolonij lib. 2. Multa exempla Immunitatis, quæ apud gentiles servabantur, adducit.

Materiam præter Abbat. in præsent. nu. 1.

Et sequentibus. Hostiens. in nostro cap. nu. 1.
 Et sequentibus, & reliquos omnes ordina-
 rios, exornant Anastasius Germonius de sa-
 crorū Immunitatibus lib. 1. cap. 15. nu. 1. Et 2.
 Et lib. 3. cap. 17. nu. 1. Et per totum integrum
 tractatum. Salzedo in pract. cap. 123. Cene-
 dos ad Decretales collectaneo 54. nu. 1. idem q.
 42. nu. 2. Cassaneus in consuetud. Burgund.
 Rubric. 1. §. 5. à nu. 111. pag. 211. Boer. de-
 cis. 110. Covar, lib. 2. variar. cap. 20. per to-
 tum. Iulius Clarus practicar. question. lib. 5.
 q. 30. §. finali. Sylvester in summa verbo Im-
 munitas per totum. Summa Armilla verbo
 Emunitas. Villadiegus tract. de Immunitate
 per totum. Palacios in repetit. Rubrica §. 38.
 nu. 4. Azevedo lib. 2. à nu. 21. Et l. 3. tit. 2.
 lib. 1. Et tit. 6. lib. 4. Et l. 14. nu. 7. tit. 7. lib.
 9. nova recopilationis. Lancelotus in institut.
 Canon. lib. 2. tit de Immunitate Ecclesiarum.
 Aloycius Riccius in Collect. decis. p. 1. Collect.
 119. Ambrosinus de Immunitate Ecclesiarum
 per totum. Curia Philippica p. 3. §. 12. Re-

migijs de Immunitate, habetur in tom. 13. tractat. p. 1. pag. 86. Decian. tract. criminali. tom. 2. lib. 6. cap. 24. P. Soares in defensione fidei. lib. 4. plenissimè. Idem Soares de Religione tom. 1. lib. 3. Cevalhos commun. contra cōmunes. q. 689. Fr. Eman. Roder. quæst. Regular. tom. 2. q. 50. Menoch. de præsumptionibus lib. 5. q. 1. Gutierr. practicar. lib. 1. q. 1. & lib. 3. q. 4. Farinac. in practica crimin. p. 1. q. 28. Peguera in criminalib. decisionib. cap. 40. Navarr. in Manual. cap. 25. Gama decis. 141. & 179. & 362. nu. 2. & de Sacrament. præstandis. Soares de Paz. in practica p. 5. tom. 1. cap. 3. §. 3. Bobadilha in sua Polytica lib. 2. cap. 14. Ludovicus Miranda de ordin. judic. q. 16. art. 7. Valasc. consult. 817. à nu. 1. Cardosus in praxi judicium verbo, Ecclesia, à nu. 71. Cabed. 1. p. Arresto 77. & p. 2. Arresto 59. & 60. Padilha in summa legum penaliū. p. 2. casu 48. Raphael de la Torre in 2. 2^a. d. tit. q. 99. tom. 2. art. 3. gradu 8. Barbosa ad Ord. d. lib. 2. tit. 5. per totum.

Frac.

Frat. Laurentius Ortiz *de Politia, & Immunitate Ecclesiastica*, per integrũ tractatũ theologico more. novissimè Petrus Gambacurta *de Immunitat. Ecclesiarũ. in constit. Gregorij 14.*

Sed adversus conclusiones tot iuribus, authoritatibus, & rationibus cõprobatas, sic argumẽtor; & in primis contra primam conclusionem oppono de *textu in l. Sacrosancta C. de Sacrosanctis Ecclesijs*, ubi dicit Imperator quòd Ecclesia Thesalonicensis exempta est à munere capitationis particulari privilegio. Quo posito, sic arguo: Si Ecclesia illa erat exempta à munere capitationis particulari privilegio, signũ est, quòd ad hoc ut Ecclesiæ gaudeant immunitate requiritur quòd habeant hoc privilegiũ; aliter enim, & sine illo, illam non habebũt: Ergo perperam Sum. Pontifex in presenti.

Oppono secundò contra textũ, quia adulteri, & homicidæ, & virginum raptores sunt delinquẽtes, & tamen immunitate non gaudent: ergo contra Sum. Pontificem in presenti, quatenus solum publicum latronem, & nocturnũ

nocturnum depopulatorem agrorum excep-
 pit. Maior patet. Minor verò quatenus habet
 quod homicidæ, & virginum raptores, &c.
 Probatur ex textu in d. *Authen. de mandatis*
Principum. collat. 3. §. Neq̃.

Oppono tertio ex textu in cap. 1. de homici-
 dio ubi inquit textus: *Si quis per industriam*
occiderit proximum suum, & per insidias ab al-
tari meo evellas ut moriatur. Ergo si ab altari
 erit evellendus ut moriatur, qui occiderit, se-
 quitur non gaudere Immunitate ecclesiastica
 quamvis ad Ecclesiam confugiant delinquē-
 tes.

Oppono quarto ex litera ipsiusmet textus,
 quatenus dicit quòd ille, qui ad Ecclesiam
 confugit, non debet damnari ad mortem, vel
 ad pœnam: & tamen infra in vers. *super.* dicit,
 quòd si iniquè fecit, est aliàs legitimè puni-
 endus. Quo posito, sic arguo: Si textus inquit
 quòd nullâ pœnâ erit afficiendus ille, qui ad
 Ecclesiâ confugit, malè ergo dicit infra, quòd
 est legitimè puniendus, si iniquè fecit.

Oppono quintò ex authoritate Divi Matthæi. *cap. 21. Relata in cap. Eijciens. 88. dist.* ubi dicitur Christum Dominum ementes, & vendentes, & sic delinquentes de templo eiecisse: Ergo non gaudebunt immunitate, qui ad Ecclesiam confugiunt propter crimina, & delicta, argumento textus *in cap. Quemadmodum de iurejurando.* Ergo contra Pontif. in præfenti.

Oppono sextò ex nostra Regia Ordinatione *d. lib. 2. tit. 5. in principio.* quatenùs decedit quòd solùm illi gaudent immunitate, qui crimen commiserunt, propter quod mortis, vel sanguinis pœnam mererentur: illos verò, qui non commiserunt maleficia digna mortis, vel sanguinis pœna, immunitate non gaudere. quo posito, sequitur, quòd non omnis delinquens ad Ecclesiam confugiens illius gaudebit immunitate, sed solum illi, qui crimina huius generis commiserunt. Vlteriùs sequitur ex hoc, quòd publicus latro, & alij in nostro textu excepti, qui aliàs mortis
pœna

pœnâ erant afficiendi, ecclesiastica immunitate gaudebunt: quæ omnia ex diametro nostro textui repugnant.

Oppono septimò ex ea ratione, quia publicè inter est ut maleficia non remaneant impunita, iuxta textum in *l. Ita vulneratus ff. ad l. Aquiliam.* textus in *l. licita actio §. Illicite, ff. de publicanis, & vectigalibus.* quod cõvenit, ut cæteri homines à similibus criminibus perpetrandis deterreantur. Explicat A. Gelius *lib. 6. noctium atticarum cap. 14.* Si verò Ecclesia præstaret immunitatem delinquentibus, crimina impunita remanerent: Ergo perperam textus in præsentì, quatenus immunitatem concedit delinquentibus, si quidem sequitur contra publicâ utilitatem.

Oppono octavò. Quia si Ecclesia esset præsidium, & auxilium fugientibus ad illam, sequeretur ipsam Ecclesiam occasionem delinquendi hominibus iniquis, & sceleratis præbere. Ergo ne dicatur hoc absurdum, potius dicendum erit quòd ecclesiasticâ non gaudeant

deant immunitate delinquentes. Fortificatur et hæc difficultas, quia Tiberius Cæsar templa abrogavit, ut ad illa confugientes se tueri nō possent, ut delictorum cessaret occasio. Refert Covar. d. cap. 20. nu. 2. Corras. lib. 3. miscelan. cap. 23.

Oppono nonò. Quòd Redemptor noster maximè abhorret crimina, & delicta, ipsaq; Ecclesia id quotidie decantat, & admonet; sed si ipsa Ecclesia præsidium foret delinquentibus, sequeretur facere contrariū ab eo, quòd Christus detestatur, & ipsa prædicat: Ne igitur detur hoc inconueniens, potius dicendum erit, ecclesiasticā non gaudere immunitate, qui ad Ecclesiam confugiunt.

Oppono decimò contra secundam conclusionem quatenus habet quòd servus immunitate gaudet ex textu in l. Si servus C. de ijs, qui ad Ecclesias. Quod ulterius probatur, quia servi mortuis comparantur: Ergo hoc privilegium eis concedi non debet. Antecedens probatur ex l. servitutem. 209. ff. de regulis

gulis juris. Consequens vero probatur ex textu in *l. Eius, qui in provincia ff. Si certum petatur.*

Tandem oppono; quia si servus esset domino tradendus postquam iuramentum de eius impunitate clericis præstiterit; sequeretur quòd servi nullo modo essent puniendi, licet gravia delicta contra dominum perpetrassent, quod est maximum præiudicium, & inconveniens, temporibus Tiberij Cæsaris multorū quæstibus iam increpatum, ut constat ex Cornelio Tacito præsertim *Anna. lib. 3.* complebantur enim templa pessimis servitorum, & incedebat deterrimo cuiq; licentia impunè probra, & invidiam in bonos excitandi arrepta imagine Cæsaris: liberti etiam, & servi patrono vel domino cum voces, cum manus intentarent ultrò metuebatur: itaq; mox legibus, & Senatusconsultis subven-
tum fuit.

Hæ sunt potiores difficultates, quæ contra nostrum textum, & conclusiones ex eo dedu-

ctas

etas afferri solent; propter quas textus iste celebris, & difficilis reputatur: sed pro earum solutione, & materię cognitione sequentem relectionem in quatuor dividemus partes. In prima explicabimus, quid sit immunitas? In secunda, quæ loca, personæ, & res habeant immunitatem? In tertia, de personis, quæ gaudeant, vel non gaudeant illa. In quarta deniq; parte, qui iudex de causa immunitatis debeat cognoscere; & quæ pœna imponatur violantibus illam?
& tandem, dubia supra
posita solvemus.

PRIMA RELEC- NIS PARS AD CAP.

INTER ALIA DE IMMUNI-
tate Ecclesiarum.

S V M M A R I V M.

1. *Immunitas, nomen est latinum.*
2. *Quid Immunitas significet?*
3. *Immunitatis in communi descriptio.*
4. *Divisio Immunitatis in civilem, & ec-
clesiasticam.*
5. *Immunitatis ecclesiastica definitio.*
6. *Utrum Immunitas, & libertas ecclesi-
astica inter se differant?*
7. *Ecclesiæ nomen unde derivatur, & quid
importat?*
8. *Ecclesiarum divisio in Militantem, &
Triumphantem.*

Ecclesia

9. *Ecclesia pro presenti examine quomodo accipiat?*
10. *Ecclesia ad divinum cultum dedicatio, quomodo fiat?*
11. *Differentia inter Basilicam, & Ecclesiam.*
12. *Templi usus quando incæpit?*
13. *Quo tempore nostrarum Ecclesiarum Immunitas cæpit?*
14. *Immunitas Ecclesiarum utrum sit concessa iure divino, aut humano?*
15. *Deum colere iuris naturalis est.*
16. *Quamvis Immunitas Ecclesiarum non sit iuris divini, Deus tamen eam pluribus miraculis confirmavit.*
17. *Iure, an consuetudine sit inventa Immunitas?*
18. *Quid in ea operetur consuetudo?*

D Eveniendo igitur ad hanc primam partem, in qua tractare promissimus quid sit immunitas, & unde dirivetur; dicendum est

- 1 nomen, *Immunitas*, latinum esse, ex Ambrosio Calepino verbo *Immunitas*. Dicitur ergo Immunitas, quasi non munitas; & importat negationem muneris, hoc est, exemptionem à muneribus, & honoribus, sicut et ab oneribus, ita ut illi, qui Immunitatem habent, excusentur à talibus oneribus, & etiam à poenis; pro ut docet textus in l. 1. ff. de iure Immunitatis. Tradit præter alios Sylvest. verb. *Immunitas* 1. n.
- 2 1. Covar. variar. lib. 2. c. 20. n. 1. Describitur Immunitas absolutè sumpta: *Privilegium, quo res aliqua, vel persona à cōmuni aliqua obligatione, seu onore eximitur*. Tradit P. Soar. in Defensione fidei. lib. 4. c. 1. n. 2. Summitur ex l. *Munus* 18. ff. de verb. signif. Hęc autem Immunitas dupliciter consideratur: vel enim competit laicis; & civilis appellatur: vel rebus, & personis ecclesiasticis; & ecclesiastica dicitur: de qua
- 3 in presenti agendum erit. Definitur autem Immunitas ecclesiastica: *quod sit privilegium concessum Ecclesijs, & earum ministris, pro ut iure expressum est. Privilegiū* ponitur loco generis: reliquæ

reliquæ verò particulæ loco differentiæ. Dixi
pro ut iure expressum est, quia opus est quòd
tale privilegium exprimatur. ex his, quæ tra-
dit Iason. *in l. Si stipulatus fuerim §. cum sti-
pulamur nu. 9. ff. de verbor.* Paulus de Castro.
in l. ad instructiones nu. 3. Cod. Sacrosanct.

Sed contra resoluta videtur obstare in pri-
mis, quia verbum *Immunitas* dicit exemptio-
nem ab omnibus muneribus, & honoribus,
sed Ecclesia non reddit immunes in omni-
bus illos, qui eius immunitate gaudent: ergo
malè tribuitur Ecclesiæ immunitatis præsta-
tio. Maior patet: minor verò probatur: quia il-
li, qui ad Ecclesias confugiunt non omnino
liberantur ab oneribus, & pœnis; si quidem
solum à pœna mortis, & sanguinis, non au-
tem ab alijs eximuntur: ut probat textus nos-
ter *in presenti*: & similiter clerici, & res ecclesi-
asticæ omnimodè non liberantur ab oneribus;
si quidem ipsi clerici, & eorum res ad obliga-
tiones publicas aliquando concurrunt: ve-
luti ad reficienda itinera, pontes, & similia

tenet Glos. verbo *Relevādas*, in c. *Non minus hoc nostrum* tit. Ergo contra nostrā resolutionē.

Secundò contra definitionem sic argumētor; quia definitio secundum Logicos, ut sit bona, omnia membra contenta sub definito debet comprehendere: sed hæc definitio non comprehendit omnia membra sub definito: ergo malè se habet. Maiorem huius argumēti apertè docet Petrus Fonsenca in *Institutione Dialecticæ*. l. b. 5. cap. 11. in princip. Minor verò probatur, quia Immunitas in hac definitione solūmodò refertur ad res, & ad personas ecclesiasticas; & tamen illi, qui ad Ecclesiam confugiunt, suam habent immunitatem; si quidem liberātur à pœnis, licet non sint persone, neq; res ecclesiasticæ: Ergo contra nostram definitionem. In forma sequitur consequentia.

Supra posita argumenta nihil obstant contra nostram resolutionem. Ad primum enim respondetur quòd verbum, *Immunitas*, non importat libertatem, & exemptionem ab omnibus oneribus, & pœnis, sed ab illis quæ

principaliter imponi, & gravari possunt.

Ad secundū responderetur, quòd confugientes ad Ecclesiam gaudēt eius immunitate, ratione ipsius Ecclesiæ, & sic non est opus quòd ipsi confugiētes cōprehendātur sub definito; siquidem ipsa Ecclesia est quæ habet immunitatē, & sic sufficit quòd illa cōprehendatur.

Iuxta hunc sensum, in quo accipimus Immunitatem, scilicet pro libertate, & immunitate Ecclesijs, & rebus ecclesiasticis concessa, oritur in hac prima parte prima quæstio: Vtrū 6
detur aliqua differentia inter immunitatem, & libertatem ecclesiasticam? In qua q. Caet. *in summa. verbo. Immunitas §. ult.* tenet differentiam inter libertatem ecclesiasticam, & immunitatem esse in eo, quòd libertas ecclesiastica dicatur de personis ecclesiasticis: immunitas verò, de ipsis rebus. Movetur auctoritate textus in *Extravag. 1. §. Incendarios de privilegijs inter communes*, ubi tanquam diversa immunitas, & libertas adiunguntur. Facit etiam textus in *cap. ult. & penult. hoc tit.*

quatenus iura hæc quæ faciunt mentionem de libertate semper se ad personas restringunt. Idem tenet Gambacurta *de Immunitate lib. 8. cap. 2. nu. 4. per totum.*

Sed reiecta hac Caetani, & aliorum opinione, nullam facimus differentiam inter libertatem ecclesiasticam, & Immunitatem. tenet Covar. *lib. 2. variar. cap. 20. nu. 1.* P. Soares *in defensione fidei. lib. 4. cap. nu. 5.* est textus pro hac parte *in cap. Adversus. ibi. Ecclesias, & ecclesiasticos viros. hoc nostro tit. & in cap. Non minus. eodem tit.* ubi fit mentio libertatis, quæ tam rebus, quàm personis ecclesiasticis promiscuè competit.

Nequè adversus hanc sententiam obstat textus *in d. Extravag. 1.* Respondetur enim cum Covar. *d. loco.* ipsam Extravag. non facere mentionem differentię inter immunitatem, & libertatem ecclesiasticam, sed tantummodò immunitatem à libertate distinguere. & vide P. Soar. *ubi proximè.* eleganter enim, ut solet, respondet.

Ad textum in cap. penult. & ult. hoc tit. respondetur iura hæc non agere de differentia inter prædicta, nec inde hoc posse colligi: sed tantummodò agendo de personis ecclesiasticis, dicunt illis esse servandam suam libertatem; ut pote nomen generale comprehensens res, & personas: & ideo cum de illis sermo esset, ad ipsas accommodatur.

Ad perfectam tamen cognitionem huius materiæ, de qua agimus, *Immunitatis* nempe ecclesiasticæ; prespecto nomine *Immunitatis*, debemus quid sit *Ecclesia* inspicere, & quomodò secundum nostrum propositum accipiat. *Ecclesia* igitur est nomen Græcum, quod 7 latinè sonat *convocatio*, sicut *Synagoga* est Hebraicum, sonans latinè *congregatio*; unde ecclesiare est convocare, vel concionari. & ideo Apostoli christianum populum semper *Ecclesiam*, & nunquam *Synagogam* appellarunt; ex eo, quia congregatio est proprium gregis, convocatio verò hominum: & cum christiani fidelitatem habeant, & ita discre-

B 5

tionem;

tionem; Iudei verò infidelitatem, & ita bestialitatem: hac ratione, una *Ecclesia*; & altera *Synagoga* nominatur. tradit Isidor. Moscon. de maiest. Militant. Eccles. in prelud. pag. 5. littera B. *Ecclesia* ab *Eccleis* Græco nomine, quod est *miserans* dirivatur; quia misericordiâ semper abundat, & nunquam sinum redeuntibus claudit. probat textus in l. *Inter claras. C. de summa Trinitate. c. super eo. de hæreticis. lib. 6.*

6. *Ecclesia* est idem ac populus convocatus, seu adunatus in Dei cultû, quæ dicitur *Ecclesia* spiritualis: transumptivè autem locus, in quo populus ad percipienda quæ fidei sunt convocatur, qui dicitur *Ecclesia* materialis. *Ecclesia* autem spiritualis duplex est: generalis scilicet, idest totus populus Dei Christo unitus per fidem, aut visionem: & spiritualis *Ecclesia*
- 8 Christo per charitatē unita. Hæc autem *Ecclesia* spiritualis iterum duplex est: Triumphans scilicet, quæ iam Deo coniuncta per gloriam est; & Militans; quæ etiam duplex est: Catholica scilicet, seu universalis, ut est Dei populus

per totum orbem diffusus, sed propriè ei coniunctus per fidem, & charitatem: aut specialis, sicut Bracharensis, Mediolanensis, &c. Docet Sylvest. in *summa. verbo Eccles. in principio.* Paulus Borgasius de *Irregular. p. 6. pag. 435. nu. 25.* Alijs modis summitur Ecclesia, quos enumerat Glos. in *cap. Quarela. verbo Ecclesia. Ne prælati vices suas.* notant omnes in *cap. Cùm clerici. de verborum signification.* Isidor. *ubi supra. pag. 2. litera B.* Et hæc breviter dixisse sufficiat quoad nomen Ecclesiæ.

Relictâ tamen Ecclesiæ spiritualis signifi- 9
catione, de qua in præsentî non agimus: Sumimus Ecclesiam pro loco, in quo populus convocatur ad percipienda sacramenta, & reliqua ad fidem pertinentia; idest pro templo, sive æde ipsa materiali sacra: pro ut explicat Remigius de *Immunitate Ecclesiastica. ampliation. 1. in principio.* Qui locus dicitur *Templum* à contemplatione, iuxta illud *Psal. 28. In templo eius, &c.* aliquando
Taberna-

Tabernaculum; quasi *habitaculum militare* continens fideles, qui in hac vita militant: iuxta illud *Iob cap. 7. Militia est vita hominis. Zacharias cap. 9. ibi. Circundabo domum meam ex his, qui militant mihi.* Aliquando *Sanctuarium* quasi *locus Deo dicatus*; iuxta illud *Psalmi. Domum tuam decet sanctitudo.*

- 10 Hæc autem Ecclesia sic sumpta ad divinū cultum, aliquando dedicatur per deputationem, quæ aliquibus cœremonijs fit in ipsa fundatione, ut est quando primus lapis pro fundamento iacitur, cruce signatus per Episcopum, vel aliquem Sacerdotem de eius licentia, & aquâ benedicta aspergitur. Probat textus in cap. *Nemo* 1. iuncta *Glos. 2. & 3. de consecrat. dist. 1. & tradit Paulus Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 10. nu. 2. colligitur ex Durando lib. 1. Rational. divinorum. cap. 6. nu. 2.* Aliquando verò iam domo constructa sub certa forma cum multis cœremonijs ad cultum divinum deputatur. tradit Abb. in cap. *Tua. nu. 1. & in cap. Proposuisti. nu. 6.*

¶ 7. hoc nostro titulo. Est autem discrimen inter primam, & secundam dedicationem Ecclesię: nam locus ille priori modo Deo dicatus *Basilica* proprię dicitur, & latę sumpto vocabulo, Ecclesia appellatur. probat textus sic intelligendus in cap. 2. ¶ in cap. *Basilicas. de consecrat. dist. 1.* Per posteriorem veró deputationem, Ecclesia proprię appellatur. probat textus in cap. *Ecclesia. d. dist. 1.* parum tamen refert ad divina ministeria celebranda tale discrimen, iuxta textum in cap. *Concedimus. ¶ in cap. Missarum. eadē dist.* 11

Ecclesię materialis, sive huius templi, usus iam olim coepit; in prima enim mundi origine Enos coepit invocare nomen Domini, ut *Genes. cap. 4.* Tradit Philo Iudæus pag. 140. *littera D. Abulens. in eodem cap. 4.* 12

In secunda veró mundi restauratione primum altare fuit erectum à Noe, non veró à gentilibus, (ut multi existimarunt) constat ex *Genes. cap. 20.* tradit Girandus *de historia deorum Syntagmate. 17.* Ioannes de Morales
de

de sacrificio Missæ lib. 1. cap. 15. & lib. 3. cap. 10. Postea verò labente ætate fuerunt apud Gentiles, & Iudæos illa templa, & statuæ de quibus iam diximus.

Post adventum Christi apud christianos prima Ecclesia Catholica fuit, cuius fundamentum erat Christus; petra autem, & ædificium Petrus. textus *in c. In novo. 21. dist. cap. Omnibus. 24. q. 1. cap. 1. hoc tit. lib. 6.* optimè Simanchas *de catholicis cap. 23. per totum.* Summa Armilla *verbo Ecclesia. nu. 2.* & alij plures.

13

Secunda autem Ecclesia fuit Constantino-
politana. textus *in cap. Constantinopolitana. cap. Sacrosancta. cap. Quamvis. 22. dist.* De inde Divus Marcus fecit Ecclesiam Alexandrinam. *cap. Cùm beatissimus. 24. q. 1.* Postea aliæ Ecclesiæ constructæ fuerunt, quibus privilegium Immunitatis concessum fuit, ut essent auxilium fugientibus. Quo autem tempore cœpit hæc immunitas in Ecclesijs, certò non constat: probabile dici potest, quòd fuit inchoata eodem tempore, quo templa solem-

ni

ni dedicatione cœpta fuerunt, idest tempore Constantini, ut tradit P. Soar. *d. tom. 1. de relig. lib. 3. cap. 9. nu. 12.* Innovatum postea fuit hoc privilegium, nempè quòd confugi-
entes ad Ecclesias non extrahantur ab illis, in Concil. Tolet. 12. habito anno Domini 682. nona die mensis Ianuarij, eodem die, quo obiit Papa Agaton, cuius successor fuit Sanctus Leo 2. Imperante Constantino Pogonato. Narrat Illustrissimus, ac Reverendissimus Dominus meus D. Rodericus à Cunha Episcopus Portugalensis in *suo insigni Catalogo Episcoporum Portugalensium novissimè edito. p. 1. cap. 10.*

Cognita iam prima templorum origine, & constructione, ut potè maximè ad nostrum textum conducens; restat secundo loco quærendum: Vtrum Immunitas hæc ecclesiastica sit concessa ipsis Ecclesijs de jure divino positivo, aut merè humano? In qua quæstione, quòd sit de jure divino tenet Anastasius Germon. dicens communem. *lib. 3. de Sacrorum*

Immuni-

Immunitatibus cap. 16. ex nu. 6. sequitur Cenedo q. 42. nu. 6. Remigius ubi supra. n. 5. Pechius in tract. de Arrest. cap. 6. nu. 5. Ioannes Igneus. in l. 1. ff. ad Senatus Consult. Syllanian. §. 1. à nu. 25. asserentes multa loca sacræ paginæ, tam veteris, quàm novi Testamenti extare ubi hoc de iure divino probatur. dict. cap. 35. Num. Iosue 20. Deuteron. 19. Exod. 21.

De inde autoritate Euangelicæ legis comprobatur *ex cap. 23. Matth.* ubi Christus redarguendo Iudæos propter mala patrata ab ipsis, inter ea enumerat necem Zachariæ, quem occiderunt inter templum, & altare: Videtur ergo immunitatem ibi à Christo Domino templis fuisse concessam; si quidem redarguit eos, quia in eo loco occiderunt fugientem. Sunt hæc verba Salvatoris nostri: *Veniet super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terram, à sanguine Abel iusti, usquè ad sanguinem Zachariæ filij Barachia, quem occidistis inter templum, & altare.* Facit expressè *Glosa. Verbo. Divino in cap. Quamquam. de censibus*

cenſibus. lib. 6. Probatur præterea ratione, quia lex divina principaliter inſtituitur ad ordinandos homines ad Deum, ſed homo ad Deum non ſolùm per actus interiores ordinatur (qui ſunt credere, & ſperare) ſed etiam per opera exteriora, quibus homo divinam ſervitutem profiteri debet: Atqui templa ſunt ædificata, ut in illis Deus coleretur; Deum autem colere eſt actus virtutis: Ergo de iure divino templa, & ita immunitas eſt inventa.

Contrariã opinionem, nempe quòd ipſa immunitas eccleſiaſtica ſit de iure humano, & poſitivo conceſſa, tenēt alij, dicentes, quòd prædicta immunitas fuit per leges civiles, & canonicas iuſtiſſimè, & ſanctiſſimè ad chriſtianæ religionis utilitatē, & propter cultum divinū inſtituta. Docet Cov. *d. lib. 2. variar. c. 20. n. 2.* Gãbacurta *de Immunitate. lib. 3. cap. 7. nu. 2.* Quod multis fundamentis probatur: Primò, quia hæc immunitas non eſt de iure naturali, neq; divino: ergo de iure poſitivo. Quod non ſit de iure naturali probatur; quia non eſt de primis

C princi-

15 principijs naturalibus, nequè ab illis necessa-
 riò deducitur: nam quamvis Deum colere sit
 iuris naturalis, non benè sequitur ex hoc,
 homicidam fugientem ad templum non esse
 extrahendum, ut puniatur: imò potius crimi-
 na punire est de iure naturali, divino, & hu-
 mano. Ulteriùs probatur: Ius naturale tolli,
 aut mutari non potest, declarari autem po-
 test; ut docet Covar. *de sponsal. 2. p. cap. 6. §.*
9. nu. 2. Sed immunitas ecclesiastica huma-
 nis constitutionibus non solùm declaratur,
 sed etiam mutatur; ergo est de iure humano.
 Quòd autem non sit de iure divino probatur,
 quia non reperitur authoritas divina, quâ hoc
 probetur; illæ enim supra allegatæ dicunt ipsi
 non esse propriè iuris divini, ut statim dicam:
 Iure igitur positivo fuit hæc immunitas intro-
 ducta. Cov. *d. lib. 2. c. 20. n. 2.* plurimos authores,
 auctoritatesq; hoc approbantes adducens. Fa-
 cit etiam textus *in d. cap. Miror. cap. Reum.*
cum alijs. 17. q. 4. textus in nostro cap. & cap.
ult. eodem tit. textus in d. l. presenti. C. de his,
 qui

qui ad Ecclesias cōfugi. Quibus probatur de iure humano esse concessam immunitatem. *Gambacurta ubi supra. lib. 3. cap. 10. per totum.*

Has tamen contrarias opiniones distinctionis fœdere nititur conciliare Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 25. nu. 2.* hoc modo, nempe quòd, vel ius divinum consideratur propriè, quatenùs est illud, quod in Decalogo continetur: & hoc iure immunitas non est inventa: vel iterum summitur ius divinum pro legalibus, & cœremonialibus præceptis à Moyfi, populo Iudaico datis: & hoc iure immunitas civitatibus, & templis fuit concessa, ut essent fugientibus præsidium: & iuxta hanc divisionem dicit procedere contrarias opiniones. Quæ tamen distinctio illis non placet, qui tuentur de iure divino fuisse concessam.

Ego autem in tanta opinionũ varietate quid sequendum sit, dubito: cōmunior tamen mihi videtur, & probabilior secunda opinio; nempe quòd immunitas sit iuris positivi. E præter fū-
damenta iam supra adducta probo non esse

iuris divini; quia certum est nullū esse Christi præceptū de immunitate Ecclesiarū, ex D. Thoma cōmuniter recepto. 1. 2^a. q. 108. art. 1. & in *Quotlibeto* 4. art. 13. ubi dicit quòd lex nova nullos exteriores actus debet præcipere, vel prohibere ex eo, quia lex nova est Evangelium Regni, iuxta illud *Matth. cap. 24. Prædicabitur Evāgelium Regni in universo orbe*: sed Regnum Dei non cōsistit in exterioribus actibus, sed solūm in interioribus; secūdum illud *Levitic. 17. Regnum Dei intra vos est.* & illud ad *Romanos 14. Non est Regnū Dei esca, & potus, &c.* Atqui immunitas est actus exterior: ergo à Christo in lege nova non præcipitur. De inde sic probo ulteriùs; quia nullum præceptū datū fuit à Christo Domino, quod non fuerit, vel præceptū naturale Decalogi, vel supernaturale fidei, & sacramentorū: præceptum autem de immunitate ecclesiarū neq; est Decalogi (quāvis ad illud reducatur) neq; fidei, nequē sacramentorum: Ergo non est Christi Dñi. Tandem corroboratur eo fundamento, quo Angelicus

Doctor

Doct̃or optima ratione probat nullum aliud esse præceptum à Christo datum, præter ea, quæ supra diximus; quia lex gratiæ, quæ à Christo fuit adducta, principaliter ordinatur ad gratiam consequendam per Christum filium Dei hominem factum, cuius sacra humanitas primò gratiâ repleta est, & exinde ad nos est derivata: ideo de illis operibus tantum præcepta dare debuit, quæ vel ducunt nos ad gratiam, & eam operantur; cuiusmodi sunt sacramenta: vel necessario pertinent ad rectum gratiæ usum, ut sunt præcepta Decalogi: vel habent necessariam connexionem cum gratia; & de his debet dari præceptum affirmativum; cuiusmodi est præceptum de fide, & fidei confessione: vel habent contrarietatem ad gratiam, & de his dari debuit præceptum negativum de non neganda fide. De alijs verò operibus, quæ nullum habent huiusmodi ordinem ad gratiam, neq; necessariam connexionem, & convenientiam, nequè contrarietatem ad illam, nullum dare debuit Christus

præceptum, sed ea relinquere libera, ut quisque partem sibi determinet, quæ ei expedire videatur, vel à suo superiore accipiet: & in hoc posita est libertas legis Evangelicæ. Ita Divus Thomas. Necessariò ergo dicendum est præceptum immunitatis Ecclesiarum non esse iuris divini.

Quapropter ad fundamenta alterius opinionis respondebimus: & in primis ad auctoritates sacrae paginae veteris legis, cõmuniter dicitur, illas non esse de iure divino propriè, sed de iure divino antiquato: quæ omnes cum essent iudiciales, & cœremoniales lege nova expirarunt, ut dicit Apostolus *ad Galatas cap. 3. & cap. Translatio. de constitut.* Notant scribentes *in cap. unic. de Purificatione. post partum.* Sotto *lib. 2. de iustitia. q. 5. art. 4.* Covar. *variar. lib. 1. cap. 17. nu. 1.* ubi plures refert.

Ad aliam verò auctoritatem novi testamēti respondeo primò, nihil ibi agi de immunitate servanda, vel non; sed solùm Christum redarguere Iudæos propter eorum malitiam,

&

& mala quæ fecerunt occidendo Prophetas, & iustos, qualis fuit Zacharias de quo ibi: expressit autem locum, scilicet *inter templum, & altare*; ut cognosceretur quis fuerit ille Zacharias. Testatur D. Hieron. *in eund. loc.* Vel fit ibi mentio templi ad hoc, ut eorum peccatum magis aggravaretur, occidendo siquidem hominem in loco sancto. Secundò respondetur, quòd quamvis illud esset relaturn ad templum veteris legis, nihil contra nos probare; quia iam diximus adveniente nova lege, omnia veteris evanuisse, ex dict. cap. *Translatio. de constit.*

Ad Glossam *verbo. divino. in d. cap. Quamquam. de censib. lib. 6.* respondetur, quòd Pontifices solent uti præceptis illis legis judicialis, ad hoc ut suadeant iustè factum esse, quod ipsi statuere: ut patet ex cap. *Parrochianos. cum alijs. de decimis.* ubi Pontifex dicit optimo iure ministros ecclesiasticos posse decimam partem petere, quia in lege veteri ea pars fuerat præscripta. Ita similiter in dict. cap. *Quamquam.*

quàm. ait immunitatem Ecclesiarum esse servandam, si quidem lege veteri iam fuerat concessa templo, & Sacerdotibus; & sic à fortiori nostris debet concedi, ut potè illis dignioribus, iuxta illud. Pauli *ad Corint. 2. cap. 3.* Ad rationem tandem respondetur, ut iam supra diximus; quamvis enim Deum colere sit actus virtutis dependens à lege divina, non sequitur inde ut pertineat ad divinum cultum, non abstrahere ab Ecclesia homicidam fugientem.

16 Quamvis Immunitas Ecclesiarum non sit à Deo instituta, eam tamen sibi summopere placere multitudine miraculorum testatus est, præstando scilicet supernaturalem opem confugientibus ad Ecclesiam; & impedimenta aliquorum solvendo, ad hoc, ut melius aufererent: vel reducendo divinitus alios, qui ab Ecclesia malè fuerunt sublatis: vel puniendo quosdam spernentes abstractos illi restituere, & offensæ satisfacere nolentes. Tandem graviter flagellavit quædam, qui immunitatis iura

iura lege abrogare volebat: quæ omnia sequē-
tibus miraculis clarescent.

Sit ergo primum, Dei concurrentis super-
naturali auxilio, ad hoc ut incarcerati qui-
dam ad Ecclesiam confugerent, & liberaten-
tur à pœnis, & supplicijs. Erant pleriquè apud
Lemonicos damnati ad mortem, & gravibus
constricti vinculis; quibus in tam misero sta-
tu existentibus præstò Deus fuit. Nam acces-
sit illuc Eligius vir quidam pius, ac Dei servus,
eos invisendi gratia, petivitq; à iudicibus, ut
sibi hoc liceret: illi autem noluerunt: tunc
vir ille sanctus multis effusis precibus Deum
rogavit, ut miseros illos ab infelicissimo statu
liberaret, audita sancti oratione, ecce repente
caligo usq; adeò densa totum complet carce-
rem, vix ut homines quicquam viderent: de
inde accedente Eligio ad carceris ianuas subi-
tò confractæ sunt seræ vectesq; ferrei, ac totus
panditur carcer; iussit tunc Eligius miseris il-
lis, ut exirent, & aufugerent in sancti Sulpitij
templū, quod non multum à carcere distabat:

iussui vincti obtemperarunt, sed clausas templi fores invenerūt: Nec defuit Deus alio miraculo: repentè enim in latere eiusdem templi nulla humana industriâ, divina tamen potestate, apparuit ostium apertum, per quod tui fugientes potuerunt ingredi. Refert totum Audoënus Rothomagensis Episcopus in *vita Eligij. lib. 2. cap. 15.* & alia miracula vide *lib. 2. eiusdem vitæ.* Aliud miraculum narrat Valdebertus Monachus in *vita sancti Goaris presbyteri. Anno Domini 850.* Servus quidam Hunfridi clerici cū ad supplicium traheretur, manibus post terga revinctis propter delictum commissum in Dominum suum, hic cū trāsiret à longè per Templum Divi Goaris, ab eo petivit, ut à tali pœna divina ope liberaretur: continuò intrinsecus audita voce, ut fugam cōmitteret, contractæ subito catenæ de collo, deq; manibus illius profiliunt: & ut se liberū advertit, ad Ecclesiam solutus aufugit.

Diximus secundum modum, quo Deus demonstravit placitam sibi fuisse immunitatem,

tem, esse impediendo ne ab Ecclesia ad supplicium aliquis raperetur. Sit exemplum in illis hominibus, qui caligine divinitus immis-
sa precibus Sancti Eligij fuerunt liberati. Hi
cùm Ecclesiam apprehendissent, continuo eos
iustitiæ ministri conquirerentes, in prædicta Ec-
clesia invenerunt; & veluti rapidi Leones in
illos irruentes, denuoq; reos crudeliter arctio-
ribus catenis constrictos, inde extahere cona-
ti sunt. Eligius, qui illic simul aderat, eos hor-
tabatur ne tam nefarium scœlus in loco san-
cto committerent: parvi dictum sancti viri
existimarunt. Tandem Eligius pro miseris, ut
à tali damno liberarentur, oravit: vix labia
solverat in preces, cùm repentè vinclis illis ca-
tenisq; solutis, confractis, & disiectis graviter
in terram, ita animis perterriti sunt, ut nec
verbum quiddam proferre ausi fuerint; sed ti-
more, & tremore correpti, inde discedentes
miseros illos liberos reliquerunt.

Tertiò punivit Deus eos, qui reos ab Ec-
clesia vi abstraxerunt, & illos iterum restituere

recusa-

recusarunt. Vide sequens ad mirabile exemplum. Tempore Honorij Imperatoris misit Comes Stilico milites, ut Cresconium de Ecclesia, ad quam confugerat, abstraherent. Aderat tunc D. Ambrosius in eadem Ecclesia cum suis clericis, & satellites magno impetu ingredientiens, ut fugientem vi maxima extraherent, rogavit, simulq; exhortavit ne homo tanta violentia à sacro templo raperetur: spreverunt ipsi Ambrosij rogatum, & miserum illum abstraxerunt. Eo tempore Imperator Mediolani degebat Libycarumq; fœrarum spectacula exhibebat, tunc accesserunt milites exultantes parta victoriâ vincti Cresconij, & ita Amphiteatrum subiere, quo in loco fœræ agitabantur: ecce leones missi ad ludendum non alios, quàm satellites, & milites ipsos directè invaserunt, eosq; dilaniaverunt, & in omnium aspectantium conspectu unguibus lacerarūt: tunc Stilico metuens ne aliquid ei peius contingeret, Cresconium Ecclesiæ restitui iussit. Ita narrat Paulinus in vita Ambrosij.

Quantum

Quartum exemplum fit in illis, qui cū Ecclesiā immunitatem violassent pœnitentiam sibi impositam ab Episcopo adimplere neglexerunt. En exemplum: Septem Regiæ Curie satellites quendam hominem ab Ecclesia furtivè extrahentes suspendio interfecerunt, at ubi talis criminis sanctus Hugo Episcopus conscius fuit, & volens christiano zelo illorum excessum Ecclesiæ armis punire, in eos excōmunicationis sententiam protulit. Postea pœnitentes sex absolvit imposita pœnitentia, ut seminudi cadaver illius hominis, quem suspenderunt, per publicas plateas usq; ad Ecclesiam, unde fuit abstractum, gererent. Obtemperarunt sex, septimus verò pœnitentiam parvi fecit, & obedire Hugoni renuit: sed non immunis evasit, tot enim calamitatibus fuit oppressus, ut penè mortuus, & diffamatus ab omnibus reputaretur; receptus tandem ad meliorem frugem suarum calamitatū manifestè causam cognoscens, D. Hugonem supplex aggreditur deprecans, ut eum absolvere vellet.

vellet, poenitentiamq; imponeret, quam sibi placuerit: quo facto incolumis, & sanus abiit. Refert Ioannes Petrus Masceus in vita Sancti Hugonis Episcopi.

Ultimum miraculotum caput, in quo manifestatur divina potentia circa immunitatem, est, quando puniuntur volentes iura Immunitatis ecclesiasticæ lege aliqua abrogare. Vide admirabile exemplum: Procopius olim Consul gratissimus Imperatoribus magna in Republica authoritate vigeat, ita ut quidquid ipse imperaret illicó exerceretur: iste non solū passim immunitatem ecclesiasticam violabat, verū etiam voluit legem condere, quā funditū esset subversa: at Deus, Optimus, Maximus illum conatum impunem non desijt; statim enim gratia, quam coram Imperatoribus antea erat consecutus in odium ipsius versa, eorundem Imperatorū implacabilem iram incurrit. Ipse tunc videns tot mala sibi eminentia ad Ecclesiam confugit, ad quam aliquem antea accedere non permittebat, & ideo

ideò ad illam divino iudicio non fuit admiffus; imò non folùm turpiter correptus, & ignominiofé occifus fuit, fed etiam poft mortem, ut memoria eius omninò periret, Imperatorum iuffu nomen eius de albo Confulum deletum eft. Narrat Paulinus in vita Sancti Ambrofij.

Qua propter caveant iudices, ne cum dedecore immunitatis ecclefiafticæ iura tractèt; fiquidem patet Deum in illius violatione maxime offendi: & ideo iterum videant quomodò abftrahunt fugientes ab Ecclefia, quod non fiat nifi Imperante iure: quo nescio an in hoc Regno fedulares iudices abutantur.

Aliam quæftionem hic folves cum Gambacurta *de Immunitate. lib. 3. cap. 9. à nu. 1. cum fequentibus.* quam ipfe vocat difficilem, & ufq; ad præfentem diem à nemine agitatam: Vtrum fcilicet immunitas noftrarum Ecclefiarum fit introducta iure, an confuetudine? Ad quam quæftionem (ne immoremur) breviter respondebo cum eodem, confuetudine

dine videri introductam fuisse, & præter alia
 fundamenta pro hac parte à prædicto Autho-
 re adducta, est textus *in dict. cap. Frater. 17.*
q. 4. ibi. Nunquam liceat perpetrare, &c. Lux-
 18 ta quam doctrinam aduerto magnam habere
 vim consuetudinem circa immunitatem Ec-
 clesiarum, quapropter multis in casibus ad il-
 lam iudices recurrunt; ut ex Guilhelmo Mai-
 nerio *in l. Nemo. ff. de regulis iuris. Abb. in*
c. Ecclesia. hoc tit. de Immunitat. n. 5. Docet præ-
 ter Gambacurtam *dict. lib. 3. cap. 19. nu. 1.*
 Germonius *d. lib. 3. cap. 16. nu. 25.* Et hæc
 sufficiat quoad nostram primam par-
 tem: reliqua verò quæ hîc pote-
 ris desiderare cū supra ci-
 tatis prosequere.

SECUNDA RE- LECTIONIS PARS

AD CAPVT. INTER ALIA. DE
Immunitate Ecclesiarum.

S V M M A R I V M.

1. *Qualibet Ecclesia immunitatem ecclesiasticam habet.*
2. *Similiter monasteria eandem immunitatem habent, & quid sit monasterium?*
3. *Dormitorijs etiam idem privilegium conceditur.*
4. *Idem dicendum est de claustris, hortulis, cellulis, & balneis ipsius Ecclesie.*
5. *Porticus privatus Ecclesie quid sit?*
6. *Porticus Ecclesie privatus eadem fruitur immunitate, quâ ipsa Ecclesia.*
7. *Aliter dicendum erit de porticu publico.*

D

Ecclesia

50 *Secunda Relectionis pars ad cap.*

8. *Ecclesia non consecrata an immunitatem habeat?*
9. *Ecclesia interdicta, & poluta potitur immunitate.*
10. *Cæmeterium Ecclesie, utrum immunitate potiatur?*
11. *Quid sit cæmeterium, & quæ Ecclesia illud habeat?*
12. *Odiosa extendi non debent.*
13. *Immunitate gaudet non solum, qui atrium iam tenuit, sed etiam, qui in acre illi correspondente fuit apprehensus.*
14. *Ultima Ecclesia scala, quomodo immunitatem habeat?*
15. *Delictum commissum in scala, intra domus portam constitutâ, in ipsa domo reputatur commissum.*
16. *Ostium Ecclesie, & cæmeterij immunitatem habet: unde qui ipsum ostium apprehendit immunitate gaudebit.*
17. *Ecclesia destructa an habeat immunitatem?*

Ecclesia

18. *Ecclesia destructa si iterum readificetur de novo facta censetur.*
19. *Palatium Episcopi immunitatem habet.*
20. *Utrum depræhensus ante Episcopi Palatium gaudeat immunitate?*
21. *Publica oratoria an præstent immunitatem?*
22. *Quid dicendum sit de privatis oratorijs, & de atalribus portatilibus?*
23. *Quæ sit differentia inter oratoria, & Ecclesias?*
24. *Clericus per plateas corpus Christi portans immunitatem habet.*
25. *Quid dicendum sit de reliquijs sanctorum, & imaginibus eorum, & beata Virginis Maria?*
26. *Qui actus iudiciales fieri possint in Ecclesia?*
27. *Parlamenta, citationes, & similia in Ecclesijs fieri prohibentur: non sic contractus, & pia opera. Actus validi postquam in Ecclesia fuerunt celebrati.*

32. Secunda Relectionis pars ad cap.
28. *Opinio Valasci circa citationem factam in Ecclesia explicatur.*
29. *Clerici suam habent immunitatem ecclesiasticam.*
30. *An idem procedat in clericis minorum ordinum: & quid de iure Concilij Tridentini observetur?*
31. *Monachi etiam immunitatem habent.*
32. *Utrum clerici coniugati huiusmodi privilegio debeant gaudere?*
33. *Quid dicendum sit de eorum uxoribus.*
34. *An secularis Princeps possit aliquod onus clericis imponere?*
35. *Quae dicantur onera Realia, quae personalia, & quae mixta?*
36. *Mandatum contra non subditos prolatum, nullius est momenti.*
37. *Clerici in murorum custodia existentes, possunt absq; metu irregularitatis aliquem pro vita defensione occidere.*
38. *Clerici ad tutoris officium obligari non possunt.*

Utrum

39. *Utrum exemptio bonorum Ecclesiarum, & clericorum sit inducta, quatenus huiusmodi bona sunt Christi patrimonio?*
40. *An hac exemptio tam rerum, quam personarum ecclesiasticarum à iurisdictione seculari, sit iuris divini, aut humani?*
41. *Remoto tamen iure divino potest Summus Pontifex suprema sua potestate hanc immunitatem, absq; Principum secularium consensu, concedere.*
42. *Episcopi hoc suis clericis absq; Summi Pontificis licentia cōcedere non possunt.*

ACCEDO ad secundam partem, in qua agere promisi de locis qui habeant hanc immunitatem ecclesiasticam, & de personis, & rebus illa fruentibus. In qua parte sit generalis conclusio: Omnis Ecclesia habet Immunitatem,

nitatem, seu libertatem ecclesiasticam; ita ut confugientes ad illam sint immunes, & inde extrahi nequeant. Probatur hæc conclusio ex supra dictis, præterea ex textu in *l. Omnia privilegia, & in l. Orphanotrophos. C. de Episcopis, & clericis. Authent. Hoc ius porrectum. C. sacrosanct. Ecclesijs. cap. Ad hæc. cap. de Xenodochijs. de religios. domibus cum vulgarib.* Quæ iura nullam distinctionem faciunt inter Ecclesias quascumq; ad hoc, ut illis sua privilegia serventur. Sed hæc conclusio, ut magis elucescat, sequentes quæstiones excitabuntur..

- 2 Prima quæstio est: Vtrum monasteria quæcumque immunitatem Ecclesiasticam habeant: ita ut ad illa confugientes extrahi non possint? In qua quæstione pars affirmativa vera est, & probatur: Diximus enim supra immunitatem ecclesiasticam omnibus Ecclesijs competere: sed monasteria Ecclesiæ sunt: ergo similiter immunitatem habebunt. Maior patet ex dictis: Minor verò probatur

probatum (quatenus habet quod monasteria Ecclesiæ sunt) quia ipsa monasteria, & Ecclesiæ æquiparantur; & appellatione Ecclesiarum monasteria continentur. Tradit Ioann. Andr. in cap. 2. nu. 1. de integrum restitut. lib. 6. & DD. per textum ibi in cap. 2. de consuetudine. in specie Covar. in cap. Alma. 2. p. §. 4. nu. 2. Facit etiam æquiparatio textus in d. l. Omnia. C. de Episcopis, & clericis. optimè textus in cap. Cum pro causa. de sentent. excommunicat. ubi Abb. n. 4. Remigius de Immunitat. ampliat. 3. nu. 11. & alij communiter.

Subinfertur secunda questio: Vtrum monasteriorum dormitoria suam habeant immunitatem? Pars negativa ex eo suaderi videtur; quia dormitoria veluti res profanæ reputantur, ex eo, quod in eis divina ministeria non celebrantur; & ideò resoluunt omnes in dormitorijs sacrilegia non committi. Navar. in Manual. c. 16. n. 3. Ergo dormitoria immunitatem ecclesiasticam non habent; siquidem profana

profana res est. Pro resolutione huius quæstionis dicendum est primò monasteria non posse ædificari sine Episcopi licentia, ut probat textus *in cap. Quidam 18. q. 2.* quâ auctoritate, sivè licentiâ interveniente, locus ecclesiasticus dicitur. Tradit Paulus Fuscus *de visitation. lib. 2. cap. 15. nu. 58.* Dico secundò, per monasterium ad effectum, de quo agimus, intelligi non solùm Ecclesiam, in qua divina ministeria celebrantur (est enim extra controversiam, illam habere immunitatem, ut supra diximus) sed etiam intelligi totum circuitum, & habitationem, qui uno clauditur ostio. Dicitur namq; monasterium domus, sivè totum illud, in quo monachi, vel moniales habitant, ut docet Bart. *in Authent. Ingressi. nu. 10. C. de sacrosanct. Ecclesijs.* Vnde cùm in toto circuitu prædicti monachi, seu moniales habitent; meritò monasteriū omnem circuitum importabit; ac pro inde dormitorium monasterium etiam est. Et sic resoluta manet supraposita

praposita quæstio, & illius affirmativa pars; quatenus tenet dormitoria immunitatem habere: siquidem constat esse partem ipsius monasterij, & est textus *in d. cap. Cum pro causa. de sententia excommunicat.*

Colligitur ex hoc claustra monasterij Im-
munitatem habere, siquidem in prædicto
circuitu existunt, ut docet Remigius *ubi su-
pra. ampliat.* 11. & 12. Similiter omnia lo-
ca, quæ interiaceant usq; ad ultimas fores,
veluti cellulæ, domus, hortuli, & balneæ: sic
similiter septa Ecclesiæ, idest templi ambitus
claudens ipsam Ecclesiam, quadripartito
muro: ut exprimit textus *in l. Pateant. C. de
his, qui ad Ecclesiam.* Tenet in specie Gamba-
curta *lib. 4. cap. 1. nu. 7.*

Tertia quæstio est: Vtrum porticus mo-
nasterij, vel alterius Ecclesiæ ratione ipsius
Ecclesiæ habeat immunitatem? Pars nega-
tiva suadetur ex eo, quia illud quod Eccle-
siæ conceditur, non est in porticu conces-
sum, quemadmodum etiam illud, quod in

Ecclesia prohibetur, in porticu admittitur: iuxta textum in cap. 1. de decimis. ubi Abb. n.4. Vnde cum immunitas ecclesiastica monasterijs, & Ecclesijs sit concessa, meritò videtur dicendum talem immunitatem porticum non habere. Facit etiam, quia appellatione domus, porticus non continetur. Tradit Bart. in l. Cetera. §. hoc Senatus. 2. ff. de legat. 1. n. 1. Cardinal. in nostro cap. in presenti. Angel. in l. plerisq. ff. de in ius vocando.

Obstat tamen textus in cap. Si quis contumax. 17. q. 4. ibi. Vel de porticibus Ecclesiæ. ubi textus dicit porticum Ecclesiæ immunitatem habere. Pro huius tamen contrarietatis compositione dicendum est primò, quòd porticus dicitur locus coopertus de super, & discoopertus ante: iuxta textum in l. Quòd conclave. 47. ff. de damno infecto. Qui locus adhæret, & præest portæ Ecclesiæ. Secundò dicendum est dupliciter porticū considerari: vel enim est privatus; vel publicus: privatus dicitur quandò peculiariter ipsi Ecclesiæ adhæret,

adhæret, & eodem ostio concluditur: publicus verò quando non ita se habeat ad Ecclesiam, sed omnibus patet, & inservit. Quo posito, iam patet solutio ad dubium, nempe quòd porticus Ecclesiæ privatus habeat eandem immunitatem: & sic procedit textus in *cap. Si quis contumax*. Si verò porticus sit publicus tunc ratione Ecclesiæ immunitatem non habet, sed aliundè, ex cœmeterio nempe, ut infra dicam. Probatur tota resolutio, quia porticus privatus pars ipsius Ecclesiæ reputatur propter eius coniunctionem, ac proinde immunitatem habebit, per textum in *l. Quæ de tota. 76. ff. rei vendicat.* Gambacurta *de Immunit. lib. 4. cap. 1. nu. 12.* Non sic dicendum erit de porticu publico: talis enim non dicitur pars Ecclesiæ; ac proinde ratione illius immunitatem non habebit, sed aliundè, nempe ex atrio.

Quarta quæstio sit; Vtrum Ecclesia non consecrata (authoritate tamen Episcopi, & de eius licentiâ erecta) immunitatem habeat

habeat ecclesiasticam? Dico Ecclesiam non consecratam, ubi divina ministeria celebrantur, immunitatem habere. Probat textus expressus in *c. penult. hoc tit.* ubi Abb. in principio. *nu. 5.* & præter alios tenet Anastasius Germonius de *sacrorum Immunitatibus. lib. 3. cap. 16. nu. 23.* Ias. in *l. Quamvis. n. 7. C. de in officioso testamento.* Sylvester. *dict. verb. Immunitas. 1. n. 2.* Palacius in *Rubr. §. 38. nu. 7.* Covar. *d. lib. 2. variar. cap. 20. nu. 4.* Navarr. in *Manual. d. cap. 25. nu. 17.* Iulius Clar. *lib. 5. practicarum. q. 30. nu. 4. in §. final.* Quæ quidem quæstio sine difficultate procedit ex *Ord. lib. 2. tit. 5 in princip.* Alia magis dubia est; An scilicet Ecclesia cultui divino dicata, nondùm tamen consecrata, nec in qua hætenùs divina celebrantur, sed solummodò per Episcopum ad hoc deputata, immunitatem habeat? Gloss. enim *1. in d. cap. penult. hoc tit.* requirit divinorum officiorum celebrationem, nec aliter putat eam posse habere immunitatem. Facit pro hac parte

parte textus in *cap. ult. de consecrat. Ecclesia, vel altaris.* Nihilominus tamen concludit idem Germonius *ubi proximè. n. 24. Gamba-curta lib. 4. cap. 2. à n. 4.* Ecclesiam Episcopi auctoritate fundatam (licet nec consecrata, nec in eâ adhuc divina officia sint celebrata) tale privilegiû habere. Vtteriùs addit ipse cõmuni Doctorum consensu, quos omnes enumerat, esse hoc approbatû. Et præter eos D. Anton. 3. p. tit 12. cap. 3. Clar. in d. q. 30. §. final. nu. 4. Soar. d. tom. 1. de relig. cap. 9. lib. 3. n. 4. Ad textum in d. cap. penult. Et ad Glossam, respondetur primò, iura hæc non necessariò requirere illam cõditionem, nempe quòd divina officia celebrentur, sed solùm ibi loqui de ea, quia frequentius contingit non esse Ecclesiam cultui divino dicatam, quin divina officia in eâ ministrentur. Secundò responderi potest in illis verbis cõprehendi Ecclesiam proximè aptam, & sufficientem ad hoc, ut in illa officia divina celebrentur. Si replices quomodo potest
nomen

nomen significans actum, sumi pro aptitudine? Respondetur non esse hoc mirabile, nequè novum; quemadmodum non est in usitatum, ut aliud significet nomen præter id, unde impositum fuit, & ita eisdem verbis utens, docet Soares *ubi proximè. nu. 5.* Ad Glossam quatenus dicit Ecclesiam, in qua divina ministeria adhuc non celebrantur, non esse plene dedicatam cultui divino: respondetur, falsum esse. Diximus enim per solam deputationem ab Episcopo Ecclesiam cultui divino plenissimè dicari: & notat Soares *d. nu. 5.* Probat, quia per authoritatem Episcopi locus ille ordinatur ad divina officia; ac proinde habebit immunitatem. Et ita retorquetur in contrarios *dictum cap. penult. ibi. Quia obsequijs divinis dedicata.*

- Alia quæstio hic potest excitari, nempe:
- 9 Vtrum Ecclesia interdicta, & poluta suam immunitatem habeat? In qua quæstione affirmativè respondeo: licet enim in ea divina officia non celebrètur propter interdictum,

non enim

&

& polutionem ex cap. *Is qui. de sententia ex-communicat. lib. 6. & cap. ult. eodem tit. in antiquis.* tamen est consecrata, & cultui divino dicata: & ita tenent Abb. in d. cap. *Ecclesie. nu. 8.* Ioann. Andr. Host. in *summa. in tit. de Immunitat. §. In quantum. vers. sed nunquid hoc privilegium.* & post eos Marci-
lius. in l. *unic. Craptoribus virginum. n. 116.* Quam sententiam cōmunem esse post Angelum. dicit Clarus in *practica. dict. lib. 5. q. 30. num. 5. vers. idem* Et probatur ratione; quia clericus interdictus, & suspensus retinet sua privilegia: Ergo à simili Ecclesia interdicta sua etiam privilegia habebit. Secundo, quia quemadmodum interdictum non privat Ecclesiam sua immunitate, ut docet Soar. ubi proxime. nu. 6. Similiter etiam polutio eisdem effectus habebit, quos interdictum: sed inter illos non numeratur privatio immunitatis: ergo nequē in polutione.

Sexta quæstio est: Vtrum cœmeterium Ecclesiæ, illius habeat immunitatem? Pro
explica-

11 explicatione tamen huiusquæstionis, quid
 fit Cœmeterium explicabo (quod aliquan-
 do Atrium dicitur iuxta textum *in cap. Si
 quis in atrio. 17. q. 4.*) Cœmeterium est lo-
 cus in quo defunctorum cadavera sepeliun-
 tur: qui locus fuit deputatus ad tale ministe-
 rium Episcopi autoritate, & eius benedi-
 ctione designatus, ne gentilium more cada-
 vera extra Ecclesias, & sicut feræ in quâli-
 bet parte sepelirentur. Nam antiquitus non
 sepeliebantur in Ecclesijs, nisi certa cadave-
 ra. Textus *in l. Nemo 2. C. de sacrosanct. Eccle-
 sijs.* Ideò optimo iure introductus fuit talis
 locus deputatus per quadraginta passus ante
 Ecclesiam cathedralem; per triginta verò an-
 te minores Ecclesias: iuxta decissionem tex-
 tus *d. cap. Sicut antiquitus. 17. q. 4.* Quæ di-
 stinctio extra muros civitatis recepta fuit; se-
 cùs in illis, quæ intra muros erant. Quæ om-
 nia hodie iam evanuerunt; siquidem non so-
 lum intra muros, sed etiam extra (sivè sint
 maiores, sivè minores Ecclesiæ) omnes habēt
 suum

suum cœmeterium: nec attenditur, quòd sint per spatiũ triginta, vel quadraginta passuum, dummodo Episcopus determinet, & benedicat loco illi deputato, secundũ formam *cap. Nemo. 1. de consecrat. dist. 1.* docet Navarr. præter alios in *Manual. cap. 25. nu. 18.* Remigius *d. tract. de Immunitate. ampliat. 4. nu. 8.* Dicendum est iterum non omnem Ecclesiam cœmeterium habere posse, sed solũ illa, quæ populum habet, vel ex privilegio particulari hoc illi fuit concessum. Et ita parochialis tantũ Ecclesia cœmeterium habet: quod quidem aliquando est coniunctum cum ipsa Ecclesia, aliquando separatum ab ea: quod procedit iuxta consuetudinem aliquorum, ut in Gallia testantur aliqui.

His positis ad quæstionem veniemus, in qua pro parte negativa, nempe quòd cœmeterium non habeat immunitatem ipsius Ecclesiæ, facit; quia iura, quæ agunt de immunitate ecclesiastica tantũmodò de Ecclesijs

E

loquuntur,

loquuntur, & non de ipsarum cœmeterijs: atqui cùm iura hæc privilegiū contineant, non debent extendi ad cœmeterium, iuxta regulam textus in *c. Sanè de privileg.* & quæ resolvit Duen. *Reg.* 286. Mencha. *succession. creat.* §. 1. n. 45. Facit ulteriùs quòd ea, quæ cōtra iuris regulas concedūtur, odiosa sunt.

12 *cap. Quamvis de præbendis. lib. 6.* ac pro inde debent restringi ex *Reg. Odia. eodem lib.* Germon. *d. lib. 3. c. 16. n. 52.* Quibus fundamentis multi hanc partem sequuntur, ut fuit Remig. *ampliat.* 4. n. 9. relatus à Boer. *decif.* 110. nu. 3. & alij dicentes delinquentem, qui ad Ecclesiam confugit, & illam ingressus fuit, postea ad cœmeterium egressus non esse in tali casu ab illo extrahendus. Ineptā sanè videtur talis explicatio. Quapropter contraria sententia verior est, nempe, Cœmeterium, sive coniunctum Ecclesiæ, sive ab ea separatum, autoritate tamen Episcopi designatum, & sacratum, immunitate ipsius Ecclesiæ gaudere. Probat optimè textus

in cap. Cum Ecclesia. hoc nostro titulo. Glos-
sa communiter recepta verbo Cœmeteria in
cap. Consuluiſti. de consecratione Ecclesia. cum
alijs. Docent omnes scribentes ultra Soa-
res dict. tom. 1. de Religione. lib. 3. cap. 8. nu.
3. Gambacurt. d. lib. 4. cap. 3. nu. 2. Ger-
mon. d. lib. 3. cap. 16. nu. 33. dicens com-
munem, multos citans, Valasc. tom. 1. con-
sultat. 81. nu. 1.

Restat ut respondeamus argumentis in
contrarium: licet enim iura expressè non
dent privilegium cœmeterijs, nihilominus
tamen quæ de Ecclesijs loquuntur, in cœ-
meterijs etiam locum habent; cum Eccle-
sia, & cœmeterium ex eadem causâ æquipa-
rentur, & est in consequentia, ipsius Eccle-
siæ; iuxta ea, quæ tradit Paulus. *conf. 441.* Fa-
cit etiam principium textus *in cap. ult. hoc ti-*
tulo. ubi æquiparat Ecclesiam cœmeterio ad
effectum, ut eius immunitate non gaude-
ant homicidæ, & alij huius generis delin-
quentes: Ergo à contrario sensu, quando

rale delictum non fuerit, sed immunitate dignum, æqualiter in Ecclesia, & cœmeterio debent tutari. Similiter quoad sacrilegium, interdictum, & pollutionem, Ecclesia, & cœmeterium pari passu procedunt, ut docet præter omnes supra citatos Paulus Fuscus *de visitat. lib. 1. c. 12. n. 7. & 8.* cum quibus affirmativa pars, ut verior, & communior tenenda est.

- 13 Subinfertur primò huic quæstioni non solum stātem iam in atrio immunitate gaudere, verum etiam, qui in aere eidem respondente fuerit apræhensus; veluti si ex ianua se in cœmeterium projiciat: per textum in *l. ult. §. Si quis proiectum, & in l. Si opus. §. Si iussero. ff. quod vi, aut clam.* tenet Barbosa. in *Remissionibus ad Ord. d. lib. 2. titulo §. nu. 7.*

- 14 Subinfertur secundò ultimam scalam Ecclesiæ habere immunitatem, si tamen extra illius ostium non sit: vel licet extra existat, sit tamen intra terminos cœmeterij, cuius
ratione

ratione prædictam habet immunitatem. Ex
eo probatur, quia videtur dicendum ulti-
mam scalam Ecclesiæ intra ostium positam,
nomine ipsius Ecclesiæ contineri. Ex Remig.
de Immunitat. ampliat. 9. nu. 1. & 2. Na-
varr. in Manual. d. cap. 25. nu. 17. Farinac.
q. 28. nu. 14. Vnde inferunt delictum com-
missum in scala, intra portam domus consti-
tutâ, in domo commissum reputari: mini-
mè verò si extra illam. Doctrina est Bald. *in*
l. Fistulam. §. scalas. ff. servitut. urbanor.
Cæpol. servitut. cap. 54. nu. 8.

15

Subinfertur tertio ostium ipsius Ecclesiæ,
seu cœmeterij, immunitatem ecclesiasticam
habere. Docet Remigius *ampliat. 8. nu. 1.*
Navar. ubi proxim. d. n. 17. & est textus *in d.*
cap. Si quis contumax. 17. q. 4. comprobat
Gambacurta d. lib. 4. cap. 1. nu. 9. Soares de
Religione. tom. 1. lib. 3. cap. 9. nu. 8. & idem
dicendum esse detecto ipsius Ecclesiæ tradit
Soar. d. nu. 8. Illustrissimus dominus meus
Episcopus Portugalensis *in Explicat. Iubilei.*

16

cap. 7. dubio. 13. nu. 20. ad finem. Vnde colligitur gaudere immunitate eum, qui ad tetum fugit, vel qui fores, aut ansam, vel veterem Ecclesiæ apprehendit, si clausam invenerit. Resolvit præter alios Covarr. *dict. cap. 20. nu. 8.*

- 17 Septima quæstio est: Vtrum Ecclesia destructa habeat immunitatem? Pro parte negativa, nempe quod confugientes ad Ecclesiam destructam non sint immunes, facit maximè, quia Ecclesia destructa amisit sua privilegia, ac proinde suam immunitatem: ergo illam præstare non potest. Antecedens probatur ex doctrina Gloss. *verbo non teneat. in cap. 2. de novi operis.* Consequens patet ex Reg. *Nemo plus de regul. iur. lib. 6. cum vulgar.* Facit prætereà, quia Ecclesia destructa si iterum reædificetur, de novo censetur facta, iuxta textum sic intelligendum *in l. Si ita. §. ult. in fin. ff. legat. 1.* Ergo si de novo erigitur, nova debet habere privilegia: ac subinde vetera evanescere. Accedit regula textus *in l.*

in l. Si is, qui quadraginta. 80. §. quādā. ibi. qui et propriam formam. ff. ad l. Falcid. Pro contraria tamen parte obstat, quia licet Ecclesia destructa sit, locus ille adhuc sacer remanet, & Deo dicatus censetur. Probat textus *in l. Æde. 37. ff. de contrahenda emption.* Ac proinde suam retinere debet immunitatem.

Pro pleniori tamen huius quæstionis resolutione solent facere distinctionem Doctores inter duplicem modum destructionis Ecclesiæ: vel enim destruitur sine superioris autoritate in totum, vel in partem; ita ut nulla Pars relinquatur, in qua divina officia possint celebrari: vel iterum destruitur interveniente prædicta autoritate, quia ita iussit superior destruere propter convenientem causam. Et ulterius duplici modò subdividunt Ecclesiam superioris autoritate destructam: vel consideratur quando à superiore destruitur, cum spe reædificandi illam: vel quando per illius destructionem, omnimodò tollitur reædificationis spes.

Hoc supposito, dicunt, quòd si Ecclesia destruat^r authoritate Superioris cum spe reedificandi, immunitatem ecclesiasticā habere. Et probant dicendo quòd talis locus adhuc Deo dicatus est, & ut talis ad profanos usus non debet transferri: iuxta Reg. *Quod semel. de regul. iur. lib. 6. cum vulgar.* Ac subinde utilitatis causā adhuc Ecclesia dicitur existere ad effectum, ut habeat immunitatē. Et confirmant similitudine servitutis, hypothecę, vel alterius iuris realis constituti in domo, utilitatis causā: quæquidem domus, quoad hunc effectum eadem censetur, licet destructa, & iterum reedificata sit, quasi in area conservetur ius reale. Communis per textum ibi in *l. Servitutes. §. Si sublatum. ff. servitut. urbanor. l. Paulus. §. domus, & l. ult. ff. de pignoribus.* Multos refert Dueñas. Reg. 376. Covarr. *variar. lib. 1. cap. 8. nu. 2.* Si verò Ecclesia destruat^r, interveniente superioris authoritate, sine spe reedificationis, tunc dicunt immunitatem

non

non retinere: quia ex defectu consensus non censetur eadem Ecclesia, nec potest fingi fictione iuris, licet locus ille benedictus adhuc sit; quia hoc non sufficit ad obtinendam immunitatem ex Reg. cap. *Sanè. de privilegi.* Quando autem Ecclesia fuit eruta omninò sine ulla Episcopi authoritate, veluti vetustate collapsa, aut evitandi periculi causa ab aliquo fuit destructa, ne scilicet ruendo aliquem opprimeret, vel similiter: in hoc etiam casu Doctores distinguunt, an sit aliqua probabilis spes reparationis, vel non? Si enim sit spes, tunc conservat immunitatem; veluti, quando Ecclesia est alicuius monasterij, loci ve pij, aut si Ecclesia erat maxime à populo venerata. Si verò non sit probabilis spes reedificandi illam; veluti si per longū tempus destructa existat, nec ad eam reparandam aliquis adveniat, vel populus ad orandum illuc non ingrediatur, aut si careat portâ, & cancellis; tunc immunitatem præstare non potest. Ita post Farinac. 1. p.

crimin. q. 28. de carceribus, & carceratis. nu. 7. Clarus in practica. dict. §. fin. q. 30. vers. maius dubium. tenet Gambacurta *d. lib. 4. cap. 2. nu. 11.* Quæ opinio ita explicata multis placet; & est communis resolutio. Remigius *de Immunitate ampliat. 20.* Idem dicit Clarus *in practica. §. fin. d. quæst. 30. nu. 6.* quam etiam in nostris scholis docuere præceptores nostri. Quæ tamen mihi placere non potest, præsertim si totaliter destruat, vel etiam in partem corruat; ita ut in eâ celebrari nequeat: quo casu videtur omnimodò immunitatem non conservare. Proband hanc resolutionem omnia argumenta pro prima opinione adducta, quæ mihi urgētissima videntur, & difficilis solutionis. Facit etiam, quia non assignabitur maior ratio cur vasa sacra post fractionem amittant suam consecrationem, quàm Ecclesiæ post destructionem. Docet Sylvest. *verbo calix. n. 2. adducens textum in cap. Ecclesijs. de consecrat. dist. 1.* Facit tandem: si ab altari lapis amoveatur,

veatur, in quo continetur sigillum, vel idem altare amoveatur, iterum debet consecrari. Expresse probat textus *in cap. 1. de consecrat. Ecclesie, vel altaris.* Sylvester. *ubi proxime.* Ad argumenta uno verbo responderi potest: illa enim, quæ fundatur in benedictione adhuc existente post destructionem, absolute negantur ex proximo fundamento. Ad illud verò de servitute, dicendum est dari diversam rationem inter servitutem adhærentem domui, & consecrationem existentem in templo, quia servitus cum remaneat in area domus, ut diximus, nihil obstat quominus ipsa domus destruat: at consecratio cum in tota Ecclesia sit constituta ea subversa statim consecratio evanuit. Nec dices adhuc illam Ecclesiam esse ab Episcopo deputatam ad celebrandum, licet corruerit: respondetur enim deputationem illam iam desinere esse per talem destructionem, & nova indigere, siquidem non existit locus in quo fundetur. Habes hic lector aliorum, & meam opinionem: elige,

elige, quam malueris: sed tamen pro cōmuni iudica.

- 19 Octava quæstio est: Vtrum Episcopi palatium immunitatem ecclesiasticam habeat? Pars affirmativa communiter sequitur quando palatium sit iuxta Ecclesiam; ex textu in dict. cap. *Id constituimus*. 17. q. 4. Dubium tamen est, quando domus Episcopi sit distans ab Ecclesia extra quadraginta passus. Quo casu dicunt aliqui non habere immunitatem: quæ fuit opinio Oldradi *Consil.* 55. de quo Covas. *variar. dict. lib.* 2. cap. 20. n. 5. in fine. dicens ita in praxi forensi observari. Contrarium tamen de iure communi erit dicendum ex Glossa verbo. *vel domo.* in dict. cap. *Id constituimus*. 17. q. 4. Navarr. in *Manual. d. c.* 25. n. 18. & præsertim Gambacurt. *d. lib.* 4. cap. 3. nu. 5. § 7. Soar. *dict. lib.* 3. cap. 10. n. 9. Est communis per Covar. multos citantem ubi proximè, Iulium Clar. qui sine distinctione ulla ait, hoc procedere de communi consuetudine *d. lib.* 5. *practicar.*

q. 30. n. 26. §. ult. & probatur, quia Episcopi domus non adeò solet esse angusta, ut solum intra illos quadraginta passus tota contineatur: quare sicut in alijs locis confugæ extra illos passus immunitatem non habent, ita nec intra domum Episcopi, si nullam aliam, nisi hanc quadraginta passuum immunitatem obtineat. Deinde, quia textus non se restringit ad illos passus, ergo nec nos restringere debemus. Idem, quod dicitur de domo Episcopi dicetur etiam de domo Cardinalis; ut scilicet habeat immunitatē. Declaratur tamen supra posita quæstio ab Hugone relato à Gambac. *d. lib. 4. c. 3 nu. 6.* & Ioann. Andr. *in nostro cap.* quòd si in palatio Episcopi existat capella aliqua, in qua divina ministeria celebrentur; tunc in omni loco, sive intra, sive extra limites, habebit immunitatem. Sed hæc explicatio communiter rejicitur ex ea ratione, quia sic hoc ita esset, solum illi palatio Episcopi in quo existat talis capella competeret immunitas: atqui hoc est

est contra iura, de quibus supra, quæ indistinctè Episcopi domui immunitatem concedunt: ergo contra explicationem resolutionis nostræ. Deinde, quia hæc capella, aut esset publica, aut privata: has dicunt ipsi, nullā habere immunitatem (de quibus infra dicemus:) illas verò constat paucissimas esse in Episcoporum palatijs: ergo ne dicatur Episcopi domum immunitate carere, quòd est contra iura expressa, potius videtur dicendū malè intreprætationem procedere. Declaratur ulterius nostra resolutio ne procedat, quando Episcopus duo palatia habuerit; quia solū illud immunitatem habebit, in quo ipse habitaverit.

20 Hac quæstione expeditā, potest hîc subsequi resolutio alterius, de qua nuper inter scribendum à quodam satis docto fui sciscitatus: Vtrum scilicet apprehensus ante domum Episcopi, & constitutus in tali propinquitate, ut pusilla intercapedo inter fugientem, & domum existat, gaudeat immunitatis

tis privilegio? Cuius quæstionis facilis est solutio ex supradictis, & ideò Doctores, quos vidi nihil de ea disputarunt: sed tamen cupiens aviditati interrogantis satisfacere, volo eam hic breviter derimere. Dico primò, nullam dubitandi ansam posse præbere quæstionem hanc, si agitetur iuxta opinionem Oldradi, & aliorum, qui dicunt palatium Episcopi non habere immunitatem, quando est extra quadraginta passus Ecclesiæ: unde rectè sequitur illū, qui iuxta domum Episcopi fuerit apprehensus, immunitate non gaudere; siquidem in eo casu nullam eius domus habet. Dico secundò, quòd si procedat quæstio iuxta nostram opinionem, de qua proximè, quatenus diximus domū Episcopi, sive sit intra quadraginta passus, sive extra, semper habere immunitatem; tunc etiam correptus ante illam, licet maximè propinquus, illā non gaudebit. Et probatur primò, quia apprehensus ante fores templi, & ante Ecclesiæ atrium, quamvis nimis proximus

mus illis, immunitate non gaudebit: ergo nequè eâdem potietur ille, qui ante Episcopi domum fuerit apprehensus. Quòd autem correptus ante fores Ecclesiæ, vel atrium immunitate non gaudeat, satis probatur ex eo, quia una ex precipuis causis cur assignantur termini Ecclesijs, & earum cœmeterijs (*de quo supra in hac parte à nu. 10.*) est ut in eis quis possit gaudere immunitate, et extra illos minimè: aliàs enim si nulla meta, nequè terminus ascriberetur Ecclesijs, & atrijs, sed in quacumq; parte dummodò foret in conspectu illius, quis tutus esset; sequeretur maximum absurdum: ergo dicendum est nullo modo posse quempiam immunitate frui in conspectu Ecclesiæ, vel atrij, quamvis sit illi maximè propinquus: & consequēter, nequè ante Episcopi domum. Secundò, quia licèt concederetur, quòd capto ante Ecclesiam, tribueretur immunitas, adhuc tamen non tribuetur capto ante Episcopi domum, ob maiorem rationem, scilicèt, inæqualitatis,

&

& reverentiæ, quæ datur inter utramq; domum: iniquum enim erat servare eundem honorem, & reverentiam Episcopi palatio, qui Dei domo debetur. Tertio probatur: Immunitas non conceditur nisi tantum domui Episcopi; atqui locus proximus illi non dicitur domus, sed platea, vel area publica: ergo immunitatem non habebit.

Neque obstabit resolutis, quod supra diximus *in hac parte. nu.* 13. non solum gaudere immunitate, qui in atrio fuerit apprehensus, verum etiam illum, qui captus fuerit in aëre illi correspondente, si ex aliqua ianua se in atrium ipsum projiciat. Respondetur enim dari diversam rationem in hoc casu, atque in illo, nempe quia si projectus ex ianua in atrium, fuerit apprehensus in aëre, verum est dicere eum existere in intercapedine circuitû per terminos ipsius atrij, ac proinde potest dici fuisse captum intra terminos atrij seu cœmeterij. Vel dic ulterius, quod iste deprehensus fuit, à quodam stante iam in

atrio, & sic bene colligitur fuisse arreptū iam in ipso atrio, & consequēter immunitate frui.

Palatia prætereā quorundam Principum secularium immunia adhuc sunt: ut Imperatorum, Regum, & aliorum Principum, qui absolutam potestatem in subditos habent, & nullum superiorem in temporalibus recognoscunt: veluti quidam Italię Duces; scilicet Parmensis, Vrbinas, Mantuanus, &c. de quorum Immunitate scribit Montalbus in sua Glossa in *l. Forti. lib. 1. tit. 5. in fine. glossa penult. Extat & l. unic. Cod. de palatijs, et domibus. lib. 12.* Lucas de Penna in *Rubr. et glossa. Vilhadieg. in d. tract. de Immunitat. ampliat. 25.* Similiter etiam dicendum est, de quacumq; libera republica; ut est Veneta. Sic etiam de alijs locis, qui vulgò apud nos *Contos* dicuntur, veluti de *Odivelas*, & de *Alcobaca* (qui maiori ex parte iam hodie iustissimis de causis hoc privilegium amiserunt.) Sed quia Immunitas hæc civilis est, & non de qua noster textus agit, satis de eā
pro

pro præfenti examine sit.

Nona quæstio est: Vtrum publica oratoria, quæ in loco publico sunt, veluti Eremitæ habeant Immunitatem? Pars affirmativa tenetur, dummodò sint erectæ autoritate Episcopi, ex textu in *Authent. de ecclesiasticis titulis. §. Si quis autem. collat. 9. Dict. c. Nemo. de consecrat. dist. 1. cap. Autoritate. de privileg. in 6.* Idem dicendum est de Hospitalibus, Xenodochijs, Orphanotrophis, & alijs similibus, autoritate Episcopi constitutis: & sic resolvunt communiter Doctores. Soar. *d. rom. 1. cap. 10. nu. 9.* Cambacurt. *d. lib. 4. cap. 1. à n. 2.* Covar. *ubi proximè. n. 3.* multos referens: & cæteri omnes supracitati, qui communiter hoc resolvunt. De privatis oratorijs, quæ in particularibus ædibus sunt constructa, dubitare possumus propter varias Doctorum opiniones: sed cõmuniter docent si fuerint erecta Episcopi autoritate, quòd habent immunitatē. Ita Alb. *in d. c. Ecclesia. n. 7. hoc tit.* post Vincētium. Germ.

d. lib. 3. cap. 16. nu. 29. Remig. citans. Mihi videtur hoc de plano procedere post Pauli Quinti prohibitionem, per quam omnia oratoria particularia prohibuit, & postea non fuerunt iterum concessa, nisi per diplomata Summi Pontificis, vel eius legati habentis ad hoc specialem facultatem, qui hoc cum difficultate faciunt: & sic hodie omnia privata oratoria habebunt immunitatem, quia conceduntur à Papa, & ab Episcopis examinantur, & deputantur. Hoc mihi placet, licet prima sententia sit communior, & secundum eam in praxi erit iudicandum. Contrarium Doctores desciunt in altaribus portatilibus. Est autem maxima differentia inter oratoria, & Ecclesias: ea nempe, quia Ecclesiæ per Episcopum consecrantur cum multis cœremonijs, de quibus *supra in 1. p.* in oratorijs verò hoc non fit. Docet Zabarella *in cap. Authoritate. de consecrat. Ecclesiæ. nu. 2.*

23

24

Decima quæstio fit: Vtrum clericus portans

tans in manibus sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum habeat immunitatem, ita ut confugientes ad illum, inde non extrahantur? Cui quæstioni affirmativè sine ulla controversia respondeo: & probatur, quia si immunitas ecclesiastica conceditur Ecclesijs propter reverentiam, & honorem debitum locis sacris; à fortiori debet concedi idem privilegium ipsi Deo, ratione cuius servatur honor, & reverentia Ecclesiæ. *Ex Clement. unic. de reliquijs, & venerat. sanctorum.* Accedit textus in *l. unic. C. de his, qui ad statuas confugiunt.* resolvit præter alios Archidiaconus in *cap. Quæsitum 13. q. 2.* & alij in *cap. Sanè. de celebrat. missarum.* Abb. ibidem *nu. 1.* & est communis per Gom. *variar. tom. 3. cap. 9. nu. 1.* docet Covar. *lib. 2. cap. 20. nu. 6.* Soar. *ubi proximè.* Gambacurt. *d. lib. 4. cap. 6. nu. 4.* ubi elegantissimè hanc quæstionem disputat, & propè infinitos refert, eam dicens communio rem, receptiorem, & devotiorem.

- 25 Hoc loco venit disputanda undecima
quæstio: Vtrum scilicet reliquiæ, & Imagines
Sanctorum, & Beatæ Virginis Mariæ habeant
immunitatem, ita ut ad illas confugientes
tuti sint? Pars affirmativa placet: quæ pro-
batur, quia ratio ob quam servatur immuni-
tas Ecclesiæ, est propter honorem, & reve-
rentiam debitam Deo optimo maximo, ut
iam sæpe diximus: atqui eadem reverentia,
& honor consideratur in reliquijs Sancto-
rum, & eorum imaginibus, nec non Beatæ
Virginis, quando illis conceditur hæc im-
munitas: ergo non est dubium illam habe-
re. Minor probatur, quia honor, & reveren-
tia præstita Sanctis, pertinet ad religionem
cultumq; Dei: Deus enim in Sanctis suis ho-
noratur, & colitur, sicut benedicitur, & lau-
datur. *Laudate Dominum*, inquit Propheta,
in Sanctis eius, & Benedictus Deus in San-
ctis suis. Quemadmodum enim, ipsi sunt
propter Deum honorati, ita & Deus hono-
ratur, & colitur in ipsis: honoratur namque
Sancti

Sancti, tanquam chari, & amici Dei. Vnde sicut honor, qui domesticis, consiliaris, filiis, amicis, ac ministris Principum deferretur intuitu Principis, non tam ipsis, quàm Principi deferretur: ita similiter honor exhibitus Sanctis, & Deo exhibetur. Probatur prætereà ex Gambacurta *dict. lib. 3. de Immunitat. e. cap. 4. nu. 15.* ubi latè probat Ecclesiam fundatam sub nomine, alicuius sancti, vel Beatæ Virginis Mariæ, parem habere Immunitatem, ac si dicata fuisset, nomine Christi.

Quod dixi de reliquijs, & imaginibus, idem dicendum existimo de persona Sacerdotis: ita ut, qui illam apprehenderit, immunis exeat. Quia cùm Sacerdotes ministri sint Christi, & eius vicem in terris gerant, servato illis honore, idem & Deo servatur. Docet Germonius *de Immunitat. lib. 1. cap. 10. nu. 1.* Sed verum est dicere servari honorem, immunitatem præstando: ergo eam habebunt. Deinde, quia si Ecclesia ex eo

F 4 habet

habet immunitatem, quòd cultui divino deputata est, & ad hoc ut in illa divina officia celebrentur; potiori iure Sacerdotes eandem debent habere, siquidem non solum Dei ministerio dicantur, sed ipsum Deum (admirabilis excellentia) manibus suis tractant, & fiunt Dei sacrarium: ergo non est cur dicatur illos immunitatem præstare non posse.

26

Duodecima quæstio est: Vtrum actus iudiciales seculares in Ecclesijs, vel cœmeterijs fieri possint? Pars negativa, quæ communior, & verior est, probatur; quia diximus *supra in hac parte n. 1.* Immunitatem cōpetere omnibus Ecclesijs, & earum cœmeterijs, quatenus privilegium habent: sed inter privilegia Ecclesijs concessa, est illud, ne scilicet actus iudiciales in eis exercerentur: ergo, &c. Probant totum argumentum textus optimus *in cap. 1. & in cap. Cum Ecclesia. hoc nostro tit. textus in cap. Decet. vers. cessent eodem tit. lib. 6. Concil. Trident. sess.*

22. cap. de observandis, et de évitandis in celebratione Missæ. & præter Abb. Dec. & alios tenet Sylvest. verbo Immunitas. 1. nu. 3. Armilla summa verb. emunitas. n. 2. Boer. decis. 109. nu. 6. Valasc. d. tom. 1. consultat. 81. in princip. à nu. 1. Deinde, quia prohibentur fieri in Ecclesia placita; iuxta textum in d. cap. 1. Quæ quidem placita, actus iudiciales appellantur. Probat textus Sic intelligendus in cap. 1. de ferijs. Ergo dicendum est in Ecclesijs actus iudiciales exerceri non posse. Poterit aliquis replicare, quòd is qui exercet actus iudiciales, opus virtutis facit; quia in causarū terminatione componuntur partes, & ius suum unicuique datur; secundum præceptum de quo in §. Iuris præcepta. Inst. de iustitia, et iure: sed opera virtutis exerceri in Ecclesia, non est cur prohibeantur; iuxta illud Matthæi cap. 12. Quia sabbathis Sacerdotes in templo, &c. Ergo contra resolutionem. Facile resolvitur si distinguamus inter opera virtutis, quæ non impediunt cultum

F 5

divinum,

divinum, & quæ impediunt: illa enim possunt fieri; hæc autem minimè, quia licèt de se sint opera virtutis, ratione tamen loci, & temporis prohibentur. Argumento textus in cap. *Et si Christus. de iure iurando. vers. Quædam enim.*

Maius dubium est: Vtrum in Ecclesijs fieri possint actus iudiciales ecclesiastici? Pro parte enim affirmativa, quòd scilicèt exerceri possint in Ecclesijs, facit textus in cap. *Qua fronte. in principio. de appellat. ibi. Iam enim non in Ecclesia, sicut est canonicum, &c.* ubi Pontifex dicit actum ecclesiasticum, de quo ibi, in Ecclesia fieri posse. Facit etiam textus in d. c. *Decet. vers. cessent. ibi. Omnis in eis secularium iudiciorum strepitus.* ubi secularia iudicia vetat, & sic à contrario sensu videtur ecclesiastica admittere. Facit ultimò textus in dict. cap. *Cum Ecclesia. hoc titulo de Immunitate. ibi. Sanguinis.* & in specie tenet Glossa. verbo *Canonicum. in d. cap. Qua fronte.* & ibi omnes scribes. In cō-

trarium

rarium est textus expressus *in dict. cap. Decet. vers. Cessent.* ibi. *fori cuiuscumque tumultus.* quibus verbis videtur excludi iudicia ecclesiastica, argumento textus *in cap. Solita. de maiorit. & obedientia. cum alijs.* Etiam facit, quia quemadmodum secularis iudicij strepitus, causa est ut domus orationis non dicatur, ita etiam strepitus iudicij ecclesiastici eadem causa erit, quia in illo quæstiones etiam excitantur, quæ silentium perturbant, & orationi vacari impediunt; ac proinde pariunt eisdem effectus, propter quos negotia secularia ibi fieri prohibentur: Ergo ecclesiastica similiter prohibita erunt.

Hæc sunt argumenta, quæ pro utraque parte in hac quæstione adducuntur: pro earum tamen resolutione, & complemento quæstionis dico primò, actus ecclesiasticos in dupilci esse differentia: vel enim dicuntur voluntariæ iurisdictionis; vel contentiosæ. Priorum exemplum sit in actibus,
qui

qui solent exerceri in volentibus, iuxta textum in *l. 2. ff. officio pro consulis*. qui quidem actus sunt, ad quorum expeditionem tribunal non requiritur. Posteriorum autem exemplum est in actibus, qui in invitis exercentur, iuxta textum in *c. Cum Episcopus. de officio Ordinarij. lib. 6.* Hoc supposito, resolvimus quæstionem supra factam, ut scilicet actus ecclesiastici ad iurisdictionem voluntariam pertinentes, possint in Ecclesijs celebrari; ut sunt promoveri aliquem ad doctoratum, & similia. Docet Sylvest. in *summa. verbo Immunitas. 1. nu. 3. ad fin.* Armilla *summa verbo Emunitas. n. 3.* Non idem tamen dicendum est, si ad iurisdictionem contentiosam spectent, quia licet fiant per personas ecclesiasticas, strepitum tamen iuris habent, quod in Ecclesijs prohibetur. Et sic iam soluta manent iura sibi adversantia; nempe textus in *cap. Quas fronte*, & textus in *cap. Decet*. Ille enim intelligitur de actibus voluntarijs; iste verò de contentiosis.

Colliges

Colliges ex hoc parlamenta in Ecclesijs 27
non posse fieri, nisi proponantur ad pia opera, docet Francus *in d. cap. Decet. nu. 3.* Possunt tamen laici in Ecclesijs tractare defaciendo aliquod festum, vel instituendo aliquam confraternitatem, vel eligendo iudicem in ea, vel tutorem Ecclesiæ, aut curatorem dando. Tradit Bald. *in l. Nemo. 1. C. de sacrosanct. Ecclesijs. à nu. 2. cum sequentibus.* ita etiam possunt agere de manumissione. Probat expressè textus *in l. 1. C. de ljs, qui in Ecclesijs manumittuntur.*

Pro complemento huius quæstionis restat quoddam dubium: An scilicet actus in Ecclesia facti (supposito quòd ibi fuerunt celebrati) validi sint? Respondeo cum distinctione: vel actus in Ecclesia gesti sunt seculares iudiciales, & extrajudiciales: vel ecclesiastici tantum. Seculares iudiciales in Ecclesijs facti non valent, ex textu *in d. cap. Decet. §. Ordinarij. ibi. Communi omni careant robore firmatis.* ubi solum processus iudicia-

iudiciales annullantur: si verò sint extraiudiciales, quamvis seculares, valent; quia constitutio loquitur de iudicialibus solummodò, & cum pœnalis sit, non debet extendi ad extraiudiciales Reg. *In pœnis lib. 6.* Actus verò ecclesiastici iudiciales habent suam firmitatem, licèt sint contentiosi, & prohibiti: ex eo enim quòd sint ecclesiastici vidètur contradicere ipsi Ecclesiæ.

Ex supradictis sequitur contractus omnes in Ecclesijs celebratos validos esse: constat enim esse actus extraiudiciales; ac proinde in prohibitione non cōprehendi. Tradit Glossa *verbo processus. in d. §. Ordinarij.* Armilla *sum. verb. Emunit. n. 4.* Non ita erit dicendum de citatione facta in Ecclesia, quia est actus iudicialis. Probat textus *in cap. Quoniam 11. de probat.* Resolvit Tiraq. *retractu lignagier. §. 8. Glossa. 2. in fine.* Peres *ad l. 11. tit. 2. lib. 3. ordinamenti.* Et ne hîc aliquid intactum relinquamus, opus est referre, quod scripsit Valasc. *d. tom. 1. consultat.*

81. nu. 1. Nempe, quòd citatio verbalis possit fieri in Ecclesia. Quam conclusionem dicit communem ex Bart. in *l. Pleriquè. ff. de in ius vocando.* & alijs quos ibi enumerat. Quæ tamen opinio sic absolutè sumpta ex diametro videtur repugnare nostræ resolutioni, & eius principijs: difficilis enim videtur propter tot iura, & authoritates in contrarium. Qua propter debet intelligi cum illis omnibus circumstantijs, de quibus ipse Valasc. loquitur *sub eodem numero.* ubi post longam disputationem resolvit, posse in Ecclesia citari eum, qui ad ipsam confugit; adhuc ut se defendat per se, vel per suum procuratorem. Et in hunc sensum videtur locutū fuisse Bart. In quo casu bene poterit procedere opinio ista, nempe in citatione factâ cōfugienti, adhuc ut in eius causa procedatur: & talis processus erit validus, ut ibidem docet Valasc. in alijs verò, qui non confugiunt ad Ecclesiam, sed qui ibi sunt alia de causa, veluti orando, aut contioni interessendo, vel solum existen-

existendo, nimis rationi, & iuri disonum videtur: & iuxta hunc sensum locutus fuit Imperator in d. l. *Præsenti. §. Cum autem. Cod. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt.* ut constet ex eius summario. Sic similiter ex eadem ratione confessio facta coram seculari iudice non valebit, nec ut confessio extraiudicialis. Advertit Francus in d. §. *Ordinarij. nu. 5.* facit textus in cap. *At si clerici. de iudicijs.* Quod procedit etiam si facta fuerit coram iudice arbitro iuris, qui iudex propriè est. textus in cap. *A' iudicibus. 2. q. 6. Ord. lib. 3. tit. 16. in principio.* & diximus in nostra *semestri lectione ad titulum de arbitris.* Secùs erit dicendum in arbitratore, qui iudex propriè non dicitur. Eodem modo non valebit receptio testium in Ecclesijs facta, ex ea ratione, de qua *supra in principio huius illationis*, & probat d. cap. *Quoniam. de probationibus.*

- 29 Decima tertia quæstio est: Vtrum clerici suam habeant immunitatem ecclesiasticam; idest

ideſt, an ſint immunes ab oneribus, & mune-
ribus quoad eorum perſonas? Quæ quidem
quæſtio involvit ampliſſimam materiam, &
nimis diffuſam per varios iuris articulos, nec
multum conſonam noſtro textui, & ideò de
illa breviter dicemus, ne pluſquam par ſit
vela demus in altum, & à materia noſtri tex-
tus deviemus. Itaq; reſolvo clericos habere
ſuam immunitatem, quæ quidem verſatur
circa exemptionem à ſecularibus poteſtati-
bus, & ab oneribus, quæ illis imponere vo-
luerint. Probat optimè textus in *cap. Adver-*
ſus. hoc noſtro tit. in cap. 2. de foro compet.
textus in *Authent. Statuimus. et in Au-*
thent. Clericus. C. de Episcop. et clericis. et in
d. Authent. Ut clerici apud proprium Episco-
pum. Docent communiter ſcribentes utri-
uſq; iuris. Dueñas *Reg. 110. Marant. de Or-*
dine iudiciorum. 4. p. diſt. 11. nu. 2. et quaſ-
tionib. legalibus. diſput. 8. n. 13. Soar. in De-
ſenſione fidei. d. lib. 4. per totum, & alij quos
ipſi citant. *Germon. lib. 3. cap. 17. n. 66.*

30

Fortius dubium est: Vtrum idem procedat in clericis primæ tonsuræ, & aliorum minorum ordinum? Ad quod dubium respondeo de iure communi omnes clericos etiam in minoribus ordinibus constitutos ecclesiasticam immunitatem habere. Probat expressè textus in *d. cap. 2. de foro compet. Abb. ibi. n. 2. Covar. practicar. cap. 32. nu. 2. Azved. ad leges Castella. tit. 4. l. 1. Clar. q. 36. n. 1.* quod patet ex verbis textus ibi. *Clericum ullum*: postquam enim sacerdotem, & diaconum expressit, adiecit *clericum*, per quod nomen comprehenduntur etiam clerici ordinum minorum. Probatur ex textu in *c. Cleros. vers. generaliter. 21. dist. cap. Clericū, & cap. Nullus iudicum. cum alijs. 11. q. 1.* optimè textus in *l. Prasbyteros. C. de Episcop. & clericis.* & præter supracitados Trocius de perfecto clerico. *lib. 1. c. 1. n. 2.* & in alio privilegio clericis concessio probat textus in *c. Adversus. hoc tit. ibi. Ecclesiasticos viros.* Nec obstat quòd cum hoc sit favor, & privilegiū, extēdi non

non debet, iuxta textū in *c. Cū ad verum*,
& in *c. Duo sunt* 96. *dist.* iunctā vulgari reg.
Odia lib. 6. cōmuniter enim responderetur hoc
procedere quoad personas diversas, non au-
tem quoad illas, quæ sub eodem nomine
comprehenduntur, ut supra diximus in *hac*
2. p. nu. 10. in casu simili.

Hodie verò stante Concil. Trid. *sess. 23. de*
Reformat. cap. 6. dicendum est solū cler-
icos in minoribus constitutos, qui habēt be-
neficio ecclesiasticū, vel incedunt in habi-
tu, & tonsurā inservientes alicui Ecclesiæ de
mandato sui Episcopi, vel in aliqua universi-
tate versentur, huiusmodi privilegiū habere.
Docet P. Soar. in *Defensione fidei. d. c. 27. n.*
4. Gambacurta de Immunit. lib. 7. c. 11. n. 1.

Amplio suprapositam resolutionem, ut
procedat etiam in monachis, & regularibus;
qui etiam habent suam immunitatem ec-
clesiasticam. Et probō: Dixi enim supra cō-
petere hoc privilegium Ecclesijs, & earum
ministris; sed monachi, & regulares sunt mi-

nistri ecclesiastici: ergo habebunt suam immunitatē. Probatur ex textu in *c. Duo sunt genera. 12. q. 1.* probat apertè textus in *l. Generaliter. C. de Episcop. et cleric.* tradit præter cōmuniter scribētes Germ. *d. lib. 3. c. 4. n. 78.*

32 Decima quarta quæstio est: Vtrum clerici coniugati habeant hoc privilegium immunitatis? Hæc quæstio excitari poterit, attento iure Codicis, vel attento iure Sexti: de iure enim Codicis non agimus, quia secundum illud liquet privilegium indifferenter, non minus, quā ad reliquos pertinere: hoc enim probat totus titulus. *C. de Episcop. et cleric. Relicto ergo tali iure, & supposito cap. Unico. de clericis coniugatis. lib. 6.* procedit quæstio: sed antequā illi fatisciam explicabo cōditiones, quæ requiruntur ad hoc, ut clerici coniugati hoc privilegio gaudeant. Prima est ut tonsuram deferant: secunda ut incedant in habitu clericali: tertia ut cum unica, & virgine matrimonium contrahant: quartam deniquè addit Tridentinus

dict.

dict. sess. 23. de Reformatione. cap. 6. nempe quòd inserviant alicui Ecclesiæ de mandato Episcopi. Quo posito,

Dico primò. Clerici coniugati quantumvis adimpleant omnes cōditiones, non sunt exempti à iudicio seculari in causis merè civilibus. Quod probatur ex *d. cap. Unico. ibi. In ceteris autem eos gaudere nolumus.* tenet P. Soares *d. cap. 27. nu. 2. Covarr. practicar. cap. 31. nu. 3. Germon. d. lib. 3. cap. 15. nu. 66.* Quidquid indistinctè dicat Iacobus de Bellovisu *in repetit. cap. 1. §. Contrahentes. nu. 90. de foro competenti. lib. 6.* Obstat tamen textus *in d. cap. Unico. ibi. Aut civiliter ad iudiciumulare.* Vbi dicitur quòd clerici coniugati etiam in causis civilibus à iudicio seculari eximuntur. Reiectâ tamen multorum scribentium resolutione *in dict. cap. Unico.* Respondeo verbum illud, *civiliter*, intelligi, ita ut clerici huiusmodi eximantur à seculari iudicio in causis criminalibus, quamvis civiliter motis. Ita Covar. & Soar.

ubi proximè, & præter eos Germon. *d. lib. 3. cap. 15. nu. 6.*

Dico secundò clericos coniugatos habere exemptionē à iudicibus secularibus in causis criminalibus: & ita docent prædicti Doctores *in d. c. Unic.* præter alios Soar. *ubi proximè. c. 28. n. 4.* & Gambac. *d. lib. 7. c. 11. n. 2.*

Dico ultimò multos clericos coniugatos esse, qui omnino carent hoc privilegio. Probat quia omnes illi, quibus deest aliqua ex prædictis conditionibus trahi possunt ad secularia iudicia, etiam in causis criminalibus. Docet præter alios Soar. *ubi proximè. nu. 11.* unde bigami tale privilegium non habent. Probat textus sic intelliēgdus. *in c. Ioannes. de cleric. coniugatis, & in c. 1. de bigam. lib. 6.*

33 Quid dicendum sit de uxoribus huiusmodi clericorum coniugatorum; an eodem foro ecclesiastico, quo mariti utuntur, & ipsæ utantur? Probabile est quòd uxores clericorum eodem gaudeant foro (quidquid contrarium dicat Ioann. Andr. *in d. cap. Unico.*

de cleric. coniugatis. lib. 6.) & probatur nostra
resolutio ex Glossa prima. in c. Eos. 32. dist.
Et cap. 2. 11. q. 1. confirmat hæc iura Abb.
in cap. 2. de foro competenti. n. 9. Felinus. ibi-
dem. n. 5. Nec non iure civili hoc probatur,
secundum quod dicitur uxores sequi forum
mariti, per textum in l. fin. C. de incolis. et ubi-
quis. lib. 10. ubi expressè hoc probatur: Ergo
si uxores foro mariti adhærent, non est cur
hoc deficiat in clericorum uxoribus.

Decimaquinta quæstio est: Vtrum Prin-
ceps secularis possit aliquod onus imponere
Ecclesijs, vel ministris ecclesiasticis? In qua
quæstione, pars negativa tenenda est, ex cap.
1. de Immunitate. lib. 6. ubi dicitur, quod
nullum onus potest imponi Ecclesijs, & ec-
cliarum ministris. Docet Soar. in Defens. fidei.
d. lib. 3. c. 18. n. 2. Sed tamen contra hanc
veritatē obstat primò, quia onus dicitur co-
gere Ecclesias ad alienanda vasa sacra, propter
redemptionem captivorum, ut certum est: sed
constat Principes seculares posse huiusmodi

coactionem in Ecclesijs exercere, iuxta textum in *l. Sancimus. C. de sacrosanct. Ecclesijs*. Tradit Covarr. *lib. 2. variar. cap. 16. nu. 8.* Menoch. *de arbitrar. casu. 182. n. 24.* & alij. Ergo, &c. Obstat secundo posse Principes seculares contra Ecclesiam etiam Romanam præscriptionem finire, ut probat textus in *Authent. Quas actiones. C. sacrosanct. Ecclesijs*. Tradit Covar. *Reg. possessor. 2. p. §. 2. nu. 6. & §. 3. nu. 8.* Obstat tertio Ordinatio nostra *lib. 2. titulo. 18.* ubi dicit Ecclesias non posse emere bona immobilia, quod videtur onus ipsis impositum. Similiter etiam iubet quòd quando prædicta bona Ecclesijs in testamento relinquantur, intra annum alienentur. Patet ex eadem Ord. *ubi proxime. §. 1.*

Pro resolutione suppono personas ecclesiasticas dupliciter cōsiderari posse: vel enim considerantur quatenus ecclesiastici sunt: vel quatenus Reipublicæ cives: sicut etiam eorum bona alia spiritualia, alia temporalia dicuntur,

dicuntur. Et secundum hanc distinctionem,
Dico primò, quòd in priori casu, quatenus
ecclesiastici, & bona spiritalia sunt, non
possunt seculares Principes onus eisdem im-
ponere, nec appellantur illorum subditi: iux-
ta textum *in cap. Si Imperator. Et in c. Cum*
ad verum. 96. dist. In posteriori verò casu
quatenus cives sunt, & eorum bona tempo-
ralia potestati seculari subijciuntur, (quia at-
tentâ eorum naturâ, cives, & Reipublicæ
membra appellâtur, ac proinde Principi sub-
iecti) nihilominus tamen etiam in hoc casu
privilegijs Imperatorum, & Pontificum à po-
testate seculari exempti sunt. Conveniebat
enim quòd ministri ecclesiastici, qui Deo, &
divinis ministerijs vacât, per seculares pote-
states non avocentur, nequè ad profana obli-
gentur. Facit textus *in cap. 1. Et 2. Ne cleri-*
ci, vel monachi.

Dico secundò onera, quæ Ecclesijs, vel
personis ecclesiasticis imponi possunt, in tri-
plici esse differentia: alia namquè dicuntur

35

brout)

G 5

perfo-

personalia: alia realia: alia deniquè mixta:
 meminit huius divisionis Iurisconsultus in
l. Munerum. 18. et in l. Rescripto. 6. §. ult.
ff. de munerib. et honorib. Dec. 5. p. Consilior.
consilio 694. n. 2. Onera personalia dicuntur
 illa, quæ personis imponuntur, & ipsæ personæ
 sunt causæ immediatæ impositionis, sive in fa-
 ciendo, sive in dando: & hæc sunt honorabi-
 lia, aut vilia. Realia verò onera dicuntur il-
 la, quæ rebus imponuntur, ita ut res ipsæ sint
 causæ immediatæ impositionis. Mixta deni-
 què sunt, quæ personis principaliter, rebus
 verò secundariò imponuntur; ita ut propter
 rem personæ imposita censeatur, & ita utraq;
 est causa immediata. Illud tamen est discri-
 men inter hanc onerum varietatem, quoad
 impositionem clericis, quòd scilicet ab on-
 ribus personalibus, sive sint honorabilia, sive
 fordida, Imperatores privilegio suo clericos
 exemerunt. Probat textus in *l. Prasbyteros. C.*
de Episcop. et cleric. & infra dicemus quo-
 modo procedat. Ab oneribus autem realibus
 (quoad

(quoad eorum bona temporalia) nunquam excusantur. Probat textus *in cap. Si tributū. 27. 11. q. 1.* & in specie Gloss. *verb. bonorum. in d. c. 1. hoc tit. lib. 6.* Bart. *in l. Rescripto. §. Sciendum. n. 5. ff. munerib. et honorib. Abb. in cap. ult. n. 12. de vita, et honestat. clericor.* Quibus iuribus satis explicatur, quæ bona clericorum sint hæc, in quibus imponuntur huiusmodi onera, constat namquæ talia esse imposita rebus profanis Ecclesiæ, vel clericis datis, ac subinde ad Ecclesiam, seu clericos trāsire, in quos res ipsa cum suo onere transfertur, argumento textus *in c. Cum capella de privileg. & probat text. in l. Si convenerit. 14. §. Si fundus. ff. pignoratitia act.* Deniquè ab oneribus mixtis similiter excusantur, siquidē in personis ipsis imponūtur, & probat text. *in d. l. Placet. C. sacrosanct. Eccles. ubi Paul. n. 4.*

Dico tertio legem, seu quodcumque mādatum promulgatum contra illos, qui subditi non sunt, sive consideretur eorum natura, sive ex aliquo privilegio particulari, nullius

nullius esse momenti. iuxta Reg. textus in cap. *Quod autem. de pœnitent. & remissionibus.* Facit textus in cap. 1. de Privileg. lib. 6. & ideò Imperatorum leges promulgatę contra clericos, & Ecclesias nullam habebunt firmitatem. Et secundum hoc dicendum est Principem secularem nullo modo posse imponere Ecclesijs, seu personis ecclesiasticis onera illa, à quibus sunt exempti. Vnde ulterius plenissimè colligitur resolutio quæstionis, nempe quòd Princeps secularis Ecclesijs, earum vè ministris onera quæcumq; (exceptis realibus) imponere non potest: accipiēdo onera realia in bonis temporalibus, iuxta divisionem de qua proximè nu. 34. & 35. Et probatur, quia Princeps secularis non potest obligare eos ad ea onera, à quibus liberantur: Atqui constat eos esse exemptos, ut supra diximus *dict. nu. 34.* Ergo soluta manet quæstio, quatenus quærit, utrum Princeps secularis clericos possit cogere ad onera. Ad argumenta in contrarium responde-

tur:

& ad primum (de obligatione ecclesiarum ad alienanda vasa sacra) non dici propriè illud onus, siquidem pro redemptione captivorum tenentur ipsæ Ecclesiæ ad alienanda vasa sacra: & quando ex causa tanti boni publici Imperatores illas cogant ad eorum alienationem nullum onus eis imponunt, siquidem ex se ad hoc sunt obligatæ. Ad illud de præscriptione contra Romanam Ecclesiam dicimus quòd datâ tali præscriptione non dicitur imponi à Principe aliquod onus, de quo hîc agitur: Similiter etiam ad Ord. respondemus.

Huic nostræ resolutioni, quatenùs habet, quòd clericis onus personale imponi non potest, obstat maximè textus *in cap. 2. hoc tit.* ubi dicitur non esse illos excusandos, à murorum custodia, imò potius ad tale onus obligandos, si necessitas postulaverit: Ergo videtur posse imponi clericis onus personale, uti est murorum custodia, quod est cōtra resolutionem, siquidem per personam ipsam exerceri

- 37 exerceri debet. Non inquam obstat textus iste, reiectâ enim opinione *Glossæ* 1. *ibidem*, respondetur quòd quando necessitas custodiendi muros ita gravis sit, ut eâ stante laici non sufficiant, & ex eo sequatur damnum civitati, tunc cogendi sunt clerici ad custodiam, & ad illam obligabuntur: quia tunc in tali necessitate Reipublicæ privilegium immunitatis cessat, propter damnum eminens: quo casu non videtur privilegium concedi, propter necessitatem illam publicam. Argumento textus in l. *Uranus* 71. ff. *de fideiusforibus*. Idem dicendum est in vigilijs alicuius oppidi, quando laici non possunt illud defendere. Si quæras, an clerici in hac custodia existentes possint adversus hostes pugnare? Respondeo affirmativè; si bellum sit iustum, sive offensivum, sive defensivum: non tamen irregularitatem evadent, si ex illa pugna mors, vel membrorum mutilatio subsequatur, nisi tamen pro sua necessaria defensione ad defendendam propriam vitam,

tam: quo casu irregularitatem non incurret, licet sequatur homicidium per actionem à se factam, de quo Covar. in *Clement. si furiosus. 2. p. §. 3. n. 2. ad fin.* Henriquez in *Summa. lib. 14. nu. 1. post principium.*

Ex dictis colligitur clericum non posse obligari ad officium tutoris, vel curatoris, nec ad similia onera personalia, sive sint honorabilia, sive sordida. Similiter etiam non obligantur personæ ecclesiasticæ, neq; Ecclesiæ ad reficienda itinera, & alia huiusmodi, nisi proficiant ipsis Ecclesijs, seu personis. Notant omnes supra citati, præsertim Germ. loquens in tutela *lib. 2. cap. 15. nu. 13.*

Decima sexta quæstio sit; Vtrum Ecclesiæ, & earum bona habeant exemptionem ab his oneribus, quatenus Christi patrimonium sunt? Cui quæstioni breviter affirmativè respondeo. Et ratio est, quia sufficit habitudo illa ad Deum, tanquam ad peculiarem Dominum, ratione cuius conceditur hæc exemptio: nam si Dominus ipsorum bonorum

non

non potest subijci tributis, nequè etiam ipsa bona poterunt illis onerari, quia adhærent personæ, & sequuntur conditionem sui principalis, tanquam quid accessorium iuxta *reg. Accessorium. lib. 6.* Ergo dicendum est ideò bona Ecclesiastica esse exempta, quia Christi patrimonium sunt. Docet insignis Soar. *d. cap. 18. nu. 5.*

40 Decima septima quæstio in hac parte est: Vtrum hæc immunitas, sive exemptio clericorum, & rerum ecclesiasticarum à iurisdictione seculari sit de iure divino, aut humano? In qua quæstione, quòd talis exemptio sit iuris divini probatur ex Gloss. *verbo. et discuti*, in *cap. Si Imperator. 96. dist.* ubi dicitur hanc clericorum, & rerum exemptionem ante humanam legem à iure divino fuisse institutam. Similis Gloss. in *dict. cap. Quamquam. de censibus. lib. 6.* Sequuntur hanc opinionem omnes in *d. cap. Si Imperator. Romanus singulari 414. Cardinal. in repetit. cap. Perpendimus. de sententia. excommunicat.*

munio. opposit. 7. Abb. n. 6. Felin. n. 7. in c. Ecclesia Sancta Maria. de constitut. & alij plures, quos refert Cov. pract. c. 31. à n. 1. dicens hanc esse istorum omniũ concordem sententiam, qui pro ea multas auctoritates adducunt tam veteris, quàm novi testamēti; præcipuè locum Psal. 104. vel Heb. 105. ibi. Nolite tangere Christos meos, &c. quo loci aperte videtur exemptos fuisse à Domino Christos eius: idest sacerdotes, qui Christi dicuntur, hoc est uncti. Facit etiam pro hac parte locus alius ex novo Testamento Matth. cap. 17. ubi Christus cùm ab eo census peteretur, Petrum interrogavit, dicens: Reges terra à quibus accipiunt tributum, à filiis suis, an ab alienis? Respondit Petrus: Ab alienis. Collegit tunc Christus: Filij ergo liberi sunt, ne autē eos scandalizemus, vade ad mare, et staterē, quem aperto ore piscis inveneris, da eis pro me, et te. Unde quidam argumētatur Christum exemisse hoc loco clericos à Principū seculariū tributis, qui filij eius dicuntur, & qui sub Christo, &

Petro fuerunt significati. Deinde adducunt textum *in d. cap. Si Imperator.* ubi Summus Pontifex dicit clericos ex divina institutione ab ipso Romano Pontifice, & Ecclesiæ Prælati esse iudicandos. Vtteriùs probatur *ex d. cap. Quamquam. de censibus. lib. 6.* ubi similiter Papa inquit clericos, & eorum res à Principibus secularibus, & ab eorum tributis exactionibusq; liberari. Tandem accedit Constantini Imperatoris dictum, præsentis in Nicœna Synodo: ubi ad quosdam, qui clericorum querelam coràm illo afferre volebāt, dixit: *Vos à nemine iudicari potestis, quia ad Dei solius iudiciũ reservamini.* referatur *in cap. Futuram. 12. q. 1. et in c. Continua. 11. q. 1.* Quibus verbis satis probatũ videtur immunitatem clericorũ de iure divino esse.

Contrariam opinionem, nempe quòd de iure humano sit inventa huiusmodi exemptio, tenet Innoc. *in cap. 2. de Maiorit. et obedientia.* Alciat. *in cap. Cũ non ab homine de iudicijs. col. 2.* Petrus Ferrari *in pract. tit.*

de

de confessorio. §. Plenam. col. 1. veram esse hanc opinionem asserit Medina de restitut. q. 15. & probatur primò eo firmissimo fundamento, nempe quòd nulla extat lex Evangelica novi Testamenti, per quam à Christo Domino hæc exemptio fuerit instituta. Secundò, quia tempore primitivæ Ecclesiæ clerici Imperatorum etiam christianorum legibus erant subiecti: quæ leges possunt videri per totum titulum C. de sacrosanct. Ecclesijs. Et de Episcop. et clericis. Et de Episcopali audientia. præcipuè in novella, constitut. 83. ut clerici apud proprios Episcopos. Tertiò deducitur ex autoritate D. Pauli Actuum Apostolorum. cap. 25. qui videns causam quandam suam non benè tractari, ad Cæsarem appellavit, & dixit ab eo iudicari deberi. Quartò manifestiùs probatur ex eodẽ Apostolo scribente ad Romanos cap. 13. ubi dicit: Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. & ibi notavit D. Chrysostomus obedientiam omnes cõprehendere: atqui D. Paulus inibi

de potestatibus secularibus loquebatur; ut legenti patebit: Ergo etiam Sacerdotes secularibus Principibus tempore Apostolorum subditi erant, ac proinde fit consequens eos à lege divina exemptos non fuisse, ut ibidem docet D. Thom. Quintò (& meo iudicio optimè) ex Epistola 1. Petri cap. 2. scribentis ad omnes Sacerdotes his verbis: *Subiecti igitur estote omni humana creatura propter Deum: sive Règi, quasi præcellenti; sive ducibus tamquam ab eo missis, &c.* & refertur in cap. *Magnum.* 11. q. 1. quo loci clare videtur probari, clericos subiectos esse secularibus Principibus, nec ullâ lege divina exemptos fuisse. His præcipuis fundamentis, pro utraqùe parte Doctores contendere solent: quibus perspectis hæc secunda opinio probabilior videtur, & cõmunior, ac proinde bene potest defendi, ut ait Covar. *pract. d. cap. 31. nu. 2. vers.* *Contraria opinio.* præsertim in hac nostra Relectione, in qua secuti fuimus eandẽ sententiã, quoad immunitatẽ Ecclesiarũ:

Diximus

Diximus enim eam esse de iure humano cō-
cessam, ut resolvimus in 1. p. q. 2. n. 14. Qua-
propter argumentis pro priori opinione ad-
ductis respondebimus.

In primis ad illud, quod refertur ex au-
thoritate David *Psalms*. 104, vel *Hebr.* 105.
intelligitur quoad hoc, ut nulla fiat iniuria,
nec vis sacerdotibus, aut clericis: non autem
his verbis eos à potestatibus secularibus exe-
mit, cū etiam in veteri lege omnes quam-
vis Levitæ, iudicio Moyfi subijcerentur.

Secundò ad illud *Matthæi cap.* 17. res-
pondetur non ideò ibi cenferi omnes sacer-
dotes esse liberos à potestatibus secularibus,
ex eo quia Dominus eos filios Regis appella-
vit; cū omnes filij Regis non sint: sed ideò
Christus hoc dixit ad inferendam aliam cō-
clusionem, nempe: Ergo liber sum ego, quia
filius altissimi Regis sum.

Ad tertium, & quartum, quatenùs iura
illa dicunt hanc exceptionem esse de iure
divino, respondetur iuxta morem receptum

in iuris Pontificij canonibus, ubi frequenter dicitur aliquid esse de iure divino institutum, quod reperitur in veteri lege, cum res aliter se se habeat. Probat Covar. *variar. lib. 1. cap. 17. nu. 2.* agendo de decimis, vel potius respondebimus, quod quamvis de iure divino loquantur, intelliguntur tamen quoad aliqua spiritualia, de quibus statim agendum erit: & iuxta hunc sensum locutus fuit Constantinus in illis verbis. Aut dici potest illum voluisse clericos imperiali magnificentia honorari, de quo infra latius.

His tamen sic constitutis, longè omnibus superioribus opinionibus, probabilius mihi videtur in hac materia procedere cum illa distinctione, de qua Covar. *pract. d. cap. 31. n. 3.* Nempe, vel considerando in clericis ea, quæ verè, & propriè spiritualia, & ecclesiastica sint: vel ea, quæ temporalia; & eorum crimina, quæ ad spiritualia non attinent: in illis enim clerici à potestate seculari iure divino eximuntur. Quod probatur, quia potestas

testas ecclesiastica, quæ circa spiritualia versatur, ab ipso Deo est supernaturaliter lege Evangelicâ instituta, ac Petro, & reliquis Apostolis, & eorum successoribus comissa, non autem Principibus secularibus: ergo Principes seculares nullam in eos habent potestatem. Vnde infertur clericos in illis, quæ sunt spiritualia à Principibus lege divina esse exemptos. Probatur illatio, quia si clerici in spiritualibus, & ecclesiasticis exempti non essent à secularibus lege divina, sequeretur ipsos Principes habere aliquam potestatem spiritualement, & ecclesiasticam lege divina: hoc autem est falsum, imò in fide erroneum, & condemnatum fuit adversus Marcilium Patavinum, ut infra *in hac parte. nu. 41. per totum* clariùs videbis: Ergo, &c. In his verò, quæ scilicet tēporalia sunt, & in criminibus ad spiritualia non pertinentibus, clerici à potestate seculari lege divina non eximuntur. Hęc cōclusio probatur primò ex his, quæ supra pro prima opinione adduximus. Deinde;

quia Summo Pontifici licet leges conde-
re, quæ bono Ecclesiæ regimini, & admini-
strationi convenient: sed ad Ecclesiæ bonum
maximè convenit, quòd sacerdotes eius mi-
nistri se secularibus non submittant, ut con-
stat ex Apostolo *Secunda ad Timoth. cap. 2.*
Ergo in his quæ sunt temporalia non à iu-
re divino, sed ab humano clerici, & res Ec-
clesiasticæ fuerunt exemptæ.

Si autem quæras, quæ sint huiusmodi res,
& causæ verè, & propriè spirituales, & ad po-
testatem Ecclesiasticam peculiariter spectā-
tes? Respondeo esse quascumq; illas, quæ ad
ordines, gradus, Sacramenta, & alias res Ec-
clesiasticas, quæstiones, & dubia attinent:
quidquid deniquè inter christianos contin-
git, ducens originem ex aliquo, quod specia-
liter ecclesiasticam legem, aut fidem chris-
tianam attingat; nempe ea, quæ supernatu-
raliter revelata sunt, & omnia eis accessoria;
vel quæ iure optimo sint lege supernaturali
iudicanda: ut tradit Albertus Phigijs *lib. 4.*

Inter alia. de Immunitate Ecclesiarum. 121
de Ecclesiastica Hierarchia. cap. 2. col. 5. &
ita habes resolutam quæstionem: reliqua ve-
rò, quæ hîc addere velis, vide per Covar. pra-
cticar. d. cap. 31. nu. 3.

Decima octava quæstio est: Vtrum remo-
to iure divino, & dato quòd non conceda-
tur hoc privilegium immunitatis rebus, &
personis ecclesiasticis, potuerit Sūmus Pon-
tifex supremâ suâ potestate illud concedere,
sine consensu secularium Principum: vel
suppositâ tantum eorum concessione illius
observantiam percipere, & tueri valuerit? In
qua quæstione non solum hæretici (ex qui-
bus fuit Marcilius Patavinus, & Schismatici
etiam, qui eius doctrinæ adheferunt) negant
potestatem ecclesiasticam ad hoc sine secu-
laris consensu sufficere; verum etiam aliqui
ex catholicis hanc partem negativam viden-
tur insinuare: illam enim supponunt, qui di-
cunt hanc immunitatem esse de iure civili
primario. Ita sentit Medina *C. de restitut. q.*
15. dicens hoc privilegiū esse ex concessione

41

secularis potestatis, significans aliter induci non potuisse. Idem apertè sentit Palacius *in 4. dist. 25. disputat. 3. circa fin.* & antea traderat Hostiens. *in Summa. lib. 3. tit. de Immunit Ecclesiarum. §. Sed nec alia. circa fin.*

Fundamentum huius opinionis potuit esse, quia Principes seculares à primo iure naturæ, vel saltem gentium habebant iurisdictionem civilem in personas ecclesiasticas, & illà non fuerunt privati ab ipso Deo: ergo nequè Pontifices illos cā privare possunt. Antecedens patet. Consequens verò probatur, quia Sūmus Pontifex non potest ius naturale immutare, ut probat textus *in cap. Sunt quidam. 25. q. 1. cum vulgaribus.* Ergo sequitur non posse per se solū immunitatē ecclesiasticā concedere. Consequens ulterius probatur, quia sicut non possunt Principes seculares dominijs suis privari, ita nec parte illorum, qualis est hæc iurisdictione, & quasi dominium in personas ecclesiasticas: & consequenter non poterit Summus Pontifex

tifex per se concedere tale privilegium, quod consistere nequit nisi cum maxima Principum secularium iurisdictionū minutione.

Facit etiam pro hac opinione, quia legitur Episcopos, vel iudicium ab Imperatoribus postulasse, quandiu illi iuri suo non cesserunt, ut in facto Constantini, & Episcoporum Concilij Nicœni ostenditur: vel impetrasse privilegiū hoc ab Imperatoribus, quando illud voluerunt habere, ut colligitur ex Authent. *ut clerici apud proprios Episcopos. collat. 6.* ubi Iustinianus ait se plures cōdidisse leges, quibus voluit ecclesiasticos, tātummodò à suis Episcopis iudicari, dicens se dedisse hoc privilegium clericis, & in multis alijs legibus Imperatores hoc dicunt, ut est Constantinus in *l. 1. C. Episcop. et cleric.* Deinde constat quod privilegium exemptionis pro servis Ecclesiarū, Episcoporū, & clericorū à Rege Hispaniæ postulatum fuit, ut habetur in *cap. Ecclesiarum servos. 69. 12. q. 2.* Ergo videtur dicendum Sūmum Pontificem non potuisse

potuisse concedere hanc immunitatem sine consensu, & adminiculo Principum secularium, siquidem ab illis emanavit tale privilegium, ut patet.

Nihilominus tamen contraria sententia verior est. Docuit Innoc. in cap. 2. de *Maiorit. et obedient.* & est communis apud Canonistas in cap. *Ecclesie Sancta Maria de constitut.* & præter eos eleganter eandem tuc-tur Soares plures referens in *Defensione fidei. d. lib. 3. cap. 11. nu. 5.* Probatur hæc sententia, quia pluribus iuribus huius immunitatis observantia sub gravibus censuris, ipsis Principibus secularibus præcipitur, ut eam observent. Probat textus in cap. *Noverit. et in cap. Grave. de sententia excommunicationis. cap. ult. de rebus Ecclesie. cap. Quamquam. de censibus. lib. 6. et per totum nostrum titul.* Probatur præterea ex bulla Cœnæ Domini tot annis à Pontificibus repetita, defendente immunitatem ecclesiasticam, & ne Principes seculares eam violent. Quapropter hæc

senten-

sententia verior, & probabilior mihi videtur.

Ad fundamenta tamen contrariæ sententiæ facilè responderi potest. Primum enim solvitur dicendo falsum supponi, quatenus dicit Principes seculares habere iurisdictionem civilem à primo iure naturæ in personas ecclesiasticas, quia hæc potestas data fuit solis Summis Pontificibus à Deo, ut passim iure habetur. Ad secundum, in quantum dicit Imperatores concessisse hoc privilegium, respondetur, quòd leges illæ adductæ non inducunt de novo illud privilegium, sed supponendo tale à Pontificibus datum præcipiunt eius observantiam, & sic quodammodò dicitur immunitatem esse de iure civili. Et ita dicendum est Pontifices non petijisse huiusmodi privilegium à Constantino in Concilio Nicæno, nec illum ibi iussisse privilegium hoc de novo inchoari: tantummodò enim dixit Episcopos à solo Deo fore iudicandos. Quasi ipsis indicans, quod

quod de se habebant: vel protulit Imperator hæc verba ad sedādas Episcoporum dissentiones, illos simul honorando uno verbo: vel dic melius se recognovisse in Episcopis aliquam immunitatem eorum dignitati divinitus concessam. Tradit Soar. in *Defensione fidei. lib. 3. cap. 12. nu. 2. et sequentibus.*

42

Subinfertur alia quæstio; An solus Pontifex habeat hanc potestatem, non tantum in Ecclesia universali, sed etiam in singulis Episcopatibus? Ad quod affirmativè sine dubio respondetur, quod scilicet in omnibus habeat eandem potestatem. Maiori ratione quæri poterit, an Episcopi in proprijs Ecclesijs hoc privilegium per se suis clericis concedere possint? In quo dubio partē negativā, ut verosimiliores amplectendam iudico. Et probatur, quia Episcopi in suis diocesibus non possunt, quidquid eis non prohibetur, sed tantummodò, quod illis à Summis Pontificibus conceditur: hoc autem eis non legitur cōcessum fuisse: ergo illud non possunt.

boup

Deinde

Deinde, quia maiores Ecclesiæ causæ Summo Pontifici sunt reservatæ *cap. Maiores. de baptismo*: atqui immunitas est una ex gravissimis rebus, magnâq; indigens auctoritate, & potestate: Ergo vel à Christo facta est, vel eius vicario reservata. Tradit idem Soares *ubi proximè. cap. 11. à nu. 10. cum sequentibus*. Hæc sufficiant quoad secundam partem huius nostræ Relectionis, quatenus de locis, personis, & rebus ecclesiasticis quoad eorum immunitatem tractare promissimus: breviter enim de personis, & rebus diximus, quia non multum ad textum nostrum conducunt: quæ amplius volueris circa hanc materiam, vide plenissimè per Soar. *in Defensione fidei. dict. lib. 3. cap.*

11. et 12. locis proximè citatis. & ideo

ista omittamus iam, ut ad alia
magis huic loco propria
transvolemus.

TERTIA RE- LECTIONIS PARS

AD CAPVT. INTER ALIA. DE
Immunitate Ecclesiarum.

S V M M A R I V M.

1. *In quo differant habere Immunitatem, et gaudere immunitate?*
2. *In multis casibus quis Immunitate non gaudet.*
3. *Iudeus, et sarracenus quomodo immunitate gaudeant, et quid dicendum sit de Hereticis?*
4. *Committentes crimen laesa Majestatis humana immunitate non gaudent.*
5. *Excommunicati, et suspensi gaudent immunitate.*
6. *Servus utrum gaudeat immunitate?*

Servus

7. *Servus ascriptitius, et originarius an gaudeat immunitate?*
8. *Servi iure divino, civili, et canonico efficiuntur.*
9. *Condemnatus ad verbera, et triremes immunitate gaudet.*
10. *Similiter debitores aris alieni.*
11. *Explicatur Ord. lib. 2. tit. 5. in principio.*
12. *Quid dicendum erit de mercatoribus dolose effractis?*
13. *Carcerum effractores an gaudeant immunitate?*
14. *Homicide, et virginum raptores, utrum immunitate potiantur?*
15. *Virginis raptor non potest cum rapta matrimonium contrahere, dummodò in sua libertate posita non sit.*
16. *Monialem deflorans immunitate non gaudet.*
17. *Homicidia proditoriè facientes privantur immunitate.*
18. *Declaratur locus Concilij Tridētini. sess.*

14. de Reformat. cap. 7.

19. *Homicidium proditoriū, licet mors non sequatur adhuc immunitate indignū reputatur. Idem de eo, qui veneno occidit.*
20. *Etiam procedit quando quis aliquem occidit, quem praeavere tenebatur. Vel similiter quādo potum alicui foemina, ut abortum faciat, ministra verit.*
21. *An delinquens à ministrorum manibus fugiens gaudeat immunitate?*
22. *Captus, si per Ecclesiam deducatur, immunitate gaudet.*
23. *Delinquentes dum intra Ecclesiam sunt, catenis, aut vinculis constringi non debent.*
24. *Quis debeat huiusmodi delinquentibus, dummodò in Ecclesia existunt, providere de cibo, et vestitu?*
25. *Clerici crimina perpetrantes immunitate gaudent.*
26. *Immunitate privantur publici latrones.*

et

et nocturni agrorum depopulatores.

27. *Quis dicatur publicus latro, et nocturnus depopulator agrorum?*

28. *Simplices fures an gaudeant Immunitate?*

29. *Fures simplices publicis latronibus minime equiparantur.*

30. *Delinquentes in Ecclesia animo gaudenti immunitate, illam non fruuntur.*

31. *Quid dicendum sit quando sine tali animo in Ecclesia crimen committunt?*

32. *Qui prope Ecclesiam delinquit absque animo gaudendi immunitate, illam potietur.*

33. *Existens in Ecclesia, si alium extra illam positum occidat, non gaudebit immunit.*

34. *Comittens in Ecclesia alia crimina, quae non sint homicidia, vel membrorum mutilationes, immunitate non gaudet.*

35. *Sacrilegium in Ecclesia perpetrans, ab illa abstrahetur. Non sic si extra ipsam illud committat.*

36. *Delinquens in una Ecclesia, et ad aliam fugiens, ibi non admittetur.*

37. *Clericū, vel Religiosum occidēs, aut notorie percutiēs an gaudeat immunitate?*
 38. *Assassini immunitate non gaudent.*
 39. *Qui dicantur Assassini?*
 40. *Peccatum nefandum cōmittens utrum gaudeat immunitate?*
 41. *Quæ pœna debent imponi illis, quibus fuit concessa immunitas.*

POST QVAM superioribus partibus egimus de immunitatis nomine, de locis, personis, & rebus, quæ illam habent: restat modo in hac parte videre, quæ personæ confugiendo ad Ecclesias, gaudeant, vel non, prædicta immunitate? Quod quidem in sequentibus quæstionibus disputabimus. Sed ut melius intelligatur quid dicendum sit, adverto primò, ne confusionem pariant termini per quos de immunitate loquimur: diximus enim supra quæ loca, & personę habeant immunitatē: modo
 autem

Inter alia. de Immunitate Ecclesiarum.

autem quæ personę illâ gaudeant: qui termini
ni similes esse videntur, & idem significant.
Constituo tamen differentiam inter utrum-
que: Habere enim immunitatem dicitur
quando in aliqua re, vel persona hoc privile-
giū radicatum est, & ratione sui alijs cōmu-
nicatur. Gaudere verò immunitate dicitur,
quando aliquis fruitur huiusmodi privilegio
ratione alterius, qui illud habet: & in hoc
sensu agimus in hac tertia parte. Resolvit
Abb. in nostro cap. nu. 8. Remig. de Immu-
nitate. in praludijs. nu. 1. Clar. d. lib. 5. præf.
q. 30. §. ult. nu. 1.

Adverto secundò, quòd licèt immunitas
Ecclesijs, & earum cœmeterijs tribuatur, ita
ut illa gaudeant delinquentes, qui confu-
gerint ad ipsas; nihilominùs tamen in ali-
quibus casibus denegatur, vel propter cri-
minis atrocitatem, vel ut homines ab illis
perpetrandis deterreantur. Et propter hanc
rationem legum conditores prædictam im-
munitatem aliquibus casibus non concesserunt

Tertia Relectionis pars ad cap:

Runt, iuxta decisionem nostri textus. Resol-
Clar. *ubi proximè. d. nu. 1. in fine.*

Prima quæstio in hac parte sit: Vtrum Iu-
dæus, & Sarracenus confugientes ad Eccle-
sias, propter aliquod crimen à se cōmissum,
gaudeant eius immunitate, ita ut ab illa non
extrahantur? Pars negativa huius quæstionis,
nempe quòd prædicti non gaudeant immu-
nitate, tuentur Gloss. prima, & Doctores cō-
muniter per textum ibi in *l. 1. C. de His, qui
ad Ecclesiam confugiunt. Navar. in Manual.
cap. 25. nu. 2. Gambac. lib. 4. cap. 7. per totū.*
Clar. *ubi proximè. n. 17.* qui maximè Iudæis
in hoc adversatur. Cov. *variar. d. c. 20. n. 11.
vers. Decimotertiò.* & alij. Pro eis est textus
in *d. l. 1. C. de His, qui ad Ecclesiam confug.*
ubi dicitur, quòd Iudæi non sunt recipiēdi in
Ecclesia, antequàm reddant universa debita,
vel innocētiam suam probent. Additur, quia
Iudæi, & Sarraceni non sunt subditi Ecclesiæ,
ac proinde ab illa tutari non debēt. Facit ter-
tiò, quia non videtur consentaneum Iudæū
evitare

evitare poenam ratione fidei, & tamen fidem non tenere, cuius ratione tale privilegiū habet; cū ipsi fidem impugnent: argumēto textus in *l. Si is. ff. de inofficioso testamento*, & in specie text. in *cap. ult. hoc nostro tit. cū alijs.*

Contrariam tamen sententiā tuentur alij præcipuè Gloss. verbo *Extrahendus. in nostro cap. D. Antonin. 3. p. tit. 12. cap. 3. §. 1. Sylvest. verbo Immunitas. 3. n. 2. Boër. decis. 110. n. 6. et 7. Remig. de Immunitate. fallentia 18. n. 3. Felin. in cap. Iudai. de Iudais. n. 2. Hypolicus in l. Vnica. C. de raptu virginum. nu. 114. Tiraq. de Iure primogenitura. q. 66. n. 9. quam sententiā dicit Cov. ubi proxim. esse receptā frequentiori authorū calculo. Quod probatur, quia immunitas non delinquentibus, sed Ecclesiæ ob Dei reverentiā, & honorē concessa est, ut supra diximus in *1. p.* unde qualiscumque proponatur delinquens, non respicitur ad illū, & ita locū habet immunitas, dūmodò tamen excipiantur excepti. Probat expressè nostrū *cap. in presenti.* ubi non*

restringitur immunitas ad Iudæos, & Sarra-
 cenos. Secundò probatur, quia pessimis ho-
 minibus confugientibus ad Ecclesiam hu-
 iusmodi immunitas conceditur, qui quidem
 etiam non causâ fidei, sed tantùm propter
 poenæ timorem ad Ecclesiam confugiunt:
 ac proinde licet Iudæi ita se habeant, nequa-
 quam ab Ecclesijs sunt extrahendi, cùm ma-
 litia illorum immunitati ecclesiasticæ nocce-
 re non debeat: iuxta Reg. *Delictum. de regul.*
iuris. lib. 6. Ordinatio tamen nostra *d. lib. 2.*
tit. 5. §. 1. inquit quòd non valeat immuni-
 tas Iudæis, nisi quando ad fidem voluerint
 se revertere: & sic procedit secūdum nostram
 praxim. Opinio contraria praxi nostræ, &
 Ordinationi, in rigore iuris melior, & proba-
 bilior videtur. Ad rationem autem, quâ fun-
 dantur Doctores alterius partis, responderi
 potest, non deberi attendi, quòd Iudæi care-
 ant fide, vel illam habeant, ad hoc, ut ipsi hâc
 immunitate gaudeant. Nec poterunt aliam
 assignare rationem, ex qua colligatur Eccle-
 siam

siam eis denegare immunitatem; dummodo ipsi non fugiant ad illam propter crimen læsæ Majestatis divinæ, hoc est hæresis: quo casu immunitatē non habebunt. Cov. multos citans *pract. d. lib. 2. cap. 20. n. 11. vers. Decimo quarto.* Quemadmodum etiam immunitate non gaudebit cōmittens crimen læsæ Majestatis humanæ: de quo vide plenissimè Gambac. *d. lib. 5. de Immunitat. cap. 44. nu. 2.* Ad textum in *l. 1. C. de His, qui ad Ecclesiam.* præter alias solutiones de quibus Abb. *nu. 6. in hoc cap.* dicendum est textum illum esse iuris civilis; & Pontificio contrarium: & ideò non esse observandum.

Si quæras de excommunicato declarato, de suspenso, aut interdicto, an gaudeant immunitate? Respondeo affirmativè cum Covar. *d. lib. 2. variar. cap. 20. nu. 11.* Sylvest. *d. verbo Immunitas. 3. nu. 2.* qui alios refert. Iulius Clar. in *pract. d. 5. fin. nu. 18. q. 30.* Farinac. in *pract. q. 28. nu. 39. 1. p. tract. de Immunitate ecclesiastica, fallentia 19.* Cosmas

in pragmat. Sanction. tit. de Interdictis. §. statuit. verbo Inde. Angel. verbo Immunitas. q. 11. Navar. in Manual. c. 25. n. 19. Imol. & Bonifac. in Clement. 1. de pœnitent. et remission. Hostiens. in Summa. tit. de Immunitate Ecclesiarum. col. 5. communis per Boër. decis. 110. d. nu. 6. et 7. & in praxi ab ea nullo modo recedendum esse scripsit Farinac. dicens tamen in puncto iuris aliter esse dicendum, quod optimè reprobatur Gambacurta de Immunitate. d. lib. 4. cap. 10. sub nu. 4. Probatur principalis resolutio primò ex eo, quia huiusmodi excommunicati, & suspensi nullo iure excluduntur ab hac immunitate: ergo eis competit. Deinde, quia non assignabitur maior ratio quare clerici excommunicati non perdant privilegium Canonis, nequè fori, quàm laici excommunicati perdant hanc immunitatem: in illis nullam dabis rationem: ergo nequè in his. Vltèriùs probatur eodem fundamento, quo supra de Iudæo, siquidem hoc privilegium fuit conces-

concessum ratione loci, non verò ratione personę: ergo dummodò persona non sit excepta à iure, vel in ea concurrat eadem iuris ratio, non debet repelli ab Ecclesia. Præterea quia, quemadmodum Ecclesia interdicta non perdit immunitatis privilegium, sic etiam, & homo interdictus, aut excommunicatus illud non amittet. Tandem, quia si excommunicati, & suspensi essent repellendi ab Ecclesia, numerarentur huiusmodi effectus inter alios harum censurarum effectus, sed non enumerantur, ut patet: Ergo, &c.

Nequè obstat Felinus in contrarium ad textum *in cap. 2. de except. col. 2. ru. 6.* ubi dicit huiusmodi suspensos, & interdictos immunitate carere, adducens textum *in capit. Quia frustra. de usuris.* Respōdetur enim, textum nihil facere contra nos, & minus pro sua opinione; quia suspensus ab ingressu Ecclesię non delinquit contra Ecclesiā, quæ est totalis decisio illius textus. Nec facit ratio, quā
inititur

innititur ipse Felin. nempe quòd suspensis, & interdictis (si in his censuris moriantur) denegatur sepultura ecclesiastica: ergo similiter dum vivunt, debet eisdem denegari aditus ad Ecclesiam. Respōdetur enim in illis, quę sunt iuris meri positivi non attēdi nisi ad prohibitionem; ita ut si prohibeantur, non fiant: si verò non prohibētur, cōficiātur: atqui idē suspensi, & excommunicati non sepeliuntur in Ecclesia, quia hoc ipsis prohibetur: & cū non prohibeatur immunitate gaudere, rectē fit, ut illā fruantur: ac proinde non bene possumus argumentari de uno casu ad alium. Et sic non est cur recedatur à nostra resolutione principali.

- 6 Tertia quæstio est: Vtrum servi fugientes ad Ecclesiam, gaudeant eius immunitate? Pars negativa huius quæstionis suaderi videtur ex textu in *l. Si servus. C. de His, qui ad Ecclesiam confug.* ex textu etiam in *cap. Merventes. 17. q. 4.* Facit ulteriùs, quia servi mortuis comparātur ex *l. Servitutem. 209. ff. regul.*

regul. iur. Roland. *conf.* 97. n. 41. Menchac. *succession. creat.* §. 20. à nu. 36. ac proinde eisdem immunitatis privilegiū concedi non debet, per textum in *l. Eius, qui in provincia.* 41. ff. *Si certum petatur.* Contraria tamen opinio suadetur ex eo, quia generaliter omnes delinquētes confugientes ad Ecclesiam, illius gaudent immunitate, cū à iure in nostro *cap.* non excipiantur: Ergo etiam in servis debet hoc militare. Tenet præter supra citatos Gambac. *de Immunitate lib. 4. cap. 12. nu. 2. et cap. 13. per totum.*

Pro resolutione tamen huius quæstionis, tres casus ponderabimus: Primum quando servus ad Ecclesiam cōfugit, ut à domini sui servitute liberetur, & dominum à servitio defraudet: quo casu non est dubium, ab Ecclesia talem servum esse extrahendum. Tradit Guttierr. *lib. 1. pract. q. 1. nu. 3.* & sic procedit Ord. *lib. 2. d. tit. 5. §. 6.* perquam in praxi idem servatur; quia Ecclesia non favet servis cum dominorū præiudicio, iuxta textum

in cap. Si servus. 54. dist. Secundum, quando servus ad Ecclesiam confugit propter aliquod delictum à se commissum: quo casu gaudebit immunitate, & ab Ecclesia non erit extrahendus, dummodò tamen non sit delictum exceptum: & sicut liber homo, immunitate fruetur, ita etiam, & servus non erit deterioris conditionis, ut gaudeat hoc privilegio. Tertium, quando ad Ecclesiam confugit propter domini sui sævitiam: quo casu distinguimus; ita ut si magna, & intolerabilis fuerit, arbitrio boni viri relinquatur, ut pronuntiet, quidquid maluerit. Refert plures Menoch. *de arbitrar. casu* 134. *nu.* 8. & tunc resolvunt omnes non deberi bonum virum eum domino reddere, sed ab Ecclesia tuendum esse; siquidem propter sævitiam secundum ius ab eo potuit recedere, ut tradit Bart. *in Authent. de mandatis Principum. §. Sed nequè. nu.* 1. Gregor. Lopes *partita* 1. *tit.* 11. *l.* 3. *verbo dar gelo.* & in alio casu docet Covar. *de sponsal. 2. p. cap.* 7. §.

7. §. 5. nu. 1. et 2. Menoch. *Remedio* 1. *recup. n.* 391. et *Remedio* 10. nu. 87. et de *Arbitrar. casu* 39. Si verò modica sit sævitia, dico domino esse tradendum, præstitâ prius cautione de servi impunitate, iuxta nostrum *cap. Bart. ubi proximè. d. nu.* 1. & ita colligitur intellectus ad textum in *cap. Si servus.* 54. dist. & ad *cap. Metuentes* 17. q. 4. & ad nostrum *cap. vers. Si verò.* & ad *l. Si servus. C. de His, qui ad Ecclesiam.* ut procedant quando fugiunt ad illas in præiudicium dominorum suorum, vel propter modicam sævitiam; non verò si fugiant propter delictum, vel propter immoderatam sævitiam: & sic declaratur *Ordinatio ubi supra. d. lib. 2. tit. 5. §. 6.* Ex dictis colliges servos ascriptitios, originarios, perpetuos, & similes, de quibus agit textus in *cap. Indicatum hoc nostro tit.* non gaudere immunitate, si causâ defraudandi servitio dominum suum ad Ecclesiam confugerint: qui servi apud nos non sunt hodie in usu ex *Ord. lib. 4. tit. 42.*

Ad

8

Ad complementum huius quæstionis dico, servos effici de iure divino, humano, Civili, Canonico, & Regio. De divino constat *Genes. cap. 9.* ubi maledicitur Canaan, quòd sit servus fratrum suorum. Vnde D. August. *lib. 19. de civitate Dei. cap. 15.* in hæc verba: *Conditio quippe servitutis iure intelligitur imposita peccatori, proinde nusquam scripturam legimus servum, antequam hoc vocabulo Noë iustus peccatum filij vindicaret. Nomen itaq; istud culpa meruit, non natura.* Turrecremat. *in cap. Ius gentium. nu. 11. 1. distinct.* tradit etiam Menchac. *lib. 1. controversiarum. cap. 9. n. 2.* Doctores *in cap. Quorundam. de Iudeis, et Sarracenis.* Iure civili latro publicus efficitur servus, ex textu *in d. lib. 2. C. Quibus ad libertatem.* De iure Canonico servus est filius Sacerdotis: traditur enim Ecclesiæ, ut illi perpetuò serviat. Textus *in cap. Cum multis. 15. q. ult.* textus *in cap. 1. de Cohabitatione clericorum.* Sic etiam, qui movet alicui quæstionem status, si intra annum non respondeat

pondeat, in pœnam suæ contumaciæ traditur illi contra quem mota est lis. Probat textus in *l. 1. §. Scientes. C. de assertione tollenda*: similiter in alijs casibus in iure. In Regno Toletano fuit imposita pœna servitutis omnibus Iudæis, qui voluerunt rebellare contra Regem. Tradit optimè Simanch. *de catholic. cap. 35. nu. 3. et ibidem à numero 4.* nimis laudabilem prædicans Iudæorum expulsionem. Ita etiam in nostra Lusitania pœna servitutis erat olim Iudæis imposita. Præterea Sarraceni, si ex Regno Granatæ essent traducti in partes Castellæ, & iterum reverterentur illuc, servi efficiebantur, *ex l. 15. lib. 6. novæ recopilat.* iuxta quam adhuc hodie hoc servatur.

Quarta quæstio est; An condemnatus ad triremes, vel ad aliquod opus publicum, fugiens ad Ecclesiam, ipsius immunitate gaudeat? Partem affirmativam huius quæstionis verioremi puto; quia si aliqua ratio esset, quare condemnatus ad triremes non gauderet

immunitate, ea foret, quia per talem condemnationem servus poenae efficeretur: atqui hodie per condemnationem huiusmodi, vel ad aliquod opus publicum, etiam in perpetuum servus poenae non efficitur, iuxta textum in *Authent. sed hodie. C. donat. inter* (excepto casu, quo ad mortem condemnatur per *Ordination. lib. 4. tit. 81. §. 6. textus in l. Qui ultimo. 29. ff. de poenis.*) Ergo, &c. Facit etiam, quia ductus ad ultimum supplicium, licet servus poenae efficiatur, si tamen ad Ecclesiam confugerit, illius gaudebit immunitate. Docet Hyppolitus in *l. Unica. nu. 103. Cod. de raptu virginum.* refert plures Remig. de *Immunitate. fallentia 30.* Iulius Clarus *practicar. dict. quest. 30. §. finali. nu. 22.* Cassan. in *consuetud. Burgund. dict. Rubr. 1. §. 5. colum. 205. num. 121.* dicens ita se vidisse observari in facti contingencia dum esset Pictavis studij causa. Declarabis tamen hanc resolutionem, ut procedat quando condemnatus non sit, propter crimen

crimen, ratione cuius immunitate privaretur. Ex hoc inferre etiam potest, condemnatum ad verbera immunitate gaudere.

Quinta quæstio est: Vtrum debitores ære alieno gravati, ad Ecclesiam fugientes, ab illa sint extrahendi? Affirmativam partem tenent multi: Ias. in *l. Vinum*. 22. nu. 3. ff. de rebus creditis. et si certum petatur. alij quos refert Remig. fallentia 27. Germon. de Immunitate. lib. 3. cap. 16. nu. 99. Sylvest. verbo Immunitas. 3. nu. 5. Pro quibus facit, quia constat valere argumentum de tempore ad locum, ut probat textus in dict. *l. Vinum*: Sed manifestum est, in tempore quolibet licet feriato potuisse debitorem pro ære alieno fugitivum capi, ut est doctrina recepta Bart. in *l. Ait prator. §. Si debitorem. n. 3. ff. qua in fraudem creditorum.* & in *l. ult. nu. 1. Cod. de ferijs*: Ergo videtur extrahendum esse à loco sacro debitorem ære alieno gravatum. Facit etiam textus in *d. Authent. de mandatis Principum. §. publicorum. collat. 3. ubi*

textus dicit non debere Ecclesiam defendere debitorem *eris* alieni. Deinde, quia, secundum varias leges, debitores traduntur creditoribus ad illis serviendum. Est de hoc lex Castellæ 4. 6. *et* 8. *tit.* 16. *lib.* 3. *nova recopilationis.* ac proinde fugientes ad Ecclesiam videntur defraudare illum hoc servitio: Ergo ex supradictis *in hac parte. nu.* 7. Ecclesia eos non defendet.

Contrariam tamen sententiam tenet Oldrad. *conf.* 54. Archidiac. *in d. cap. Id constitutum.* 17. *q.* 4. Abb. *in presenti. nu.* 22. Covar. dicens *cōmunem d. lib.* 2. *variar. cap.* 20. *nu.* 14. Gambac. *de Immunitate. lib.* 4. *cap.* 12. *nu.* 2. Quæ opinio verior est in iuris rigore: pro qua facit textus *in d. l. Presenti.* ibi. *Nullos penitus. C. de His, qui ad Ecclesiam.* à qua regula debitores non excipiuntur. Idem probat nostrum cap. *in presenti.* quod etiam illos non excepit: cui addo Concil. Trident. *sess.* 25. *de Reformat. cap.* 20. Facit etiam, quia pro debito civili debitores non capiun-

capiuntur, licet extra Ecclesiam existant, iuxta textum in *l. Ob æs alienum. C. de act. et in cap. 2. de pignoribus.* præcipuè si interveniat bonorum cessio: argumento textus in *l. 1. C. Qui bonis cedere possunt.* Ergo ab Ecclesia debitor extrahi non debet. Accedit ulterius, quia creditores aliter debita sua recuperare possunt, iuxta formam textus in *cap. Quoniam frequenter. §. In alijs verò. ut lite non contestata.* In specie textus in *d. l. Prasenti.* Quibus fundamentis dicendum est debitores æris alieni immunitate gaudere. Respondebo tamen breviter ad argumenta in contrarium: & ad primum dico non esse licitum in hac specie de tempore ad locum argumentari: datur enim diversa ratio inter utrūque, quia tempore feriato, licet etiam homicidas, & alios reos capere: quod Ias. ipse non negat, & probat textus in *l. Provinciarum. C. de Ferijs:* & tamen istos ab Ecclesia extrahere non licet: ergo non bene argumentantur. Ad textum verò in *d. Authent. de mandatis*

Principum. §. Publicorum. dupliciter respondeo, vel non esse recipiendum in hac re, ut pote iuri Pontificio contrarium: vel textum illum solùm dicere, adversus tales fugientes ad Ecclesiam esse procedendum ad missionem in possessionem bonorum, & ad alia iure permitta; non verò dicere textum illum ab Ecclesia esse extrahendos. Advertit Abb. *in nostro cap. nu. 24.* Ad tertium de particularibus legibus, dico, debitores, secūdum eas, ab Ecclesijs oportere extrahi, ne creditores defraudare possint. Notat Oldrad. *conf. 54.* Vel dic id procedere attentā consuetudine locorum, in quibus illud observatur; non tamen de iure communi, de quo in præsenti disputamus. Quod procedit etiam apud nos per Ord. *d. lib. 2. tit. 5. in principio. vers. E porque a Igreja sòmente.* iuxta quam Ord. videtur dicendum huiusmodi debitores immunitate non gaudere, quia poenā mortis, vel sanguinis affici non debent. Quam Ordinationem fateor me intelligere non posse, quate-

quatenus dicit, quod solum illi gaudent immunitate, qui poena mortis digni sunt, asserendo inventum fuisse hoc in iure: ita *in d. tit. 5. in principio*, & in antiquis *tit. 4. ibi: E achamos por direito*. quod ius facta notabili diligentia nunquam inveni. Poterit tamen intelligi, Ordinationem praedictam loqui in illis casibus, in quibus per nostrum textum, & leges civiles, confugientes ad Ecclesias immunitate non gaudent; qui omnes poena mortis digni sunt. Vel iterum potest eadem Ordinatione intelligi habito respectu ad casus civiles, in quibus secundum Ordinationem videbatur immunitate non gaudere. Supraposita resolutio procedit etiam in obnoxijis regijs tributis, vulgo, *Rendeiros*, & *Almoxarifes*; ex Abb. in nostro cap. nu. 22. Remig. *fallentia* 27. Gambac. *de Immunit. d. lib. 4. cap. 15. nu. 2. in fine.*

Subinfertur ex dictis mercatores dolose fractos, vulgo, *Que se fazem quebrados*, si ad Ecclesiam confugerint, non esse ab illa ex-

tenor p.m. 10

March 25.

9.1.12.

13. Nov

much, and

aff. sac.

13. 129

491

trahendos. Quod duplici ratione probatur:

Prima, quia tales in nostro textu non excipiuntur. Deinde, quia per Ordin. *d. lib. 5. tit. 65. et 66. in principio.* condēnantur ad mortem: ergo ex hac ratione immunitate gaudebunt.

13

Subinfertur secundo, iuxta hunc nostrae Ordinationis sensum, carcerum effractores, qui ibi existunt propter aliquod delictum ad Ecclesiam confugientes, non esse ab illa extrahendos, siquidem poena corporali afficiuntur: iuxta textum *in l. In eos. ff. de Custodia reorum. Ord. d. lib. 5. tit. 48. §. 1.* Multi, quos refert Covar. *variar. d. cap. 20. nu. 13.* dicentes effractores carcerum immunitate gaudere. ultra quos Cassaneus *in consuetud. Burgund. d. rubrica. 1. §. 5. colum. 204. sub nu. 116.* Quidquid in contrarium citetur à Boër. *d. decis. 110. nu. 9.* & post Remig. *fallentia 29.* tenet Gambac. *lib. 5. cap. 5. nu. 6.* Bosius *tit. de effractoribus. nu. 1.* de quibus Gom. *3. tom. cap. 9. nu. 11.* Tiraq. *retract. in prefat.*

præfat. n. 69. Menoch. de arbitrar. casu 301.
Similiter dicendum est de eo, qui carceres
rumpit ad hoc, ut in carcerati, qui intus sunt
aufugiant. Declaratur tamen tota hæc illa-
tio, ut non procedat quando crimen propter
quod iste incarceratus erat, sit tale, ut prop-
ter illud desinat frui immunitate, quia tunc
illâ non gaudebit. Quod ex eo videtur pro-
bari, quia multiplicatio delictorum non po-
test efficere, quod unum per se non poterat,
iuxta reg. textus *in cap. Cùm haberet. de eo,*
qui duxit in matrimonium. Vnde provenit,
quod si delinquens duo crimina commississet,
& propter unum non haberet immuni-
tatem, dummodò propter aliud illam habe-
ret; si in tali casu confugiat ad Ecclesiam, ab
eâ erit extrahendus, & non restituendus; nisi
absolvatur à maiori delicto: quo casu iudi-
ces ecclesiastici hanc remissionem à seculari-
bus petere debent iuxta nostrum *cap. in præ-*
senti. Vtrum reus captus fugiens à carcere
videatur confiteri delictum, & puniatur eâ-

dem poenâ, ac servire, & realiter probaretur delictum? Quæstionis est, de qua vide Gomes *variar. d. 3. tom. cap. 19. nu. 11.* Gregor. Lopes *parti. 7. tit. 29. Gloss. 2. ad l. 13.* Tiraq. *retract. in præfatione. d. nu. 69.*

Subinfertur tertio incarceratum de cuius crimine constabat in iudicio, qui sine violētia, vel aliqua carceris effractione ad Ecclesiam confugit, illius immunitate gaudere. Quod probatur eisdem rationibus, de quibus supra, & præcipuè ex *Ordinat. dict. tit. 48. §. ult.* quatenus poenam arbitrariam illis imponit, quæ usq; ad mortem extendi potest, per Gloss. receptam. *verbo extraordinaria. et ibi additionem. in §. In summa. Instit. de iniur.* docet Menoch. *de arbitrar. q. 86. nu. 20.* Clarus *§. ult. q. 83. n. 11.* Ergo iste talis immunitate gaudebit, siquidem datur in illo eadem ratio, de qua *Ord. ubi proximè.* Hoc tamen cōmuniter in praxi non observatur quia secundum illam imponitur his fugientibus communiter poena pecuniaria, vel alia
similis,

similis, dummodò crimen gravissimum non sit. Omnia huc usquè sic explicata fuerunt, propter dispositionem Ordinationis; de iure autem communi non requiritur hæc declaratio, an scilicet sit in carcere pro crimine mortis digno, vel non: sed absolutè gaudebit immunitate, siquidem à iure non excipitur, nec textus noster hunc casum excepit.

Sexta quæstio sit: Vtrum homicidæ, virginum raptores, adulteri, & similes immunitate gaudeant? Pars affirmativa sequitur non solum inter ecclesiasticos, sed etiam inter seculares iudices: & probatur ex eo, quòd secundum nostrum textum omnes delinquentes immunitate gaudent; sed isti sunt delinquentes: Ergo, &c. De homicidis, quod scilicet sint delinquentes patet *ex l. 3. §. legis. ff. ad legem Corneliam de sicarijs. Ordinatio. libro. 5. tit. 35. et 36. per totum.* De raptoribus patet *ex leg. Unica. Cod. de raptu virginum. Ordinatio. libro. 2. tit. 5. §. 4.*
De

De adulteris etiam constat ex *l. Si maritus, et passim. ibi. ff. ad legem Iuliam. de adulter. Ord. lib. 5. tit. 25. in principio.* probat expressé suprapositam resolutionem textus in *cap. de raptoribus. 36. q. 1. & in nostro cap. vers. Si liber.* Ordinatio *d. lib. 2. tit. 5. §. 4. in fin.* iuncta reg. textus in *l. Nam. ff. de penus legata. Abb. in presenti nu. 25. Hyppol. in d. l. Vnic. nu. 113. Remig. fallentia 28. Clarus in pract. d. lib. 5. q. 30. §. finali. nu. 10.* dicens ita in praxi servari. Nequè prædictæ sententiæ dicunt eius auctores obstare textum in *d. Authent. de mandatis Principum. §. Neq̃. collat. 3.* Respondēt enim textum illum esse iuris civilis, & ut pote adversum Pontificio in hac materia non esse servandū; siquidem in ea Canonico iure statatur, ut sæpe alibi diximus.

Sed licèt hæc sententia sit cōmunis, totq̃; auctoritatibus, & iuribus comprobata, contrariam tamen veriolem esse, & in rigore iuris tenendam (quoad virginum raptos, & adulteros)

adulteros) multi existimarunt, quos infra citabimus. Et probatur, quia omnia crimina, quæ habent atrocitatem connumerantur inter alia, quæ non gaudent immunitate ecclesiastica ex nostro cap. Sed raptores virginum cōmittunt atrocissimum delictum: ergo immunitate non gaudebunt. Minor probatur, quia raptū virginis pari passu cum homicidio progreditur, ut colligitur ex Authoribus contrariæ sententiæ, præcipuè Ias. in l. *Quas actiones.* C. de Sacrosanct. Eccles. nu. 10. & alijs, qui simul de utroquē loquuntur: sed homicidium inter atrocissima crimina constituitur: ergo similiter raptū virginis inter eadem numerabitur, siquidem poenâ capitali puniuntur, qui illud cōmittūt, l. *Vnic.* C. raptu virginū. cap. Eos, qui. 36. q. 2. cap. Si quis non dicam. eādē causā, et q. quæ omnia iura de raptoribus virginū expressē loquuntur: & consequenter rectē sequitur raptores immunitate non gaudere. Confirmatur etiam eadem minor ex eo, quia dispositum est virginum

ginum raptorem (quandiu in sua potestate raptam habuerit) non posse cum eâ matrimonium contrahere, ex Tridentino *sess. 24. de reformatione matrimonij. cap. 6.* supponit enim in hoc atrocissimum facinus inesse, nisi ipsa rapta posita in libertate velit cum eo matrimonium contrahere. Prebant præterea hanc nostram resolutionem in initio positâ, nempe quòd raptores immunitate non gaudeant. Covar. *d. cap. 20. n. 8. et 9.* Hyp-
 pol. sibi contrarius *in d. l. Vnic. C. de raptu virginum. n. 159.* plures quos refert Farinac. *in praxi criminali. q. 28. nu. 18.* testantes hoc servari apud Gallos, de quibus Gambac. *de Immunitate. d. lib. 3. cap. 14. nu. 4. in fine.* Imò etiam de iure Canonico virginum raptores non gaudere immunitate, dicunt multi quos allegat Hyppol. *in d. l. Vnic. nu. 109.* De adulteris est Ordinatio nostra *dict. lib. 2. tit. 5. §. 4. ante finem.* quæ negat istis immunitatem. Et ita ad iura pro prima opinione adducta respondent: & in primis ad leges ci-
 viles

viles dicunt eas supra allegatas nihil contra nos probare, imò etiam de iure civili sine dubio procedere nostram resolutionem, ex *d. Authent. de mandatis Principū. §. Neq̃.* Ad textum verò in *cap. de raptoribus.* respondet Covar. *d. nu. 8.* relatus à Soar. *tom. 1. de Religione. lib. 3. cap. 3. nu. 17.* iura antiqua esse in hac parte derogata, ut pote fuit textus in *cap. de raptoribus.* Vel melius, (ut dicit idē Soar. *d. n. 17.*) decretum illud Pontificium non esse, nequē universalis Concilij, sed Aureliani primi Provincialis: & ideò non potuisse universaliter recipi. Dici etiam potest textum illum procedere secūdum legem veterem, & testimonia antiquorum patrum: quibus non datur plenissima fides qualis tribuitur Consilij generalibus, vel Sūmorum Pontificum decretis. Vel tandem dicitur ex illo textu non bene deduci resolutionem contrariæ opinionis, imò potius videtur cōtrarium probari: quia textus inquit, quòd ille, qui ad Ecclesiam confugerit cum rapta, afficia-

afficiatur poenâ mortis, vel concedatur ei impunitas, aut subiiciatur ad serviendum: & ita cum non immunem reddit ius illud, nec excusat; sed omnes poenas enumerat, quibus affici debet.

Hæc opinio quamvis apud nos non servetur, imò prior; per Ord. *d. lib. 2. tit. 5. §. 4. in fin.* & communior sit: contraria tamen in puncto iuris (de quo in præsentī disputamus) optimè defendi potest, propter rationes, & fundamenta de quibus supra, & propter consuetudines, quæ pro utraq; parte in hac materia observantur, circa quas vide Gābac. *d. lib. 3. cap. 15. n. 4.* Ampliatur etiam resolutio hæc, ut procedat etiam in deflorante monialem, ut non gaudeat immunitate, si ad Ecclesiam cōfugiat. Docet præter alios Barb. ad Ord. *tom. 2. in librum 2. Ordinatio- nis. tit. 5. §. 2. nu. 3.*

16

17

Septima quæstio est: Vtrum homicidia proditoriè facientes, immunitate gaudeant? Partem affirmativam tenet Abb. *in cap. 1.*

nu.

nu. 1. de homicid. et in nostro cap. in præf. nu.
25. Albertus in cap. 1. q. 11. de hæreticis. lib.
6. nu. 69. Pro quibus facit fundamētum no-
stri capitis, quia in eo non excipitur homici-
dium dolosè factum, ac proinde comprehē-
ditur sub illis verbis textus. ibi. *Quacumquē
crimina.* Accedit etiam, quòd raptus virgi-
nis proditoriè dicitur fieri. Clar. in §. *Raptus.*
nu. 4. imò in quocumq; delicto dolus præ-
sumitur; iuxta tradita in l. 1. C. de Sicar. & in
cap. 1. de præsumpt. & tamen constat rapto-
rem virginū immunitate gaudere, iuxta su-
pradiçta pro priori opinione: ergo idem di-
cendum videtur in homicida proditorio.

Contrariam tamen sententiam, nempe
quòd homicida proditorius ab Ecclesia sit
extrahendus, tenet Covar. d. cap. 20. nu. 7.
Anastasius Germ. de Sacrorum Immunit. lib.
3. cap. 16. nu. 6. Gambac. lib. 5. cap. 4. n. 12.
Facit pro eis textus in cap. 1. de homicidio. de-
claratus à Gloss. in hunc sensum. Anania, &
Felin. ibi, qui etiam hanc sentētiā tenent,

L

præter

præter alios quos refert Cov. *ubi proxim.* præcipuè Boër. *decif.* 109. n. 5. qui dicit opinionem hanc apud Gallos admissam fuisse, & hunc esse verum sensum *d. cap.* 1. ait Covar. quod deductum est *ex cap.* 21. *Exod.* idem Gambac. *ubi proximè.* à n. 1. et sequentibus. Narratur enim, quòd Ioab, quia per insidias duos occiderat Principes, Abner, & Amasam, Salomonis iussu, ad altare confugiens occiditur. Constat *ex 3. Regum. cap.* 2. narrat Ioseph. *lib.* 8. *antiquitatum. cap.* 1. Ancharr. *in d. cap.* 1. *de homicidio.* Non obstabit huic sententiæ Trident. *sess.* 14. *de Reformat. cap.* 7. quatenùs intelligit textũ illum, quoad hoc ut qui insidiosè occidit irregularis sit. Respondetur enim, licèt authoritas illa textus ad irregularitatem adducatur, posse tamen ad aliud adduci: nec est inconveniens unam literam duos sensus literarios habere. Ad aliam rationem deductam ex raptu virginis, respondeo in primis secundum illam opinionem, quam probabilem iudicavimus,

bene

benè posse dici raptorem virginis immunitate non gaudere, ac proinde male argumētari ex raptu virginis ad homicidium proditorium, siquidem in utroquè casu, quis immunitate non gaudet. Si verò loquantur secundum communioem, respondetur dari diversam rationem inter hunc casum, & homicidam proditorium, non inest enim tanta atrocitas, & malitia in raptu virginis, quāta in homicidio proditorio. Deinde ad textum in nostro cap. ibi. *Quacumquē;* respondeo multa alia crimina esse, quibus immunitas de iure non conceditur; ex quibus est homicidium, & alia huiuscemodi, de quibus infra, quæ tamen in nostro text. non excipiuntur. Hæc sententia, usu, & consuetudine in hoc Regno recepta est, per Ord. *d. lib. 2. tit. 5. §. 4.* & in rigore iuris verior videtur.

Ampliatur primò hæc sententia, ut procedat in homicidio proditorio, quamvis mors non sit secuta. Docet Covar. *d. lib. 2. variar. cap. 20. n. 7.* licèt contrariū teneat Soar. *d. 1.*

tom. de Religione. lib. 3. cap. 11. nu. 14. Ampliatur secūdò in homine, qui licèt non proditoriè occidat, sed animo deliberato, vulgò *de proposito*, ut iste non gaudeat immunitate, ex *Ord. ubi proxim.* Ex eādē quoq; ratione procedit ampliatio in illo, qui commisit duellū, licèt mors non sequatur. Tenet *Clar. d. q. 30. nu. 12.* Ampliatur tertiò in illo, qui veneno aliquem interfecit, ex *l. Cicero. ff. de pœnis.* *Bald. in l. Nemo. nu. 5. C. summa Trinit.* *Felin. in cap. 1. n. 2. de homicidio.* *Covar. d. cap. 20. n. 7.* Si autem aliud delictū commiserit animo deliberato, ex quo homicidium sequeretur immunitate gaudebit.

20 Ampliatur quartò, ut procedat etiam, quando quis occidat aliquem, quem præcavare tenebatur, quamvis sit eius inimicus. *Bald. in cap. 1. quibus modis feudus amittatur.* Ita etiam, quando proprium filium quis occiderit. *Abb. in cap. 1. nu. 3. de His, qui filios occiderunt.* Eādē ratione ampliatur in eo, qui dedit potū alicui fœminæ, ut faciat abortū, si
partus

partus iam erat animatus. Facit *l. Eius. ff. de varijs, & extraordinarijs criminibus.*

Octava quæstio est: Vtrum quando delinquens fugiat à ministrorum manibus, & secutus fuerit à familia potestatis, confugiens ad Ecclesiam, illius gaudeat immunitate? 21
Partem negativā tenet Cynus in *Authent. Si quis. C. de adulter.* idem deduci videtur ex Bald. in *l. Cunctos populos. nu. 23. C. de Summa Trinit.* Remig. *fallentia* 31. multi quos refert Boër. *d. decis. 110. nu. 8.* Contrariam tamen sententiam, ut veriore, & in praxi receptam amplectimur, quam tenet Angel. in *l. Sicuti. §. Aristo. ff. Si servitus vendicetur.* Felin. in *cap. ult. col. 7. sub nu. 6. in princip. columna. de foro compet.* Anast. Germon. *ubi proximè. d. lib. 3. de sacrorum Immunit. cap. 16. nu. 76.* Probatum enim ex communi nostra resolutione deducta ex *cap. de quo agimus*, in quo textu non reperitur exceptus iste casus: ergo non est cur dicatur fugientem immunitate carere. Iuvat Ord. *dict.*

lib. 2. tit. 5. in principio. Facit ulteriùs, quia licèt delinquens antea esset in ministrorum manibus, nihilominùs tamen modo existit in Ecclesiæ territorio, cui fit præiudicium in suo privilegio, si ab illa extrahatur. Sic aliàs secutus à ministris, & in alienum territorium fugiens, ab illo non erit extrahendus per eosdem ministros, ut pote quia aliena offenditur iurisdictio. Felin. *in d. cap. ult. ubi proximè.* Remig. *citato loco.* Obstat tamen textus in *l. Quod ait. 23. §. ult. ff. ad l. lul. de adulter.* secundùm quam in delictis non est finis considerandus, sed initium; ac proinde si crimen illius fugiētis esset talis, propter quod immunitas mereretur, illà potiri debeat; alias minimè. Respondetur hanc regulam procedere quoad alios effectus, in quibus Ecclesiæ præiudicium non fit, pro ut hìc. Attamen verum est, quando ipse fugiens commisit delictum immunitatis incapax, tunc illà non posse frui: in hoc autem casu non disputamus modò, sed solùm in illo,

illo, in quo debebat immunitate gaudere, & in eo procedit nostra resolutio. Vel etiam illi valebit Ecclesia propter crimen, quod commisit fugiendo à ministrorum manibus. Ad doctrinam Bald. in dict. l. *Cunctos populos*. ubi dicit, quòd quando aliquis pro debito civili in domo capi non possit, si tamen per officialem iuxta domum reperiretur, & ad ipsam confugerit, ab illa esse extrahendum; respondetur non benè argumentari de uno casu ad alium propter diversam rationem, quæ inter Ecclesiam Dei, & domum cuiuslibet cernitur.

Huic quæstioni infertur primò, captum iuxta Ecclesiam, & per illam sic ductum, immunitate eius non gaudere: quia constat hunc ita deprehensum in sua libertate non existere, ac proinde in illa, dum per Ecclesiam defertur, non conservari, sed adhuc in captivitate permanere, in qua antea erat. Facit textus in l. *Si quis. post ad fin. C. edificijs privatis*. tenet in specie Cov. d. lib. 2. varia. c. 20.

nu. 13. Oldrad. *conf.* 54. Hyppol. in *d. l. Unica*. nu. 115. *C. de raptu virgin.* Archidiacon. in *cap. Sicut antiquitus*. 17. q. 4. Gom. 3. tom. *cap.* 10. Nequè obstat textus in *cap. Si quis contumax*. 17. q. 4. ibi. *Quolibet modo adherentibus*. ubi videtur, quòd quocumque modo in Ecclesia sit positus, illius gaudebit immunitate. Dico enim verba illa esse referenda ad Ecclesiam, in qua ipse delinquens est, non verò ad modum delicti. Ex eadem etiam ratione non gaudebit immunitate ille, cui in carcere existenti corpus Christi defertur, si illo se tutari velit. Immunitate per contrarium gaudebit, qui antequam à ministris capiatur ad Ecclesiam confugit, licèt ab illis sequatur. Docet Covar. *ubi proximè*.

23

Subinfertur secundò, quòd quando delinquentes sint intra Ecclesiam, ad quam confugiunt, & illius gaudeant immunitate; non sunt catenis, aut funibus constringendi, sed eis licebit fugere, vel accedere quòd voluerint. Deducitur ex *d. cap. Definivit*. 17. q.

4. & ex *l. Præsenti*. ibi. *Nec in ipsis. C. de his, qui ad Ecclesiam.* Covar. *d. lib. 2. variar. cap. 20. nu. 17.* Germon. *d. lib. 3. cap. 16. nu. 78.* Sic similiter alimenta victus, vestitus, & alia non sunt deneganda in Ecclesia existētibus, ut probat textus in *d. l. Præsenti*, & Doctores citati. Si autem quærat; quis providebit de huiusmodi alimentis, & expensis? Respondeo, quòd licet indistinctè dicant aliqui ipsam Ecclesiam eis providere debere, ex textu in *dict. l. Præsenti. in fine.* sicut & Rector carceris providebit captivis, ex *l. Iudices. C. de Episcopali audientia.* melius tamen respondebimus faciendo distinctionem cum Abb. in *nostro cap. nu. 28.* Sylvest. *verbo Immunitas 3. nu. 5.* quia vel ille habet proprium, & tunc sibi providebit, si eo uti potuerit: si autem non, ipsa Ecclesia ei subveniet: restituet tamen ipse, Ecclesie, cum potuerit: argumento D. Thom. *Quodlibeto 5. art. 17.* Vel non habet proprium, & victum manibus quærere potest; tunc enim à se ipso aletur. Vel neu-

24

trum valet, & tunc Ecclesia illi, ut pauperi providebit.

25

Nona quæstio est: Vtrum clerici crimina perpetrantes, si ad Ecclesiam confugiant, illius gaudeant immunitate? Pars affirmativa huius quæstionis tam iure, quam consuetudine amplectenda videtur: quam breviter probabo ex nostro textu, & in cap. fin. eodem tit. & in l. Presenti. C. de His, qui ad Ecclesiam. quæ leges, & Canones generaliter loquuntur, & indifinitè cōprehendunt tam clericos, quam laicos, nullâ factâ distinctione: ergo nec nos distinguere debemus, ex l. de Pretio. ff. de Publiciana. in rem actione. Accedit etiam, quia maior ratio viget in clerico, quam in laico, cum Ecclesia sit propria clericorum domus: & videtur absurdum dicendum alijs prodesse, ipsis verò minimè; cum propria domus sit unicuiquè refugium, nec in ea capi aliquem proclamant textus in l. Pleriquè. ff. de In ius vocando. l. Nemo de domo. 103. ff. de regul. iur. tradit Pechius de iure sistendi. cap. 6. n. 3.

Tenent

Tenent nostram opinionem Roman. *conf.* 227. & alij, optimè Cened. *q.* 42. *nu.* 25. Explicatur tamen hæc opinio (ut per eundem Cened.) quòd procedat quando clerici cõmiserint crimina, propter quæ gaudeant immunitate; cùm in hoc casu melioris conditionis, quàm laici esse non debeant.

Decima quæstio est: Vtrum publici latrones, & nocturni depopulatores agrorũ, gaudeant immunitate ecclesiastica, si ad Ecclesiam confugiant? In qua quæstione sine ullo dubio dicendum est, huiusmodi delinquẽtes immunitate non gaudere. Probatur, quia isti tales excipiũtur à iure, ut patet in nostro textu, & ibi Abb. *nu.* 5. Gloss. *verbo. Nisi. in d. cap. Sicut antiquitus.* 17. *q.* 4. Covar. *variar. lib. 2. cap. 20. n. 13. vers. Decimonono.* Sylvest. *verbo Immunitas.* 3. *nu.* 2. *in principio.* Publicus latro aliquando dicitur propter iuris, aliquando propter facti notorietatem: priori modo dicitur, quando semel in iudicio furtũ confessus fuit, vel iudicis sentẽtia fuit condẽnatus

26

27

natus, iuxta textum *in cap. Vestra. & in cap. ult. de cohabitatione clericorum.* is enim si postea in furto deprehendatur, publicus latro appellatur. Posteriori modo dicitur publicus latro ille, qui publicè latrocinium cōmittit, ut sunt piratæ, & ij, qui publicas stratas grassantur. Covar. *variar. d. lib. 2. cap. 20. nu. 13. vers. Decimonono.* Sylvest. *verbo Immunitas 3. nu. 2. in principio.* Ex hoc sequitur illum, qui antea confessus, vel condemnatus fuit, si postea cum furto deprehendatur, & ad Ecclesiam confugiat, illius immunitate non gaudere; siquidem iste talis, iuxta modò dicta, publicus latro censetur. Præter alios docet Gambac. *de Immunitate. lib. 5. cap. 11. nu. 3. et 4.* Dicitur etiam depopulator agrorum, ille qui messem noctu cōburit, aut alio modo destruit, & devastat. Rebus. *de Immunitate ecclesiastica. glossa 1. nu. 14. Gom. 3. tom. variar. cap. 10. nu. 2.* Gregor. Lopez *in l. 4. gloss. verbo, ladrones manifestos, et verbo, las mieffes. parti. 1. tit. 11.*

Vndecima

Vndecima quæstio est: Vtrum fures, qui publici non sint ad Ecclesiam confugientes illius gaudeant immunitate? Partem negativam tenent aliqui, dicentes hoc ex consuetudine servari: & iuxta eam simplices fures ab Ecclesia debent extrahi. Tenet Covar. d. cap. 20. nu. 13. Gambacurt. d. lib. 3. cap. 14. nu. 10. Fundamentum est, quia fures publicis latronibus in poena equiparantur, & sicut isti, ita illi poenam mortis habent. Probat textus in cap. Si quis quinque solidos. de pace tenenda in usibus feudorum. Ord. lib. 5. tit. 60. in princip. iuxta l. Capitolium. §. Famosos. ff. de pœnis. Vnde similiter immunitate ecclesiasticâ carere debent, si ad Ecclesiam confugiant. Facit etiam, quòd tales fures videtur delictum committere per industriam, & animo deliberato; ac proinde succedit regula, de qua supra d. cap. 1. de homicidio.

Contrariam tamen sententiam longè veriorē iudico, & magis iuri communi, & nostræ consuetudini congruam. Eam tenet

Clar.

Clarus *pract. d. lib. 5. q. 30. nu. 14.* dicens sic de iure esse tenendum, & deducitur apertè, quoad praxim ex *Ord. d. lib. 2. tit. 5. §. 3. in principio.* ibi. *Item o ladraõ publico;* quatenùs Ordinatio constituit specialitatem in publico latrone; quasi contrarium sentiens in simplici fure. Deinde etiam ex Ordinatione *d. lib. 2. tit. 5. in principio.* probatur illum immunitate gaudere, qui committit crimen mortis dignum: sed ex eadem *Ord. lib. 5. tit. 60. in princip.* colligitur furem simplicē pœnam mortis habere: ergo immunitate gaudebit. Probatur tādē ex nostro textu quatenùs publicos latrones specificat, ex quo videtur non velle fures comprehendere. Succedit reg. textus *in l. Nam. quod liquida. §. ult. ff. penus legata.* quapropter hæc sententia placet.

29 Ad fundamenta contrariæ opinionis respondetur. Ad primum; quòd fures publicis latronibus minimè æquiparantur, attento iure novo, ut est textus *in Authent. sed novo.*

C. Servis fugiti. Ad secundum dicendum est, quòd licet in fure industria, seu animus deliberatus præsumatur, non est tamen casus exceptus, nec in eo tanta inest atrocitas, quanta in alijs, qui excipiuntur: & sic iuxta regulam nostri cap. suam debent habere immunitatem. Quæ sententia limitanda est, ut procedat quando fur cum furto præ manibus ad Ecclesiam confugiat: tunc enim immunitate non gaudebit: constat namquè in hac specie delictum in Ecclesia perpetrari, cum videatur in ipsa factum, propter illam continuam contrectationem, retento alieno, iuxta doctrina Bart. in *l. Si dominum. n. 1. ff. de Furtis*, & in specie Covar. *variar. d. lib. 2. cap. 20. nu. 15. consuetudine Burgund. d. rubrica. 1. §. 5. colum. 202. nu. 112.* Contrarium tamen iudicatum refert Gamb. *decis.*

171.

Duodecima quæstio est: Vtrum delinquentes in Ecclesia animo gaudendi immunitate, illâ fruuntur, & inde extrahi non possint?

30

sint? In qua quæstione, communi ferè docto-
rum placito, partem negativam sequor. Co-
var. *d. nu.* 15. Sylvest. *verbo Immunitas* 3. n.
3. Germon. *d. lib.* 3. *cap.* 16. *nu.* 80. Clar. *d.*
lib. 5. *q.* 30. *§. ult. n.* 15. Probat textus *in cap.*
ult. hoc nostro tit. ubi Abb. *nu.* 1. Gloss. re-
cepta *in cap. Frater.* 17. *q.* 4. Ord. *d. lib.* 2. *tit.*
5. *§.* 2. quamvis reclamet Roman. *conf.* 234.
& probatur ratione, quia sæpè in hac par-
te diximus, illos immunitate non gaudere,
qui iure excipiuntur: sed isti delinquentes à
iure excipiuntur: Ergo, &c. Maior patet: mi-
nor verò probatur ex *d. cap. Frater.* & *d. cap.*
ult. hoc titulo.

- 31 Magis dubia est alia quæstio: Vtrum de-
linquentes in Ecclesia, vel coemeterio, factò
ibi homicidio, vel alio gravi crimine, absquè
animo habendi immunitatem, illâ debeant
gaudere? Partem affirmativam tenet Gam-
bac. *de Immunitate. lib.* 5. *cap.* 17. *nu.* 2. Pro
qua sententiâ videtur facere, quòd exceptio
de qua *in d. cap. ult.* fundatur in spe defen-
sionis,

sionis, quam habere volebat ille, qui cum tali animo occidit: atqui cessante hac ratione, etiam debet cessare exceptio, & decisio illius capit. ultim. ex Reg. textus in *l. Adigere. §. Quamvis. ff. de iure patronat.* Ergo, &c. Accedit etiam, quia decisio dicti capituli ultimi est contraria decisione nostri textus, ac proinde restringenda, utpote odiosa; per textum in *cap. 1. De prabendis. lib. 6.* Contrariam tamen sententiam tenet Abb. in *d. cap. ult. n. 8.* Mainer. in *l. Nemo de domo. ff. regul. iuris.* Optimè Covar. *d. cap. 20. n. 15. vers. Vigesimo secundo.* Sylvest. verbo *Immunitas. 3. n. 2. prope finem.* Navarr. in *Manual. cap. 25. nu. 20.* Remig. *fallentia 3. nu. 3.* Gambac. *lib. 5. cap. 17. per totum.* sibi contrarius, & optimè totam disputat questionem. Quæ sententia verior videtur, & ita eam in disputando sequor. Quidquid sit de consuetudine, per *Ordinat. dict. lib. 2. tit. 5. §. 2.* quatenus probat illum, qui in Ecclesia commisit delictum animo gaudendi immunitate, illâ privari: ergo ex

hac Ordinatione contrarium videtur dicendum, si absquè tali animo illud commissum fuisset: quod in Lusitania ait servari Navarr. *ubi proximè*. Probatur nostra opinio ex eo, quia decisio *dict. cap. ult.* fundatur in iniuria facta ipsi Ecclesiæ, ac proinde in odium iniuriæ meritò non gaudebit immunitate. Accedit etiam, quia indignus videtur Ecclesiæ auxilio ille, qui iniuriam ipsi Ecclesiæ intulit, ex *dict. cap. quia frustra. de usur.* Nec obstant fundamēta pro contraria opinione: ad primum enim, quatenùs ait cessare spem defensionis in eo casu, respondeo, difficilis probationis esse hoc, cùm stet lex in contrarium suscitans præsumptionem iuris, & de iure: iuxta textum, & ibi tradita in *cap. Is, qui fidem desponsalibus.* resolvit Gloss. verbo *nullo modo.* in *l. In contractibus. C. non numerata.* Covarr. *sponsal. 1. p. cap. 4. §. 1. nu. 2. et 3.* & alij: præcipuè quando pendet ex animo. quod quidem probari nequit, argumēto textus in *l. Si quando. C. Unde vi. et in cap. ult.*

de

de ijs, qua vi. Respondeo secundò, ponderādo textum in d. cap. ult. qui textus in duplici ratione fundatur, una in spe veniæ, & altera in iniuria Ecclesiæ illata: Ergo consideratâ hac ultima ratione, excluditur superius fundamentum. Iuvat l. *Pressexit. ff. Qui, et à quibus.* Limitatur tamen contra Roman. *Consilio.* 234. quòd quando aliquis commisit homicidium extra Ecclesiam, sed tamen prope illam, absquè animo gaudendi immunitate, illâ uti potest: quia constat in tali casu nullam iniuriam Ecclesiæ esse factam. Et sic immunitate gaudebit, si probaverit factum fuisse homicidium, absq; spe immunitatis gaudendæ: aliàs verò minimè, licet extra Ecclesiam cōmittat. Quamvis contrarium teneat Gambacurt. *dict. lib. 5. cap. 19. nu. 4.*

32

Ex dictis infertur primò existentem in Ecclesia, qui interfecit alium extra eam positū, immunitate non gaudere: quia delictum hoc iam cœpit in Ecclesia, ac proinde illi in-

33

iuriam intulit, & succedit Reg. d. cap. ult. In specie tenet Abb. *ibidem* nu. 11. Sylvest. *verbo. Immunitas.* 3. n. 6. Gambac. d. lib. 5. cap. 17. nu. 4. Secundò, quando existens in Ecclesia iubet percutere, & occidere eum, qui est extra illam: vel quando expulit aliquem ab ea, ut occidatur. Ita etiam, quando prohibet aliquem illuc ingredi, ut à mortis periculo liberetur: Navarr. in *Manual.* cap. 25. n. 21. Vel deniquè, quando quis ex loco profano, sagitta, iaculo, aut scloppo existentem in Ecclesia percusserit. Covar. *variar. d. lib. 2. cap. 20. n. 15. vers. Vigesimo septimò.* In his enim casibus denegatur immunitas.

Decima quarta quæstio est: Vtrum delinquentes in Ecclesia cōmittendo alia delicta, quæ non sint homicidia, vel membrorū mutilationes, gaudeant illius immunitate? Partem affirmativā tuetur Hostiens. in d. cap. ult. ubi Cardin. extendētes illum textum ad duo tantum crimina; adulterium nempe, & raptū virginis. Pro eis facit, quia textus in nostro

cap.

cap. utpote odiosam dispositionem continens, debet restringi; ex citata regula *Odia. lib. 6.* Accedit, quia propter immanitatem criminis, sæpè à iuris regulis receditur, iuxta textum *in l. Aut facta. ff. de pœnis.* Ac proinde cum homicidia, & membrorum mutilationes immanitatem contineant, meritò propter illam à regula nostri textus excipiuntur: secùs autem in alijs delictis, quæ talia non sint.

Contrariam tamen sententiam, nempe quòd huiusmodi delinquentes non gaudeant immunitate, tenuit Salicet. *in Authent. Si quis. C. de adulter. Boër. decis. 110. nu. 1.* Clar. plures referens *d. q. 30. nu. 15. Gamb. dicens communem d. lib. 5. de Immunitat. cap. 18. nu. 3.* Probat textus *in Authent. ut liceat matri, vel avia. §. Quia verò. collat. 8.* pro quibus facit, quia dispositio ad unum casum prolata, alios comprehendit, qui habent identitatem rationis. Tradit Gloss. ult. *in l. Si quis. C. de furtis.* Gloss. similis *in l. Quod verò*

34

ff. de legibus. l. as. in Authent. Quas actiones. nu. 19 C. Sacrosanct. Ecclesijs. & in l. Marcellus. nu. 28. ff. ad Trebel. Tiraq. tractatu cessante causa. 1. p. nu. 153. Sed constat eandem rationem reperiri, de qua in d. cap. ult. nempe iniuriam factam ipsis Ecclesijs ratione aliorum criminum: Ergo videtur tales delinquentes non gaudere immunitate. Iuvat Ord. d. tit. 5. §. 2. ibi. Maleficio. quo verbo utpote generali omnia maleficia videtur comprehendere voluisse: quapropter absolutè hanc partem sequor. Ad rationes verò in contrarium dico: ad primam, non procedere Regulam *Odia*, quando datur identitas rationis. Ad secundam; immanitatem nihil facere, cum adhuc vigeat ratio iniuriæ, de qua in d. cap. ult.

35

Infertur primò, sacrilegium committentem in Ecclesia, illius immunitate non gaudere. Remig. de Immunitate. fallentia 3. nu. 2. & alij. Si autem delinquens extra Ecclesiam illud comiserit, & ad ipsam confugerit, illius

illius immunitate gaudebit. Navar. in *Manual. cap. 25. nu. 19.* non illâ tamen gaudebit Dei blasfemator, & Virginis Mariæ. Ita Boët. *decis. 110.* adducens textum in *cap. ult. hoc tit.* & alias rationes, quæ ibi videri poterunt. Quid dicendum sit, quando crimina commissa in Ecclesijs non fuerint huius speciei, sed alia leviora: tunc ab Ecclesia non esse extrahendum delinquentem, docet Covar. *d. lib. 2. variar. cap. 20. nu. 15. vers. Vigesimoquintò.*

Secundò subinfertur, quòd delinquens in Ecclesia, & fugiens ad aliam, illius immunitate non gaudebit. Tuetur Sylvest. *d. verbo. Immunitas. 3. nu. 6.* Remig. *fallentia 11. nu. 1.* Clar. *ubi proximè. nu. 15. ad fin.* Covarr. *d. cap. 20. nu. 15. vers. Vigesimo tertio.* optimè præter omnes Gambac. *de Immunit. lib. 5. cap. 26. à nu. 1. cum seqq.* Pro qua sententia facit, quia cum una sit universalis Ecclesia, iuxta textum in *cap. Firmiter. §. Una. de summa Trinitate.* qui facit iniuriam uni

36

particulari Ecclesiæ, omnes offendisse videtur. Accedit textus *in cap. Felicis. vers. Si quis verò. de pœnis. lib. 6.* Ac proinde cum tota ratio fundetur in iniuria Ecclesiæ facta; in alia tutari non debet, quia ipsi etiam illata videtur.

- 37 Decima quinta quæstio est: Vtrum occidens, aut notoriè percutiens Clericum, vel Religiosum, immunitate gaudeat, si ad Ecclesiam confugiat? Partem affirmativam tenet Navar. *d. cap. 25. n. 19.* deductam ex Archidiac. *in d. cap. Definivit. 17. q. 4. nu. 1.* melior tamē mihi videtur pars negativa, quæ probatur; quia crimen hoc gravissimum videtur, & Reipublicæ admodum perniciosum, ac similimū ijs, qui in nostro cap. excipiuntur: Ergo etiam immunitas tale crimen facientibus denegabitur. Deinde, quia qui occidit, vel percussit clericum commisit sacrilegium, ex specie illius cōmissi in Ecclesia, ut pote personam sacram offendens: sed *in hac parte num. 31. et 33.* latè probavimus
- com-

committentes huiusmodi sacrilegium immunitate non gaudere: Ergo, &c. Hanc opinionem tenet Boër. *decis.* 109. *nu.* 3. Tandem adverto cùm Covar. *dict.* *lib.* 2. *variar.* *cap.* 20. *nu.* 8. Iura Pontificia, post veterum patrum decreta: non concedere Ecclesijs indistinctè hanc immunitatem, imò eam denegare aliquot in criminibus, non alia ratione, quàm quòd ea gravissima sint, & Reipublicæ maximè incommoda: quæ quidem ratio Clericorum, & Religiosorum occisioni, vel percutioni omnino convenenit. Quid in hoc casu sentio, dico; quid tu eligas vide. Ob eādē quoq; rationem alia crimina, de quibus supra hac parte, & infra etiam dicemus, immunitate non fruuntur; ex eo quia, gravissima, & atrocissima sint, veluti raptus virginis, homicidium proditorium, Assassinijs crimen, & similia. Nequè obstabit, quòd huiusmodi crimina à nostro textu non excipiuntur: ergo videtur dicēdum omnia Immunitatē habere. Respōdetur enim exceptionem, de qua

in nostro textu (licet demonstrativè, & per verba taxativa loquatur) non excludere casus similes, ex Gloss. *verbo. alienum.* per textum ibi in *l. Ob as. C. pradijs minorum. Cap. Ad audientiam. de clericis non residentibus.* Gloss. *verbo voluerit. in l. ult. C. revocandis.*

38

Decima sexta quæstio est: Vtrum Assassini confugientes ad Ecclesiam, eius immunitate gaudeant? Sed antequam quæstionem solvam, quis sit Assassinus breviter dicam: Est enim homo, qui pecuniâ conductus ab alio, sive fidei, sive infidei, quemcumq; occiderit: Gambac. *d. lib. 5. cap. 32. nu. 2.* Eadem poenâ punitur, & qui iussit occidere, & qui occidit. Tenent Doctores per textum ibi. in *cap. 1. de homicidio. lib. 6.* Bart. in *l. Non solum. §. si mādato. n. 14. ff. de iniur.* Ioan. Andr. in *eodem cap. 1.* Officium hoc Assassinorum verificatū fuit in casu illo memorato, cū quidam Principes Franciæ tentantes D. Ludovicum Regem Galliæ occidere, pretium constituerunt certis hominibus, ut beatum Ludovicū per
insidias

insidias interficerent: revelatione tamen divina, poenitentia ducti suum propositum revocarunt. Refert Paulus Æmilius *de rebus Franciæ. lib. 6.* Qui quidem Assassini dicuntur, vel à patria, siue Provincia *Cecissæ*, quæ Ceciqua Astinia est, cuius Princeps *Assassinus* dicitur, & illi obediunt omnes alij, ut quando Rex inimicos suos occidere iusserit, statim ei pareant: vel dicitur etiam Assassinus ab *Assir*, siue *Assis* dictio antiqua latina, quæ sanguinem significabat, ut inquit Festus *lib. 1. de veterum verborum significatione.* & quia homines isti sanguinem fundebant; ideò *Assassini* vocantur, hoc est viri sanguinum. Hoc posito, ad quæstionem respondeo, Assassinos immunitate ecclesiasticâ non gaudere. Ita tenet Covar. *d. cap. 20. nu. 10. ad fin.* ubi latè de Assassinis agit. Germon. plures referens *d. lib. 3. cap. 16. nu. 69. et 70.* Gambac. *lib. 3. cap. 10. nu. 24.* & ratio est, quia crimen hoc pessimum est, & magnam continens prodicionem: ergo indignum immunitate videtur.

Decima

40

Decima septima quæstio est: Vtrum ille, qui commisit peccatum nefandum, si fugiat ad Ecclesiam illius gaudeat immunitate? In qua quæstione partem negativam tenēt omninò Doctores, & in specie Fr. Eman. Roderic. *Regular. tom. 2. q. 51. ar. 4. in fin.* Aven-
dan. *de exequend. 1. p. cap. 229.* Phæb. *tom. 1. decisione 81. nu. 7.* Barb. *ad Ord. tom. 2. ad lib. 2. Ordinat. §. 1. nu. 5.* & ratio est illa, de qua supra, nempe quòd gravissimis delictis, & in quibus includitur atrocitas, & abominatio, Ecclesia non debet patrocinari: quā rationem etiam iidem Doctores assignant, præsertim Covar. *d. cap. 20. nu. 8.* & propter eam alia peccata contra naturam immunitate non gaudebunt.

De bannito dico, quòd gaudeat immunitate, ex Navar. *d. cap. 25. nu. 19. vers. Tertium.* ubi dicit, quòd etiam exules eādē potentur: quamvis contradicat Remigius *fallentia 39. in fin.* quod tamen explico, ut procedat quando eius bannitio provenit ex delicto

delicto immunitatis capaci, ut iam supra in similibus casibus dixi. Idem quod de bannito diximus, dicendū est de falsificante literas cambij mercatorum, & cum illis recipiente falsó pecunias ab eorum respondentibus: ita ut si iste aufugiat ad Ecclesiam, illius debeat gaudere immunitate. Sic decisum refert Phæbus anno 1617. *d. tom. 1. decis. 81. n. 13. et seqq.* ubi latè disputat hanc quæstionem. Sic similiter asserendum est de eo, qui cōmisit perjurium: ex eodem Phæb. *ubi proxim. n. 22.*

Quid dices de scholari delinquēte, si aufugiat ad scholas; utrum inde extrahi debeat? Quæquidem quæstio licet alium postularet locum; tamen extra illum occurrit, utpote iam typis interceptum. Ad quam respondeo, huiusmodi scholarem ab scholis extrahendū non esse. Resolvit Iulius Clar. *lib. 5. pract. q. 30. §. final. nu. 25.* Rebuff. *de privilegijs scholas. privilegio 102.* dicens ita de consuetudine servari: & ratio est, quia propria domus est unicuiq; refugium, ita ut in ea quis tutus sit, &

& ibi capi non possit, ex *d. l. Pleriq³. ff. de in ius vocando. l. Nemo 103. ff. regulis iuris*, & diximus *supra hac parte. n. 25. in fin.* sed schola domus propria scholastici est: ergo ab ea extrahi non potest.

Ne autem aliquid in hac parte desit, ponamus casum, quendam de quo Chassenæus in *Consuetudin. Burgund. d. rubrica. 1. §. 5. colum. 205. nu. 22.* de eo scilicet, qui in aliqua arte excellens sit, utrum iste commitens aliquod crimen possit liberari propter excellentiam illius artis, quam peritissimè proficetur. Affirmat Chasse. *dict. loco.* ex textu in *l. Ad bestias. ff. de pœnis*. Citat tamen in contrarium Bald. *ad l. Sed, et reprobari. §. De Philosophis. ff. de excusa. tutor.* ubi dicit propter scientiam multum eminentem non posse recedi à iure communi, vel statuto.

41

Deniquè pro complemento huius tertie partis debemus explicare, quæ pœna imponatur huiusmodi delinquentibus, qui ad Ecclesiam confugiunt, & illius immunitate

gau-

gaudent, siquidem à pœna mortis, & sanguinis excusantur? Dic huiusmodi delinquentes tantummodò pœnâ quâdam pecuniariâ, vel alia satisfactione esse afficiendos; de qua Innoc. *in nostro cap. in præs. Abb.* dicens cōmuniter à Doctōribus sequi *in nostro cap. nu. 8.* & probat textus *in d. cap. Id constitui-*
mus, & *in cap. Reum. 17. q. 4.* textus optimus, & ibi Gloss. *verbo. ad pœnam, & verbo. puniendus in nostro cap. Inter alia.* Quod amplio procedere etiam dato casu, licet non concessio, quòd postea de eodem crimine accusetur: adhuc enim pœnam mortis evitabit, & solum pecuniaria illi imponetur, probat in specie Gloss. *in d. cap. Reum.* Facit textus *in cap. De his, de accusat. Covarr. lib. 2. variar. cap. 10. in principio.* Amplia ulterius, procedere hanc nostram resolutionem, etiam quando licitum est extrahere delinquentes ab Ecclesia: in tali enim casu non condemnabuntur ad mortis pœnam, nec ad aliam corporalem. Docet Abb. *ubi proximè.*
Sylvest.

Sylvest. *verbo. Immunitas. 3. à nu. 4.* quod apud nos non servatur, imò contrarium : & ita puniuntur isti, ac si nunquam ad Ecclesiam confugissent. Testatur Clar. *dict. quest. 30. lib. 5. §. final. nu. 23.* ita in practica servari, & semper se apud suos vidisse, fugientem ad Ecclesiam, sive inde licitè extractus fuisset, sive spontè exisset, perinde puniri, ac si nunquam ad illam confugisset. Idem asserit Boër. *in dict. decision. 109. in fine.* observari de stylo Franciæ. Quidquid in contrarium dicat Oldrad. *consil. 154. in fine.*

Et hæc satis sint, quoad hanc

nostram tertiam

partem.

(.?.)

QVARTA RE- LECTIONIS PARS

AD CAPVT. INTER ALIA. DE

Immunitate Ecclesiarum.

S V M M A R I V M.

1. *In materia Immunitatis iure Pontificio,
non autem civili standum erit.*
2. *Iudex ecclesiasticus est competens in cau-
sa immunitatis.*
3. *Solus Episcopus competens iudex est, in
causa immunitatis.*
4. *Privilegium immunitatis, vel est conces-
sum omnibus Ecclesijs, vel alicui in
particulari.*
5. *Non frangitur immunitatis privilegium,
quando aliquod particulare violatur.*
6. *Quibus modis privilegium immunitatis
violetur.*

N

Qua

7. *Quæ pœna violentibus immunitatem imponantur.*
8. *Utrum pœna ex cōmunicationis, in quam incurrunt violentes immunitatem sit lata an ferenda sententiæ?*
9. *Quæ pœna imponatur iudici blanditijs suadenti aliquem, ut exeat ab Ecclesia ad quam confugit?*
10. *Qui ab Ecclesia extraxit aliquem de licentia Prælati, non peccat mortaliter.*
11. *An sacrilegium committat, qui vi aliquem ab Ecclesia eripuit.*
12. *An liceat Ecclesiæ, et ecclesiasticis viris arma sumere pro defensione confugientium.*
13. *Tenetur Iudex restituere Ecclesiæ illum, quem vi ab illa abstraxit.*
14. *Solutio argumentorum, quæ in initio Relectionis proponuntur.*

EVENIMVS tandem ad quartam huius nostre Relectionis partem, in qua agendū erit de iudice, qui debeat cognoscere de immunitatis causa; & de pœna imposita violentibus illam: ultimo loco ad argumenta initio posita respondebimus.

Inspiciendum est primò in hac parte, an in materia immunitatis ecclesiasticæ standū sit decretis iuris civilis; aut Pontificum decisionibus? Ad quod respondeo, Summorum Pontificū decretis, potius quàm Imperatorum legibus causam immunitatis decidi deberi: & in hoc casu silere leges inter Canones. Quod probatur, quia immunitas ad honorem, & reverentiam rebus sacris exhibendam pertinet, ex textu in *d. l. Prasenti. C. de his, qui ad Ecclesiam.* optimè textus in *d. cap. Reum. 17. q. 4. ibi. Ut honor Ecclesiarū conservetur.* resolvunt Cov. *variar. d. cap. 20. n. 2. Remig. de Immu. reg. 1. n. 2.* sed rerum sacrarū honor, & cura ad superiores ecclesiasticos

pertinet, & non ad seculares: ergo, &c. Maior iam liquet. Minor verò probatur, ex textu in *cap. Decernimus. de iudicijs. cum vulgar.* in specie Sylvest. *d. verbo Immunitas. 1. nu. 9.* perclarè Gloss. ult. quæ totum probat assumptum in *d. cap. Sicut antiquitus. 17. q. 4.* Oldrad. *conf. 154. nu. 1.* Covar. dicens cōmunem, & referens plures *d. cap. 20. nu. 3.* Nequè obstabit textus in *cap. 1. de novi oper.* quatenus ait quòd, *Sicut leges non dedignantur sacros Canones imitari, ita et sacrorum statuta Canonum, Principum constitutionibus adiuvantur.* ex quo textu videtur dicendum Principum legibus in hac materia esse standum. Respondetur enim textum illum non procedere, quando Principum leges Ecclesijs, seu ecclesiasticis personis damnosæ sint, pro ut hîc, quia in hoc casu non observatur, nisi quando ab ipsa Ecclesia approbetur. Docet Sylvest. *d. verbo Immunitas. 1. nu. 20.*

2

Venit secundo loco principalis huius quartæ partis quæstio disputanda; An scilicet quando

quando dubitatur, utrum delinquens gaudeat immunitate, vel non; iudex secularis vel ecclesiasticus hoc determinet? In qua quaestione sine dubio dicendum est iudicem ecclesiasticum esse competentem ad cognoscendum. Tradunt Eman. Roder. *d. tom. 2. regular. q. 51. art. 3. post med.* Covar. *d. cap. Petrus Gambac. de Immunitate. d. lib. 6. cap. 8. nu. 1. et 2. cum sequentibus.* probat textus *in cap. fin. hoc tit.* ubi Pontifex Archipresbytero Toletano, & Compostellano ecclesiasticis personis mandat, ut publicè nuntient committentes in Ecclesijs homicidia, mutilationes membrorum immunitate non gaudere: Ergo ad illos, & non ad seculares pertinet hoc declarare. Textus *in cap. Ad Episcopos. 17. q. 4.* ubi Pontifex præcipit Ecclesiarum violatores per Episcopos iudicari. Et probatur ex ea ratione, quia causa immunitatis, ut pote ecclesiastica ab ecclesiasticis iudicibus debet tractari, per textum *in d. cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ. de constitut. cum vulgar.*

Probatur ulteriùs assumptum, quia agere de immunitate ecclesiastica pertinet ad honorem, & reverentiam Dei: atqui supra diximus huiusmodi curam ad ecclesiasticos superiores pertinere: ergo, &c. Vnde etiam cum eisdem Doctoribus infero, quòd quando fugiens ab Ecclesiâ abstrahatur in dubio, an gaudeat immunitate; in carcere ecclesiastico sit pro interim servandus: & semper cum Episcopi, vel eius vicarij licentiâ ab Ecclesia erit tollendus. Quare si iudex secularis delinquentem sine tali licentia extrahere voluerit, poterit delinquens absque poena se defendere à iudice seculari. Docet Roderic. *ubi proximè.* colligitur ex Gom. *tom. 3. variar. cap. 3. nu. 21. in fine.* & in casu in quo iudicetur, quòd sit remittendus ad Ecclesiam, ignominosè reddi non debet. Si autem quæras quomodò procedat de iure nostro? Respondeo, per Ordin. *lib. 2. tit. 5. §. 7.* aliter procedere, nempe quòd iudex secularis cognoscat cum ecclesiastico: qui modus procedēdi *in d. §. 7.* videri potest,

potest, ubi latè Ordinatio de hoc agit.

Tertia quæstio est: Vtrum solus Episcopus sit iudex competens in causa immunitatis, an etiam inferiores Ecclesiarum, & Monasteriorum Prælati? Pars affirmativa huius quæstionis omninò tenenda est; nempe quòd solus Episcopus sit competens. Fundamentum desumitur ex Bulla Gregorij XIII. in §. 8. *prope finem.* sic enim habet. *Nec inde extrahi, aut Curia seculari consignari, ac tradi possint, nisi cognito prius per Episcopum, seu ab eo deputatū, an ipsi verè crimina superius expressa commiserint.* Quibus verbis adeò clarè diserteq; totam hanc cognitionem in Episcopum, & ecclesiasticū iudicem ab eo deputatū transfert, ut nullus supersit de hoc dubitandi locus. Quapropter soluta manet quæstio, quò ad eius partem affirmativam; Tenet Gābac. *de Immunit. lib. 6. cap. 9. à n. 1. et seqq.* cui tamen videtur ob stare text. in *Auth. Si quis. vers. Si tamen in sacro oratorio. C. de adulter.* ubi statutū est, si maritus in Ecclesia re-

pererit uxorem cum aliquo colloquentem, ut tradat eos defensori Ecclesiæ, aut alijs clericis, ut ad eorum periculum servantur divisim, donec secularis iudex, hoc cognito, mittat ad Episcopum, petens eos sibi tradi: quo loco de crimine in Ecclesia commissio est sermo, & tamen eius cognitio non Episcopo, sed iudici seculari traditur: ergo videtur dicendum cognitionem immunitatis non ad Episcopum solum, imò etiam ad secularem iudicem pertinere. Facit item textus *in d. Authent. ut liceat matri, vel avia. §. Quia verò. collat. 7.* Sed his non obstantibus non est cur recedatur à nostra resolutione: & ad iura illa respondetur, procedere per antiquas constitutiones, & leges, quæ revocatæ fuerunt per dictam Bullam Gregorij XIII. quæ debet observari in iure Canonico. Vel etiam dici potest iura illa civilia esse, & non servanda in materia immunitatis, ubi standum est Canonico iure, ut supra in hac parte diximus: præsertim quando viget textus iuris Pontificij,

tificij, qui est *cap. ultimum. hoc tit. de Immunitate.* ex quo cap. colligitur non ad seculares, sed ad ecclesiasticos causam immunitatis pertinere.

Restat quartò inquirendum; quæ poena 4
imponatur violentibus immunitatem Ecclesiarum? Sed antequam quæstioni satisfaciamus, prius advertendum est, alias esse universales libertates, iura, & immunitates, quæ universim personis ecclesiasticis, rebusq; ac bonis Ecclesiarum ipsiq; universis Ecclesijs per Romanos Pontifices concessæ sunt: alias particulares, quæ certis personis, earumve bonis, aut particularibus Ecclesijs sunt tributæ; putà ordini Seraphici Francisci, Monachis Sancti Benedicti, aut alteri cuipiam, sive ordini, sive Ecclesie, sive conventui: atque adeò alias interdum poenas constitutas esse in universalium, alias in particularium privilegiorum transgressores: de quibus omnibus supra dictis agit Caietanus *in summa verbo. Immunitatis violatio. per totum.* qui mul-

tas recenset universales Ecclesiarum immunitates, quibus addi possunt non nullę. Scilicet, ne secularia placita, processus ve iudiciales in eis fiant, ne ve sententię in causa præsertim sanguinis proferantur, nec etiam parlamenta, de quibus diximus supra *in hac relectione prima parte. à nu. 26. et sequentibus.* Similiter in Ecclesia fieri non possunt nundinę, hospites recipi, & similia; de quibus Gambac. *de Immunitate. lib. 8. cap. 3. nu. 2.* quę omnia pertinent ad immunitatem universalem Ecclesiarum.

Libertates verò personarum ecclesiasticarum, quę præcisę ad personas pertinent, sunt. Prima ne eis violentę manus iniiciantur. Secunda ne ad laica tribunalia, aut inviti pertrahantur, aut ipsi sponte accedant, & in eis consentiant se cognosci, aut causam suam dicant. Tertia, ut excusentur à publicis muneribus Reipublicę laicę. Quarta à gravaminibus tutoris, aut curatoris. Quinta à muneribus onerosis, ac sordidis, & etiam ab honoratis,

noratis: de quibus omnibus diximus *supra in secunda parte. à nu. 34.* Personarum, sive etiam Ecclesiarum simul, ac rerum, sive bonorum immunitates communes sunt. Prima ut bona omnia, tam Ecclesiarum, quam personarum ecclesiasticarum libera sint ab omni vectigali, onereq; reali, gabella, tallia, pedagio, &c. de quibus etiam diximus ubi proximè. Iura demum ecclesiastica immunita sunt ab omni præiudicio illis per seculares Principum leges, & universitatis statuta inferendo: nam & leges etiam imperiales, quæ sacro Canonico iuri adversantur, nullam vim habent, & per sacros Canones emendantur, aut vis omnis obligandi illis sublata est, ut omni robore careant contra leges, & constitutiones ecclesiasticas.

Particularium verò libertates personarum sunt, quæ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus concessæ sunt *in d. cap. Felicis. de pœnis. lib. 6.* vel certè particulares pœnæ in offendētes Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, non
autem

autem generales in quamcumq; personam Ecclesiasticam. Religiosis mendicantibus concessa est libertas non modò à foro laico, ut cæteris clericis universis, sed & ab omni foro ecclesiastico Episcoporum, & aliorum quorumcumq; præterquàm suorum regularium Prælatorum. Cisteriensibus specialis immunitas concessa est *in cap. Cum ordinem. de rescriptis.* & Societati Iesus concessa est immunitas etiam à decimis papalibus. Tradit Gambac. *ubi proximè. nu. 6.*

- 5 Inter utrasque tamen immunitates, ea differentia est, quòd quando frangitur privilegium particularis immunitatis, non dicitur violari ipsam immunitatem: secus verò quando frangitur universale privilegium. Docet Sylvest. *verbo. Immunitas. 2. nu. 2.* Caietan. *in summa verbo. Immunitatis violatio.* & probatur, quia tunc dicitur libertatem ecclesiasticam offendi, quando ius publicum læditur, quod in sacris, & sacerdotio consistit, ut probat textus *in l. 1. §. huius studij. ff. de iustitia,*

titia, et iure. non autem quādo ius privatum unius tantū Ecclesiæ aufertur. Tradit eleganter Innoc. *in d. cap. Noverit. de sententia excommunicat.* Vnde resolvunt communiter Doctores, quoties fit mentio libertatis, atque immunitatis ecclesiasticæ, simpliciter, & absolutè, de libertate, atque immunitate generali tantū esse intelligendum, non verò de particularibus libertatibus, & immunitatibus. Tenet Abb. *in d. cap. Noverit. de sententia excommunic. nu. 2.* Bart. *in Authent. Cassa. nu. 3. 4. et 5. C. Sacrosanct. Eccles. Caiet. in summa. verbo Immunit. violat. Gambac. de Immunit. lib. 8. cap. 3. nu. 7. & alij.*

Adverto secundò, immunitatē ecclesiasticam multis modis posse violari: vel quando persona, aut causa ecclesiastica incompetenter à seculari iudice iudicatur: vel quādo aliquid fit contra omnes libertates, de quibus proximè: vel denique, quando extrahitur persona ab Ecclesia, quæ illā gaudere debeat. Quos omnes, & alios violationis ecclesiasticæ modos

modos insinuat Sylvest. *ubi supra. d. verbo Immunitas. 2. à nu. 3. et seqq.* Petrus Gambac. *lib. 8. cap. 3. per totum.*

7

His positis quæstioni respondeo, varijs poenis immunitatis violatores affici, quæ tam à iure, quàm à Doctoribus exponuntur. Præter alios Sylvest. *verbo Immunitas. 2. nu. 9.* Gambac. *d. lib. 3. cap. 1. et 2. per totum. et lib. 8. cap. 5. etiam per totum.* Si quis statuto aliquo disponat contra bona, seu personas, ac res ecclesiasticas, & violetur libertas, incurritur in poenam excommunicationis latæ sententiæ. Et non solum excommunicationis poena illi imponitur, qui statuto immunitatem violat; sed addit specialiter Albert. relatus à Sylvest. *ubi supra. in Anth. Cassa. Cod. de Sacrosanct. Ecclesijs.* facientes statuta contra libertatem ecclesiasticam, puniri poenâ privationis iurisdictionis, & mille marcorum: & Rectores, statuarios scriptores, iudicantes secundum talia statuta, esse infames, & eorum sententias nullas, & alios actus le-
gitimos

gitimos non valere: ut patet in corpore, unde hæc Authent. sumitur. Quod multi habent post librum feudorum, & est constitutio Federici minoris. Docet etiam Abb. in cap. *Adversus. n. 2. hoc nostro tit.* & alij quos enumerat Sylvest. *ubi proximè. in fine.* Dicit etiam in peccatum mortale incurrere illum, qui in re notabili libertatem ecclesiasticam offendit. Sequitur Caietan. in *summa. d. verbo Immunitatis violatio.*

Secunda poena, quæ imponitur violatoribus immunitatis ecclesiasticæ est, quòd si quis præsumpserit tentare aliquid contra iura immunitatis, præsertim contra dictam constitutionem Gregorij XIII. perdat feuda omnia ecclesiastica, si aliqua habuerit: ex Gambac. *de Immunitate. lib. 8. cap. 5. nu. 3.*

Tertia poena est excommunicationis latae sententiæ, in cap. *Quoniam. hoc nostro tit. de Immunitate.* contra Ballios, ac iudices seculares qui eos, qui in suis terris literas ab Apostolica Sede impetrant, vel ad ecclesiasticos

cos iudices recurrunt, & in foro ecclesiastico litigare volunt super causis, & negotijs de iure, vel antiqua consuetudine, ratione personarum, vel rerum ad forum ecclesiasticum pertinentibus, compellunt, vel compelli faciunt, vel procurant ad desistendum, vel etiam ad litigandum in foro seculari: sive id faciant per capturam ipsorum iudicum ecclesiasticorum, sive personarum literas impetrantium, sive personarum litigare volentium, seu propinquorum eorundem, seu reorum ipsorum, seu Ecclesiarum ad eos pertinentium, sive alijs quibuscumq; modis compellant.

Deinde eadem excommunicatio late sententiæ fertur in eos, qui impediunt, ne ij qui querelantur coram iudicibus ecclesiasticis, sive ordinarijs, sive delegatis super causis supra dictis, possint suam iustitiam obtinere; & contra dantes ad prædicta omnia, & singula facienda auxilium, consilium, seu favorem.

A qua sententiâ absolvi non possunt, nisi tam
iudici-

iudicibus, quorum cognitio fuerit impedita, vel iurisdictio usurpata, quàm parti, quæ in sui iuris prosecutione turbata fuit, de iniuria, damnis, expensis, & interesse priùs satisfecerint.

Quarta pœna excōmunicationis latæ sententiæ, prolata est à Gregorio X. *in c. unico. De his, quæ vi, metu ve causa. lib. 6.* contra eos, qui illos à quibus, excōmunicati, suspensi, & interdicti fuere, cogunt ad absolvendum, ita severè animadvertit Pontifex, ut non modò statuatur prædictam vi, metu ve extortam absolutionem, seu relaxationem huiusmodi vi, aut metu extorserint, excommunicat vultq; excōmunicationis sententia subiaccere.

Quinta pœna excommunicationis latæ sententiæ, est, ex cap. *Quicumq; de sententia excommunicat. lib. 6.* ubi excōmunicantur, quicumq; dederint licentiam alium occidendi, capiendi, seu aliàs in personis, aut bonis suis, aut suorum gravandi eos, qui protulerūt sententiam excōmunicationis, suspensionis,

O

seu

seu interdicti in Reges, Principes, Comites duces Barones, nobiles, Ballios, vel quoslibet eorum ministros, aut in quoscunque alios.

Sexta pœna excommunicationis latę sententię, est contra exigentes à Clericis, aut Ecclesijs onera, pedagia, guidagia pro rebus ipsis, aut pro personis, sivè exigant suo nomine, sivè alieno, sivè per se, sivè per alium, aut ad ea per solvenda compellant. Si enim sint personę singulares, excommunicationis; si verò collegium, sivè universitas civitatis, castri, aut loci, ipsa civitas, castrum, locus interdicti sententiam incurrat ipso facto, nec aut ab excommunicatione absolvi, nec interdictum huiusmodi relaxari posse, donec & exacta plenariè restituerint, & de transgressione satisfecerint competenter. Probat dictum cap. *Quamquam. de censibus. lib. 6.* Similis excommunicatio habetur in cap. *Non minus. hoc titulo de Immunitate.* in Consules, Scabinos, Rectores civitatis, qui angarias, & onera

onera imponunt Clericis, & Ecclesijs: sed hæc posterior excommunicatio non ipso facto incurritur, sed nisi admoniti desistere voluerint, includitquè tam ipsos Consules Rectoresq; civitatum, quàm eorum fautores. Augetur hæc pœna, per textũ *in d. cap. Adversus. hoc eodem titulo de Immunitate.* ita ut sententię horum Rectorum invalidæ, & inanes sint.

Septima, excommunicatio latæ sententiæ in dominos temporales, qui ut Clericos ad solutionem gabellarum cogant, prohibent suis subditis, ne Clericis, ecclesiasticisque personis, aut communia præstent obsequia, V.g. ne eis blandum, seu frumentum molant, coquant panes, & similia, ne ve ut vendant res ad usum vitæ pertinentes, puta cibum, aut vestitum, ex textu *in cap. Eos. hoc titulo.*

Octava, excommunicatio latæ sententiæ contra quoscumque, sive ecclesiasticos, sive seculares, Prælatos, Reges, aut Principes,

qui à montibus pietatis, vel alijs rebus, pauperibus, & pijs usibus destinatis, voluerint aliquid ad proprios usus inde auferre. Notat Gambac. *de Immunitate. d. lib. 8. cap. 5. nu. 14.* Alię denique excōmunicationes comminatoriæ sunt prolatae contra violatores libertatis ecclesiasticæ, quas omnes volens omitto, quia ad nostrum propositum, non inferviunt, præter alias pœnas temporales, scilicet, pecuniarias, quæ hodie in usu non sunt; & ideò eas silentio prætereo, quia parum ad præsens conducunt.

Videamus nunc, quæ pœna specialiter imponatur eis, qui violant immunitatem ecclesiasticam, abstrahendo cōfugos ab Ecclesia: quæ quidem magis propriè ad nostram faciunt quæstionem, & institutū. Prima ergo, & omnium antiquissima *in d. l. Fidei. C. de His, qui ad Ecclesiā.* ea est, ut qui abstraxerint quemquam ab Ecclesia, rei sint læsæ Maiestatis, ultimoq; supplicio puniantur. Probat etiam text. *in d. l. Presenti. C. eodem tit.* quam
pœnam

pœnam sacri Canones contra laicos appro-
barunt *d. cap. Definivit.* 17. q. 4. ubi consti-
tutum est, ut severitatis regiæ sententia feri-
antur.

Secunda pœna temporalis pecuniaria est,
scilicet nongentorum solidorum, hoc est au-
reorum pro immunitate violata, probat ex-
pressé textus *in d. cap. Si quis contumax. eâ-
dem causa. et questione.* & ibi Gloss. verbo
componat. ibi. *Vel dic melius, quod si quis vio-
lat emunitatem nullum damnum faciendo, sol-
vit solidos nongentos, sed si damnum aliquod
fecerit, solvet triplum pro emunitate, et dam-
num novies.* Si autem quæras cuinam sol-
vendi sint huiusmodi solidi, Episcopo ne, an
Ecclesiæ? Responderi potest, Episcopo esse
solvendos: & probat expressé textus *in d. cap.
Si quis contumax.* ibi. *Episcopo cõponat.* Con-
trarium tamen videtur decidere text. *in cap.
Si quis in atrio.* 17. q. 4. ibi. *Quidquid pro emu-
nitate violata emendandum est altario solva-
tur, cuiuscumq; fuerit Ecclesia.* & ideo in hac

contrarietate Gloss. *verbo componat. in d. cap. Si quis contumax. 17. q. 4.* conciliat iura hæc eo modo scilicet, quod satis videtur dari Ecclesie id, quod eius Prælato datur: & sic quamvis Prælato solidi solvantur, ipsi Ecclesie solvi videntur. Quapropter si Ecclesia Cathedralis sit, detur Episcopo: si verò Ecclesia inferior, detur eius Prælato. Vel iterum responderi potest ad textum, ut per Archidiaconum *in d. cap. Si quis in atrio.* nempe quod *in cap. Si quis in atrio.* definitum fuit cui pœna solvenda sit: *in cap. verò. Si quis contumax.* statutum est quanta, & per quem taxanda sit; nempe ut per Episcopum in non-gentis solidis.

Tertia pœna imposita violatoribus immunitatis, extrahentibus ab Ecclesia confugientes, est ea, nempe quod immunitate careant, si ad Ecclesiam confugiant. Probat expressè text. *in cap. Frater. 17. q. 4.* iuxta Gloss. ibi. *verbo ab omnibus.* text. *in cap. Ad Episcopos. eadem causa, et quest. ibi. Ad Episcopos*

pos direximus iussione, ut eos, qui Ecclesias violasse perhibentur, accessu earum iudicent esse indignos. Favet textus in l. Pateant. Cod. de His, qui ad Ecclesiam confugiunt.

Quarta poena, est publica poenitentia, ex cap. *Miror.* & dict. cap. *Siquis contumax.* 17. *quæst.* 4. Episcopi arbitrio taxanda, de qua priscis temporibus usus erat: modò verò minime.

Quinta poena est, ut non recipiantur oblationes à domo illius, qui de Ecclesia hominem extrahit. d. cap. *Miror.* 17. *quæst.* 4. Quæ poena ignominiosa est, & excommunicationis particeps, quasi eius sit, cuius oblationem Ecclesia execretur, & quem indignum iudicet, ut eius oblatio à Clericis recipiatur. Docet Gambac. lib. 8. de Immunitate. cap. 1. num. 10.

Sexta poena, est excommunicatio. Probat textus in cap. *Quisquis.* & in d. cap. *Sicut antiquitus.* 17. *quæst.* 4. in quam poenam incurrit ille, qui contumax fuit in restitu-

8 endo Ecclesiæ reum ab illa abstractum, non incurrunt tamen in sententiam latæ excommunicationis, sed ferendæ. Docet Gambac. *de Immunitate. lib. 8. cap. 1. nu. 11.* Soar. *de Religione. tom. 3. cap. 13. nu. 7.* Obstat tamen textus *in cap. Definivit. eâdem causa, et quæst.* deductus ex Concil. Toletano 12. ibi. *Ecclesiastica excommunicationi subiaceat.* quæ verba satis apertè videntur significare excommunicationem latæ sententiæ, ut denotat tempus præsens, nempe *subiaceat*; idest, iaceat modò sub excommunicatione: si enim de excommunicatione ferendâ loqueretur, dicere deberet; *subiacebit.* Favet etiam text. *in d. cap. Cum pro causa. de sententia excommunicationis.* ubi incurrit in excommunicationem latæ sententiæ Archidiaconus, qui in succentorem manus iniecerat violentas. Sed tamen his non obstantibus, non est cur recedamus à priori sententia, & ideò respondemus ad textum *in cap. Definivit.* non loqui de sententia excommunicationis latæ, idest

ideſt de maiori excommunicatione; ſed tantum de minori. Tenent Doctores communiter, per Gloſſ. *in d. cap. Cum pro cauſa.* verbo. *ob duplicem cauſam.* quæ intelligitur de excommunicatione minori, dicens ſacrilegos eſſe, qui immunitatem violant, quatenus privati ſunt communione Eccleſiæ. Quam Gloſſ. ſequitur D. Thom. 2. 2^æ. q. 99. art. 4. *in 2.* dicens in tribus ſolum ſacrilegij caſibus incurri in excommunicationem maiorem: primus eſt ſi violentia inferatur perſonæ ſacræ: ſecundus, ſi quis incendat Eccleſiam: tertius, ſi eam frangat: in alijs verò ſacrilegijs ſolum incurri in excommunicationem minorem. In horum autem poſteriorum numero eſſe violationem immunitatis, palam eſt: ſiquidem non eſt illius, quo perſona ſacra offenditur, nec ex Eccleſiæ incendio, ſeu fractione. Sacrilegium tamen vocatur expreſſe *in d. cap. Frater.* 17. q. 4. Præter D. Thom. tenet Turre Cremata *in cap. Sacrilegium.* poſt nu. 9. verſ. 2. *eâdem cauſa.* Atqui cum per

violationem ecclesiasticæ immunitatis incurratur in minorem excommunicationem, sequitur dicendum non esse sententiam latæ, sed ferendæ excommunicationis. Docet Abb. *in d. cap. Cùm pro causa. nu. 5.* Ioann. Andr. Innoc. *in eodem cap. Sylvest. verbo Immunitas. 3. nu. 12.* Gambac. *dict. lib. 8. cap. 1. nu. 11.*

His positis ad textum *in d. cap. Definivit.* respondeo verba illius, nempe *excommunicationi subiaceat*, vel intelligi de minori excōmunicatione, vel de excommunicatione ferenda, non autem lata.

Ad textum verò *in d. cap. Cùm pro causa.* respondeo textum illum, non agere de violatione immunitatis, de qua agimus, sed tantummodò de manuum iniectione in Clericum, de quo ibi: quo casu non est dubium, quod incurratur in excōmunicationem latæ sententiæ. Vtteriùs respondeo, textum illum potius nobis favere: dixit enim ibi Pontifex, quòd si constiterit esse illud, de quo erat
infor-

informatus, monitione præmissâ cogatur Archidiaconus satisfacere: quæ verba important sententiam ferendam, & non latam. Hæc omnia diximus propter dispositionem dict. cap. *Definiuit.* iuxtaquod dubitatum fuit, an ibi loqueretur de sententia excommunicationis latæ, aut ferendæ.

Si autem quæras, quid erit hodie observandum circa pœnas impositas violatoribus? Dico, per novam Constitutionem Gregorij XIII. in §. 10. observari id, quod in iure Canonico erat statutû. Patet ibi ex verbis ipsius Pontificis: *Declaramus eum ipso facto censuras, et pœnas easdem incurrere, quæ contra libertatis iuris, et immunitatis ecclesiasticæ violatores per sacros Canones, et Conciliorum generalium nostrorum prædecessorum constitutiones sunt promulgata.*

Sed licet per verba Pontificis in præsentî probetur, servari hodie omnes pœnas, quæ de iure communi statutæ erant contra violatores immunitatis ecclesiasticæ, non tamen
colligi-

colligitur ex eo quòd eæ, quæ sunt excõmunicationis, sint latae, vel ferendæ sententiæ, cùm Summus Pontifex dicat, eos qui præter, aut contra præsentis constitutionis tenorem attentare præsumpserint, ipso facto incurrere easdem censuras, & pœnas, quæ contra libertatis, iuris, atque immunitatis ecclesiasticæ violatores per sacros Canones sunt promulgatæ. Quibus verbis clarè apparet, pœnas omnes in iure promulgatas contra violatores immunitatis incurrì ipso facto, eo ipso quòd transgredi præsentem constitutionem præsumpserint: At in iure contra huiusmodi violatores sunt promulgatæ pœnæ, non modò latae sententiæ, sed ferendæ: Ergo omnes tam latae, quàm ferendæ sententiæ incurruntur ipso facto, ab eo qui præsentem transgrediuntur constitutionem: incurrere autem ipso facto, est latae solùm sententiæ, & non ferendæ. Ita ex Gambac. *de Immunitate. d. lib. 8. cap. 4. nu. 1.* Omnes ergo pœnæ in iure tam latae, quàm ferendæ sententiæ, sunt late sententiæ

contra

contra huiusmodi constitutionis transgressores.

Contra verò videtur solum de poenis latae sententiae loqui: ait enim incurrere omnes censuras, & poenas, quae contra violatores libertatis, iuris, & immunitatis ecclesiasticae sunt promulgatae: promulgari verò videtur de latis sententijs dici, non de ferendis; de ferendis enim comminari potius dicimus, quàm promulgari.

Si priorem sententiam sequimur, periculum est ne ampliemus poenas; si posteriorem ne restringamus: & quamvis tutius sit restringere in materia odiosa, quàm ampliare, praesertim ne censuras, & poenas, quae in iure contra violatores immunitatis ecclesiasticae sunt cōminatorie, cōtra hos, de quibus modò loquimur, late sententiae omnes esse dicamus, ut si alterā predictorū sententiarū sequi necesse sit, sed hanc posteriorem sequendam putem.

Occurrit autem haec diligentius ponderanti, media quaedam via, fortassis etiam verior,

rior, ut dicamus utraque poenas, & latas, & in iure ferēdas contra hos decerni. Latas quidem, ut latas, & ipso facto incurrendas; ferendas verò tanquam comminatorias, ut sit sensus, ipso facto incurrant omnes iuris poenas tales quales in iure habētur; ut latis quidem ipso iure subiaceant, ferendæ verò eo ipso contra eos ferri possint: ac certè poenas in iure comminatorias non fieri latas virtute dictæ clausulæ. Probatur primò, cū sit materia odiosa, debuisset adeò clavis verbis explicari, ut nulla appareret probabilis causa dubitandi, quod tamen secus factum est, vix enim per vim possunt verba ad hunc sensum trahi. Secundò, quia si hoc modò intelligeremus periculum esse, ne ampliarem poenas, quas secundum iuris regulas restringere tenemur. Ampliarem autem si sic diceremus, quia sint in iure, exempli gratia, duæ excommunicationes latæ, & duæ comminatoriæ, diceremus transgressorem huius constitutionis incurrere quatuor excommunicationes latas.

latas. Ad argumentum huius sententiæ respondendo, concedēdo priorem consequētiam, incurri omnes sententias tām latas, quām ferendas; cūm autem postea subsumitur incurrere ipso facto, est solum sententiæ latæ; nego. Cūm enim sermo est de multis censuris, ac poenis, non modò latis, sed etiam ferendis, tunc incurrere ipso facto, utraq; completitur tales quales sunt.

Licet hæc opinio tutior videatur, tamen non est opus refellere posteriorem illam sententiam, cūm præsertim parum, aut nihil in re distet à sententia hac, quam modò posuimus, sitq; in iudicis potestate, sive per eas, quæ in iure sunt cōminatoriæ, sive per alias, quas magis expedire iudicaverit compellere transgressorem, huius constitutionis ad eam servādam. Et sic resolutivè dico probabiliorem sententiam esse illam, quæ ait per huiusmodi Constitutionem Gregorij XIII. incurri excommunicationem latæ sententiæ, & non ferendæ. Ita Gambac. *d. lib. 8. c. 4. n. 2. et 6.*

Quæres

- 9 Quæres tamen, quam pœnam incurrat Iudex abstrahendo ab Ecclesia eum, qui ad ipsam confugit, non vim inferendo, sed blâditijs, & promissionibus rogando, ut secum exeat, & ipse voluntariè, & sine ulla coactione consentiat? Respondeo in primis nullum incurrere peccatum, quia non fit contra iustitiam, nequè etiam cadit in aliam pœnam, quia non fit contra immunitatem; siquidem solummodò pœna statuitur contra eos, qui vi, & coactione ab Ecclesia abstrahunt confugientes ad illam, ut expressè decidit textus *in nostro cap. in præsen. ibi. Non erit violenter extrahendus.* Docet Soares *de Religione. d. tom. 3. cap. 13. nu. 2.*

10 Vnde infertur, quòd si ex iusta causa, & cum prælatorum licentia, reum ab Ecclesia licèt invitum extrahat, non peccat contra immunitatem talis iudex, qui ita fecerit. Et probatur, quia licèt tunc faciat vim personæ, non tamen facit Ecclesiæ. Hoc autem privilegium Ecclesiæ directè concessum est, non verò

verò delinquentibus. Dubitabis tamen quomodò possit Prælatus dare hanc licentiam, in casibus ab ipso iure non exceptis? Respondeo posse illam dare habitâ prius securitate de delinquētis impunitate. quoad vitam, & membra, omnemq; corporalem indemnitatem. Sylvest. *verbo Immunitas. 3. nu. 4.* colligitur ex *d. cap. Id constituimus. 17. q. 4.* Si verò iusta causa abstrahēdi reum ab Ecclesia, non sit alia, quàm quòd iste non gaudeat immunitate; Vtrum in hoc casu sit extrahendus à iudice seculari propria authoritate, absque Episcopi licentia, an ad huc requiratur eius licentia? Salicetus in *l. Si quis. n. 6. ff. de adulter.* dicit non esse talem extrahendum, quin prius ab Episcopo licentia requiritur. Sed in contrarium est Iulius Clar. *d. lib. 5. pract. q. 30. §. final. n. 20.* dicens ita procedere ex cōmuni opinione, & in praxi servari, ut quotidie iudices seculares extrahant delinquentes ab Ecclesijs, non expectata licētia Episcopi: ex eo enim, quia Prælati, & iudices ecclesiastici

P

reddunt

reddunt se in hoc valde difficiles, & dum requiritur, & expectatur licentia, sæpe clerici faciunt delinquentes aufegere. Similiter Covar. *dict. lib. 2. variar. cap. 20. nu. 18. versiculo Trigesimo quarto.* dicit ita observari in praxi totius Christiani Orbis. Sic etiam servari in Curiaparlamenti attestatur Guido Papæ *decisio. 121. nu. 1.* Affirmat Boërius ita de facto servari *dict. decis. 109. nu. 2.* Guilielmus Benedictus *in repet. cap. Raynuntius de testamentis. verbo, et uxorem. fol. 89. nu. 444.* Idem etiam videtur deduci ex nostra Ordinatione *dict. lib. 2. tit. 5. §. 7. ibi. Achan-do que o mal feitor não deve gozar da immu-nidade, ser à logo tirado da Igreja.* in quibus verbis nulla fit mentio licentiæ Prælati, ac proinde videtur dicendum, absque illa posse etiam apud nos iudices seculares extrahere ab Ecclesia delinquentes in casu, in quo non gaudent immunitate. Debent tamen in hoc iudicices seculares modestè se gerere, & providere, quòd sine tumultu, & offensa personarum

narum ecclesiasticarum extrahantur.

Quæres secundò: Vtrum sacrilegium cōmittat ille, qui per vim abstrahit aliquem ab Ecclesia? Cui quæstioni affirmativè respondeo. Probat textus *in cap. Sacrilegium.* cum multis alijs. 17. q. 4. D. Thom. 2. 2^a. quæst. 2. art. 2. et 3. Vnde infero, posse Ecclesiam vi resistere iudici volēti reum ab Ecclesia extrahere, quando de iure illum extrahere non possit. Hæc autem vis præcipuè spiritualis esse debet, censuris nempe, cogendo iudicem, ut à tali violentia desistat. Docet Remig. *de Immunitate. quæst. 12. nu. 4. in fine.* Covar. *ubi supra. in d. cap. 20. versiculo. ult.* Soares. *ubi proximè. nu. 4.* dicens ita Ecclesiam habere in usu. Potest etiam Ecclesia resistere fores claudendo, & omnibus alijs externis medijs vim repellere, quod similiter ait Soares in usu servari.

Quæritur tertio: Vtrum liceat Ecclesiæ, & ecclesiasticis personis sumere arma, & uti bello aliquo activo pro defensione confugi-

entis ad Ecclesiam? In qua quæstione dubitari potest, quia interdum ita fit, & videtur Ecclesiam uti iure suo ex illo principio, quod vim vi repellere licet, ex eodem Covar. dict. cap. 20. Soares tamen d. tom. 3. de Religione. d. cap. 13. n. 4. absolutè negat, dicendo hoc per se ecclesiasticis personis non licere; eoquòd prohibitum est clericis arma arripere absq; speciali dispensatione, quæ in hoc casu non concedetur. Possunt tamen Ecclesiarū Pastores uti aliquando potestate seculari, ad Ecclesiam defendendam, hoc tamen rarissimè expedit: sequi namq; potest, ex eo maximum inconveniens, & scandalum, quod maioris momenti sit, & magis vitandum, quàm unius Ecclesiæ violatio. Excipio tamen casum, in quo magna necessitas, & grave, vel commune damnum Ecclesiæ timeretur: tunc enim fieri potest, interveniente tamen Summi Pontificis autoritate. Ex Soar. ubi supra.

in 3. parte. num. 41.

Ad octavum respondeo, Ecclesiam non dare occasionem delinquendi, ex eo quòd ad ipsam confugiant delinquentes (ex iusta enim causa hoc conceditur) sed usurpari ab hominum malitiâ: unde cum sit dispositio facta propter melius bonum, quod intendit, nequaquàm illi prædicta occasio imputatur, ex textu *in l. 1. ff. de autoritate tutorum.*

Ad nonum respondeo, quòd licèt Deus, & Ecclesia crimina abhorreant, est tamen ipse Deus peccatorum, & peccantium misericordia: ac proinde licèt crimina detestentur, ampliçtitur tamen Ecclesia illos, qui ipsius Dei implorant auxiliũ: Deus enim non vult mortem peccatorum, sed magis ut convertantur, & vivant.

Ad decimum, quatenus diximus servos immunitate non gaudere, ex textu *in leg. Si servus. C. de His, qui ad Ecclesiam.* pro illius solutione iam supra latissimè, *in 3. parte huius Relectionis post principium,* egimus deser-

vis fugientibus ad Ecclesiam, & ibi diximus
 servum fugientē ad Ecclesiam, propter mag-
 nam dominorum sævitiam, tunc ab ea esse
 defendendum, non verò si ad illam aufugis-
 set causā defraudandi dominum suum servi-
 tio, quia tunc immunitate non gaudebit:

& sic procedit textus *in dict. 1. Si ser-*

vus. cum alijs. de quibus su-

pra in dict. 3. parte.

FINIS.

*Omnia hucusq; dicta Sanctæ Matris Eccle-
 siæ Romanæ censuris subdo, ut eius humilif-
 simus filius, et si quid contra fidem, aut bo-
 nos mores dictum sit, indictum volo.*

D. Ludovicus Correa.

*Additiones ad aliquas quæstiones
huius Relectionis.*

Opusculo isto penè elaborato, mihi additamenta non nulla occurrerūt, quibus magis ornari potest labor hic: & ideò ea ascribere curavi. Sed quia nullus iam supererat locus ubi collocarentur, ideò in fine reponuntur.

Occasione primæ quæstionis, quam posuimus in 2. parte. *huius Relectionis. à nu. 2.* Vtrum scilicet monasteria habeant immunitatem? Poterit aliquis dubitare, utrum si quis fugiens ad illa se proijciat intra muros eorum, & in locum illis circumseptum, qui vulgò dicitur *Cerca*, an iste gaudeat immunitate? Quo casu partem affirmativam tenendam puto, ex eo quia monasteriū nihil aliud est, nisi Ecclesia, cellulæ, aræ, horti, & similia usui regularium necessaria: sed circuitus ille continetur sub nomine aræ, horti, & etiam

etiam inservit usui regularium ergo immunitatem habebit. Tenet Gambac. *de Immunitate. lib. 4. cap. 4. nu. 3.* deducitur ex Bart. citato *in questione de qua supra. in Authent. ingressi. nu. 10. Cod. de Sacrosanctis. Ecclesijs.* Quid dicendum sit de domibus, seu villis quas monachi habent recreationis gratia, vel ad recipiendos hospites illac transeuntes, an habeant immunitatem? Negativè respondetur, ex eo quia immunitas non conceditur domibus regularium, sed domibus regularibus, in quibus sub clausura, & regula habitatur: atqui hoc deest in huiusmodi locis: ergo, &c. Docet Gambac. *ubi proxim. n. 7. in fin.* Adde quod licet aliquæ domus regulares non sint monasteria, tamen habent immunitatem: ex eo quia domus sunt regulares, quibus conceditur immunitas in Constitutione Gregorij XIII. de qua Gambac. *ubi proxim. à n. 1.* unde imperfectæ domus, & quæ alicui monasterio subiacent, quæ apud aliquos *granjas* vocantur, immunitatem habent. Sic similiter

iudicem secularem Ecclesiæ restituere eum;
quem vi, & contra immunitatem extraxit.
Docet Sylvester. *verbo Immunitas.* 3. nu. 7.
Abb. *in nostro cap.* nu. 26. Soares plura refe-
rens *de Religione.* d. cap. 13. nu. 6. *Dict. cap.*
Miror. 17. q. 4. & probatur ratione, quia
Ecclesiæ facta fuit iniuria, & ideò debet resar-
ciri. Vnde cum ijsdem Doctoribus colligo
secundò, quòd quamvis iudex, postquam
reum abstraxit, velit præstare cautionem de
eius impunitate, & tali conditione illum re-
tinere; neque Ecclesiæ, neque conscientiæ
suæ satisfat: sed priùs restituere debet, & po-
steà de alia compositione agere. Si verò satis-
facere hoc modò recusaverit, erit censuris cõ-
pellendus, quia pertinax contra Ecclesiam in
re gravi est: & ita usus observat.

Restat ultimo loco, ut respondeamus ar-
gumentis in initio huius nostræ Relectionis
adductis: & ad primum, ex textu in *l. Sacro-*
sancta. C. de sacrosanct. Ecclesijs. respondetur
nihil facere contra nostram resolutionem,

imò etiam eam iuvare, quatenùs decidit Ecclesiam, de qua ibi, esse exemptam à munerè capitationis aliquo privilegio, quod quāvis sit particulare, nihil contra nos obstat: iuxta supra resoluta *in 1. parte. à nu. 13. et 14. cum sequentibus.*

Ad secundum deductum, ex text. *in Authent. de mandatis Principum. §. Neq.* quatenùs decidit, quod homicidæ, adulteri, & virginum raptores immunitate non gaudeant, cùm tamen textus noster solummodò eā privet publicum latronem, & nocturnum depopulatorem agrorum: respondeo dupliciter; primò, textum illum iuris civilis esse, ac proinde in materia immunitatis non servari, in qua standum est potius iure Pontificio, ut supra diximus *in hac 4. parte. à principio.* & quoad virginum raptores diximus *in 3. parte. à nu. 4.* ubi respondimus *ad cap. de raptoribus. 36. q. 4.* Vel etiam dico homicidam, & adulterum à regula nostri textus etiam excipi, ex rationibus, de quibus *in dict. q.*

de raptoribus. 3. p. & quæ ibi plenè diximus circa hos duos casus, optimè hanc difficultatem solvunt.

Ad tertium deductum, ex *cap. 1. de homicidio.* respondeo in illo textu agi de homicida proditorio; ac proinde est casus exceptus, qui immunitate non gaudet, ut diximus etiam in *d. 3. p. d. nu. 14.*

Ad quartum, ex litera nostri textus. ibi. *Ad pœnam,* quibus verbis videbatur dicendum nullâ pœnâ puniendum esse illum, qui ad Ecclesiam confugeret propter aliquod crimen, cùm infra in eodem textu dicatur, esse aliàs legitimè puniendum, si iniquè fecerit: respondeo verba illa, *ad pœnam,* intelligi de pœna aliqua corporali, non autem pecuniaria, aut quacumque aliqua satisfactione.

Ad quintum, ex autoritate *D. Matthai. cap. 21.* relata in *cap. Eijciens. 88. dist.* respondeo meritò illos Christum Dominum eiecisse, cùm negotia secularia in templo tractarent, illud profanando. Et inde nihil contra

immunitatem argui potest, ut iam supra diximus *in 2. parte. à nu. 24. cum seqq.*

Ad sextum deductum, ex *Ordinat. d. lib. 2. tit. 5. in principio.* quatenus decidit solum gaudere immunitate illos, qui crimina commiserunt digna mortis penâ; iam patet responsio ex *3. parte. nu. 11. huius Relectionis.* Ad illud tamen, quod sequebatur, publicum scilicet latronem gaudere immunitate, quia mortis poena affici debebat: respondetur falsum esse, imò etiam eadem Ordinatio hunc casum excipit.

Ad septimum respondeo, quòd licet publicè intersit crimina impunita non remanere; publicè etiam interest, quòd Ecclesiæ sint refugium confugientibus ad ipsas propter honorem, & reverentiam Deo Optimo Maximo debitum, & sic maius bonum non evitabitur: neque inde sequitur crimina impunita remanere, quia adhuc poena delinquentibus apponitur, quamvis non sit mortis, aut membrorum abscisionis, ut diximus

militer domus alia imperfecta, sive sit conductitia, ubi tamen religiosi simul habitent. Ita etiã domus residentie, quas Patres Societatis Iesu habent, & aliæ quæ ab ipsis vocantur *novitiatus tertij anni*. Sic etiam domus clericorũ regulariũ, quæ apud nos non sunt.

Adverto ulteriũs, ex verbis Gregorij in dicta Constitutione dicentis, loca sacra secularia immunitatem habere; quibus verbis possunt intelligi omnia loca habitata per clericos seculares simul instar Religiosorum viventium, de quibus Romæ multa extant Cœnobيا, aut Monasteria: quæ omnia enumerat Gambacurt. *de Immunit. dict. lib. 4. cap. 4. à nu. 10. usque ad 12.*

Adverto tandem occasione prædictæ constitutionis, quatenus ait loca religiosa immunitatem habere, sub quorum verbis intelligenda sunt omnia loca, quæ religioni, aut pietati sunt destinata, licet proprio nomine non exprimantur, tamen his verbis comprehendantur: cuiusmodi sunt Orphanorũ domus,
apud

apud nos Vlyssipponē, *Caza dos meninos Orfaõs*, & virginū reparatarū, de quibus Vlyssipponē est etiam ea, quæ vocatur, *Caza das recolhidas da Misericordia, ou do Castello*: vel etiam aliarū mulierum ad meliorem frugem receptarum, ut ibidem *das Convertidas*: Vel deniq; domus inserviens ad recipiendas mulieres, malè maritatas, qualem Panormi erigendam curavit illustrissima, excellentissima, ac pijsima fœmina D. Maria Pimentel Comitissæ Olivariæ uxor, tunc Siciliæ Proregis: quæ in tanto dignitatis gradu, ita virtutis, ac pietatis exemplo illuxit, ut ab omnibus in sanctarum matronarum numero reposita iudicetur, non sine magna Siciliæ, & eius posterorū, qui hodie vivunt, viventq; feliciter, gloriâ. Hæc omnia, & similia loca habebūt immunitatem, si tamen sint autoritate Episcopi fundata: ex Abbate *in dict. cap. Ecclesia hoc titulo de Immunit. nu. 7.* Angelo *in summa. verbo Immunitas. quæst. 26.* Gambacurt. *dict. lib. 4. cap. 4. nu. 15.*

Quæstio-

Quæstionem quam habes prope finem 3
2. partis. nu. 41. si volueris clarius excitare,
potes in hunc modum: Vtrum remoto iure
divino, & dato quòd per illud non concedatur
hoc privilegiū immunitatis, rebus,
& personis ecclesiasticis, potuerit Summus
Pontifex illud concedere, &c.

Ad tertiam partem.

DIximus ibi. nu. 11. ad intellectum Ordinationis nostræ lib. 2. tit. 5. in principio. vers. *E porque a Igreja fomenta,*
&c. Ordinationem hanc (quatenus dicit Ecclesiam solùm denegare immunitatem illis, qui crimina mortis, vel membrorum mutationis digna commiserunt, asserendo sic procedere de iure) esse intelligendam idè
ita loqui, quia illi casus, in quibus per nostrum textum, & leges civiles, confugientes ad Ecclesiam immunitate non gaudent, omnes poenà mortis, vel membri abscisionis digni
ni

ni sunt, quem intellectum nuper inveni in
 2. parte *Manus Regiæ. sapientissimi D. Gabri-
 elis Pereira de Castro. cap. 50. nu. 4.* dicen-
 tis Ordinationem hanc procedere iuxta nos-
 trum *cap. Inter alia.* quem vide doctissimè ad
 omnes ferè quæstiones *huius nostræ 3. par-
 tis. d. cap. 50. per totum.*

2 Ad quæstionem 4. *nu. 9.* de condemnato
 ad triremes, & verbera, vide *Castrum ubi pro-
 ximè. nu. 17.* ibi etiam de damnato ad tortu-
 ram agit.

3 Ad quæstionem 6. *nu. 14.* ubi resolvimus
 raptores virginum immunitate non gaude-
 re, adde *Castrum ubi proximè. nu. 11. vers.*
Verum. ante finem. qui dicit hoc esse servan-
 dum in hoc Regno, si in tali raptu infidiæ, &
 prodiones misceantur. Similiter ex Ord-
 natione *d. lib. 2. tit. 5. §. 5.* probatur eum,
 qui occidit deliberato animo uxorem adul-
 teram immunitate non gaudere. Quæ qui-
 dem Ordinatio intelligitur in eo casu, quo
 adulterium non fuerit probatum, ut constat

ex verbis ibi. *Por dixer, que the fizera adulterio.* Sic conciliata tali Ordinatione, cum alia *lib. 5. tit. 38. in principio.* per Castrum *ibidem. vers. Habet deinde.* in qua Ordina. deciditur posse licitè maritum occidere uxorem, si eam in adulterio deprehenderit.

Ad quæstionem 10. *nu. 26.* in qua resolvimus, eos, qui noctu messes comburunt, immunitate carere, dic non ita esse si absq; animo deliberato, licèt culpa sua hoc fecissent: quo casu tantùm ad dānum solvendum tenebuntur, ex eodem Castro. *ubi supra. nu. 8.*

Ad quæstionem 15. *nu. 37.* ubi depercutiente, vel occidente Clericum, aut Religiosum egimus, negando hos delinquentes immunitate gaudere, vide optimè Gambac. pro hac parte negativa. *de Immunit. lib. 5. cap. 5. à nu. 1. et sequentibus.* ubi dicit, quòd licèt hoc non sit omnimodò de iure approbatum, posse tamen sequi propter auctoritatem, & numerum doctorum hanc partem sequentium, sed tutius esse consuetudinibus loco-

rum in hac materia conformari.

Ad quartam partem.

IN hac quarta, & ultima parte *nu. 2. ad finem.* in quæstione 2. disputavimus, an scilicet quando dubitatur; utrū delinquens gaudeat immunitate, vel non, iudex secularis, vel ecclesiasticus hoc determinet? Vbi diximus, de iure, iudicem competentem in hac causa esse ecclesiasticum, sed tamen de praxi nostra per *Ordinationem lib. 2. tit. 5. §. 7.* aliter dicendum esse, nempe quod simul iudex ecclesiasticus, & secularis debeant hoc determinare. De quo vide Gabriel. Pereira de Castro *ubi supra. nu. 12. et sequentibus.* qui omnimodò prædictæ Ordinationi conformatur in modo cognoscendi, ut fiat per utrumq; iudicem.

Sub eâdem censurâ.

INDEX RERVM.
QVÆ IN HAC RE-
LECTIONE CONTINEN-
tur, per Alphabeticum ordi-
nem dispositus.

A

Aborsus.

QV I alicui foeminae potum ministraverit, ut aborsum fa-
ciat, caret immunitate. p. 3. nu. 20. pag. 164.

Accessorium.

Accessorium sequitur naturam sui principalis. p. 2. nu. 39.
pag. 112.

Actus.

Actus iudiciales seculares in Ecclesijs fieri prohibentur. p. 2.
nu. 26. pag. 88.

Actus iudiciales exercens, an opus virtutis faciat? p. 2. nu. 26.
pag. 89.

Actus ecclesiastici, iurisdictionis contentiosae, vel voluntariae,
qui dicantur? p. 2. nu. 26. pag. 91. & 92.

Actus ecclesiastici pertinentes ad iurisdictionem contentiosam
in Ecclesijs fieri non possunt. p. 2. nu. 26. pag. 92.

Actus ecclesiastici iurisdictionis voluntariae possunt fieri in Ec-
clesijs. ibidem.

I N D E X.

Actus iudiciales seculares in Ecclesijs celebrati, postquam ibi facti fuerunt, non valent. p. 2. nu. 27. pag. 93.

Actus seculares extraiudiciales, postquam in Ecclesia fuerunt celebrati validi sunt. p. 2. nu. 27. pag. 94.

Actus ecclesiastici iudiciales, siue sint contentiosi, & prohibiti facti in Ecclesia semper valent. ibidem.

Adulteri.

Adulteri an gaudeant immunitate. p. 3. nu. 14. pag. 155.

Adulteri sunt delinquentes. ibidem. pag. 156.

Alimentum.

Quis providebit de alimentis, illis, qui in Ecclesia existunt dummodò ibi sunt causa gaudendæ immunitatis. p. 3. nu. 24. pag. 169.

Altare.

Primum Altare crexit Noë, post diluvium. p. 1. nu. 12. pag. 29.

Altaria portatilia non habent immunitatem. p. 2. nu. 22. in fine. pag. 84.

Altare à quo lapis amovetur, in quo sigillum continebatur, desinit esse consecratum. p. 2. nu. 18. pag. 74. in fin.

Ioab fugiens ad altare iussu Salomonis occiditur. p. 3. nu. 17. in fine pag. 162.

Angaria.

Angariæ Clericis, & Ecclesijs à secularibus imponi non possunt. p. 4. nu. 7. pag. 210.

Affassi-

I N D E X.

Assassinus.

Quis dicatur Assassinus? p. 3. nu. 38. & 39. pag. 186. & 187.
Assassini immunitate non gaudent. p. 3. nu. 39. pag. 187.
Assassini Divum Ludovicum Regem Franciæ tentarunt occidere. p. 3. nu. 38. pag. 186.
Assis, dictio est antiqua latina sanguinem significans. p. 3. nu. 36. pag. 187.
Assassinium pessimum crimen est, & magnam continens prodicionem. ibidem.

Asylum.

Quid sit Asylum. In proœmio. pag. 6.
Primus Asylorum author Cadmus fuit. ibidem.
Apud Romanos Asyla etiam fuere. ibidem.

Athenienses.

Apud Athenienses templum erat Misericordiæ dicatum, cuius meminit D. Paulus. in proœmio. pag. 6. in fine. & 7.

Atrium.

Qui fuerit apprehensus in aëre correspondente atrio Ecclesiæ gaudet immunitate. p. 2. nu. 13. pag. 68.

B.

Balnea.

Balnea Ecclesiæ, quæ sint constituta usque ad fores ipsius Ecclesiæ habent immunitatem. p. 2. nu. 4. pag. 57.

I N D E X.

Bannitus.

Bannitus gaudet immunitate, si tamen eius bannitio non proveniat ex aliquo crimine immunitate indigno. p. 3. nu. 40. pag. 188.

Basilica.

Basilica quæ dicatur. p. 1. nu. 11. pag. 29.

Blasfemus.

Blasfemus Dei, & Virginis Mariæ non gaudet immunitate. p. 3. nu. 35. pag. 183.

Bona.

Bona Clericorum, & Ecclesiarum, alia sunt spiritualia, alia temporalia. p. 2. nu. 34. pag. 104.

Bona spiritualia Ecclesiarum, & Clericorum, quatenus spiritualia sunt, non possunt à Principibus secularibus onus recipere. p. 2. nu. 34. pag. 105.

Bona temporalia Clericorum, & Ecclesiarum Principibus secularibus subiiciuntur. ibidem.

Bona Clericorum, & Ecclesiarum profana, quæ sint? p. 2. nu. 35. pag. 107.

Bona ecclesiastica habent exemptionem ab oneribus, quatenus Christi patrimonium sunt. p. 2. nu. 39. pag. 111.

Bono Ecclesiæ magis convenit, quoddam Sacerdotes non submittantur secularibus potestatibus. p. 2. nu. 40. pag. 120.

Bulla.

Per Bullam Cenzæ defenditur immunitas ecclesiastica, & præcipi-

I N D E X

capitur secularibus Principibus sub gravibus pœnis, ne
eam violent. p. 2. nu. 41. pag. 124.

C.

Cadaver.

Olim in Ecclesijs non sepeliebantur nisi certa cadavera. par-
te 2. nu. 11. pag. 64.

Cæremonia.

Quæ cæremoniæ requirantur ad consecrationem Ecclesiæ, vel
Altaris. p. 1. nu. 10. pag. 28.

Cæremonialia præcepta legis veteris, adveniente novâ, eva-
nuere. p. 1. nu. 15. pag. 38.

Captus.

Captus iuxta Ecclesiam, & per illam sic ductus immunitate
non gaudet. p. 3. nu. 22. pag. 167.

Cardinalis.

Domus Cardinalis habet immunitatem. p. 2. nu. 19. pag. 77.

Carcer.

Qui à carcere aufugit, utrum videatur confiteri delictum, &
puniatur, ac si vere, & realiter probaretur. p. 3. nu. 13.
pag. 154.

In carcere ecclesiastico erit reponendus ille, qui abstrahitur
ab Ecclesia in dubio, an gaudeat eius immunitate. p. 4.
nu. 2. pag. 198.

I N D E X.

Causa.

Causæ spirituales sunt omnes illæ, quæ ad ordines, gradus, Sacramenta, & alias res ecclesiasticas attinent. p. 2. nu. 40. in fine. pag. 120.

Causa immunitatis, ut pote ecclesiastica, per iudices ecclesiasticos debet tractari. p. 4. nu. 2. pag. 107.

Causæ maiores Ecclesiæ Summo Pontifici sunt reservatæ. p. 2. nu. 42, pag. 127.

Cellula.

Cellulæ, quæ interiacent usque ad ultimas fores Ecclesiæ habent immunitatem. p. 2. nu. 4. pag. 57.

Citatio.

Citatio non potest fieri in Ecclesia, nisi quando fuerit facta confugienti ad hoc, ut se defendat. p. 2. nu. 28. pag. 95.

Citatio est actus iudicialis. p. 2. nu. 27. pag. 94.

Civitas.

Apud Israëlitas, civitates constitutæ erant ad confugientium refugium. in præmio. pag. 4.

Tres civitates erant deputatæ ad refugium in terra promissionis, & totidem postea additæ in terra Chanaan. in præmio. pag. 5.

Claustrum.

Claustra Monasterij immunitatem habent. p. 2. nu. 4. pag. 57.

Clericus.

Clericus interdictus, & suspensus retinet sua privilegia, quoad forum,

I N D E X.

forum, & Canonem. p. 2. nu. 9. pag. 63.

Clericus portans sacrosanctum Eucharistia Sacramentum in manibus per plateas habet immunitatem, ita ut si ad illum confugiant tuti sint. p. 2. nu. 24. pag. 85.

Clericum, qui apprehenderit, licet non deferentem Corpus Christi habet immunitatem. p. 2. nu. 25. pag. 87.

Clerici sunt immunes, quoad eorum personas ab omnibus oneribus, & muneribus. p. 2. nu. 29. pag. 97.

Clerici minorum Ordinum an etiam habeant hoc privilegium. p. 2. nu. 30. pag. 98.

Clericorum nomine veniunt etiam Clerici primæ tonsuræ. ibidem.

Clerici coniugati non sunt exempti à iudicio seculari, in causis merè civilibus. p. 2. nu. 32. pag. 101.

Clerici coniugati sunt exempti à secularibus iudicibus, in causis criminalibus. p. 2. eodem nu. pag. 102.

Clericus coniugatus, qui non contraxit cum unicâ, & virgine, nec incedit in habitu, & tonsura, trahetur ad seculares iudices, etiam in causis criminalibus, quibus, & alijs conditionibus hoc privilegium habent. ibidem.

Clerici Cives, & Reipublicæ membra vocantur. p. 2. nu. 32. ad finem. pag. 105.

Clerici quando non excusantur à murorum custodia. p. 2. nu. 39. pag. 109.

Clerici existentes in custodia possunt adversus hostes pugnare, si bellum fuerit iustum, non tamen irregularitatem evadent si aliquem occiderint, nisi ab eo irruerentur, ut occidantur. p. 2. nu. 37. pag. 110.

Clerici non obligantur ad tutoris, vel curatoris officium, nec ad alia munera, si vè sint honorabilia, si vè fordida. ibidem. nu. 34.

Clerici in illis, quæ sunt spiritualia à Principibus secularibus lege divina sunt exempti. p. 2. nu. 40. pag. 119.

Clerici crimina perpetrantes immunitate gaudent. p. 3. nu. 25. pag. 170.

Clericum, vel Religiosum occidens, aut notoriè percutiens immunitate

I N D E X.

munitate non gaudet. p. 3. nu. 37. pag. 184. & in Addition. nu. 5. pag. 242.

Clerici committentes crimina immunitatis indigna, non gaudent immunitate. p. 3. nu. 25. pag. 171.

Clerici sunt exempti ab oneribus, etiam quatenus cives sunt, per Pontificum, & Imperatorum privilegia. p. 2. nu. 34. in fine. pag. 105.

Cœmeterium.

Cœmeterium est locus in quo defunctorum cadavera sepeliuntur. p. 2. nu. 11. pag. 64.

Cœmeterium deputatur auctoritate Episcopi, & eius benedictione signatur ad cadavera sepelienda. ibidem.

Quæ distantia fuerit olim assignata ad Cœmeteria, & quæ hodie circa eam sit dispositum. ibidem.

Cœmeterium non competit omnibus Ecclesijs, sed solum illis, quæ populum habent, scilicet parrochialis Ecclesia. p. 2. nu. 11. pag. 65.

Cœmeterium aliquando est coniunctum cum Ecclesia, aliquando ab ea separatum. ibidem.

Cœmeterium, sive sit coniunctum cum Ecclesia, sive ab ea separatum, habet immunitatem ipsius Ecclesiæ. p. 2. nu. 12. pag. 66.

Cœmeterium, & Ecclesia ex eadem causa æquiparantur. p. 2. nu. 12. pag. 67.

Cœmeterij Ossium immunitatem habet. p. 2. nu. 16. pag. 69.

Concilium.

Concilijs generalibus datur plenissima fides. p. 3. nu. 16. ad finem. pag. 159.

Condemnatus.

Condemnatus ad triremes, & ad verbera, immunitate gaudet, dummo-

I N D E X.

dummodò non condemnatur, propter crimen immunitatis incapax. p. 3. nu. 9. pag. 146. & 147.

Condemnatio.

Hodie per condemnationem ad opus publicum, vel ad aliam condemnationem, dummodò non sit ad mortem, servus pœnæ non efficitur. p. 3. nu. 9. pag. 146.

Conditio.

Conditiones quæ requiruntur ad hoc ut Clerici coniugati gaudeant privilegio fori, & Canonis. p. 2. nu. 32. pag. 100.

Confessio.

Confessio facta in Ecclesia coram seculari iudice non valebit, neque ut extrajudicialis. p. 2. nu. 28. ad finem. pag. 96.

Confessio facta coram iudice arbitro iuris in Ecclesia etiam non valet. ibidem.

Confraternitas.

Possunt in Ecclesijs laici tractare de facienda, aut instituenda aliqua confraternitate. p. 2. nu. 26. pag. 93.

Congregatio.

Congregatio est proprium Gregis. p. 1. nu. 7. pag. 25.

Consuetudo.

Consuetudo magnam vim habet circa immunitatem Ecclesiarum,

I N D E X.

fiarum, quapropter in multis casibus ad illam recurrunt iudices. p. 1. nu. 18. pag. 48.

Consuetudo maximè observatur, quoad hoc ut raptor virginis gaudeat, vel non, immunitate. p. 3. nu. 15. in fine. pag. 160.

Consuetudine nostræ praxis videtur dicendum illū, qui in Ecclesia commisit crimina, absque animo gaudendi immunitate, illā potiri. p. 3. nu. 31. pag. 177.

Contractus.

Contractus omnes celebrati in Ecclesia validi sunt. p. 2. nu. 27. in fine. pag. 94.

Contractus sunt actus extraiudiciales. ibidem.

Creditor.

Creditores multis modis debita sua possunt recuperare. p. 3. nu. 10. pag. 149.

Crimen.

Crimen læsæ Maiestatis immunitate non gaudet. p. 3. nu. 4. pag. 137.

Crimina, licet non sint homicidia, vel membrorum mutilationes, in Ecclesia commissæ immunitate non gaudent. p. 3. nu. 34. pag. 181.

Crimina commissæ in Ecclesijs, quando fuerint levia, immunitate gaudebunt, qui ea commisit. p. 3. nu. 35. pag. 183.

Crimina in quibus viget ratio excipiendi illa, de qua in nostro textu etiam immunitate non gaudent. p. 3. nu. 37. ante finem. pag. 185.

D.

I N D E X.

Debitum.

Pro debito civili potest quis in domo sua capi, ex doctrina Baldi. p. 3. nu. 21. in fine. pag. 167.

Debitor.

Debitorum æris alieni immunitate gaudent de iuris rigore. p. 3. nu. 10. pag. 148.

Debitorum possunt capi tempore feriato. p. 3. nu. 10. pag. 147.

Debitorum iuxta varias leges traduntur creditoribus ad illis servandum. ibidem. pag. 148.

Debitorum pro debito civili non capiuntur, licet sint extra Ecclesiam, præcipue si interveniat bonorum cessio. ibidem. pag. 149.

Debitorum secundum aliquas leges particulares locorum ab Ecclesia extrahuntur. ibidem. pag. 150.

Debitorum apud Lusitanos extrahuntur ab Ecclesia. p. 3. nu. 11. pag. 150.

Decima.

Decimas optimo iure possunt petere ministri ecclesiastici, quia lege veteri iam ex erant præscriptæ. p. 3. nu. 17. ante finem. pag. 39

Decretum.

Decretis Summorum Pontificum datur plenissima fides. p. 3. nu. 15. ante finem. pag. 159.

Dedicatio.

Dedicatio Ecclesiæ ad divinum cultum, quomodo fiat. p. 1. nu. 10. pag. 28.

Definitio

I N D E X.

Definitio.

Definitio debet comprehendere omnia membra sub suo definito. p. 1. nu. 5. pag. 22.

Definitio immunitatis ecclesiasticæ. p. 1. nu. 5. pag. 20.

Delinquens.

Delinquens, qui duo crimina commisit, & propter unum non habeat immunitatem, dummodò propter aliud illam habet, si in tali casu fugiat ad Ecclesiam erit ab illa extrahendus. p. 3. nu. 13. pag. 153.

Delinquens, qui à ministrorum manibus fugit ad Ecclesiam, eius gaudebit immunitate. p. 3. nu. 21. pag. 165.

Delinquens dum est intra Ecclesiam, ad quam confugit, & eius immunitate gaudet non est vinculis, aut catenis ibi astringendus. p. 3. nu. 23. pag. 178.

Delinquens in Ecclesia animo gaudendi immunitate, illà non fruitur. p. 3. nu. 30. pag. 175.

Delinquens in Ecclesia licet non habeat animum gaudendi immunitate, illà non potitur. p. 3. nu. 31. pag. 177.

Delinquens in Ecclesia committendo alia delicta gravia, licet non sint homicidia, vel membrorum mutilationes, immunitate non gaudet. p. 3. nu. 34. pag. 181.

Delinquens in una Ecclesia, & fugiens ad aliam non gaudet eius immunitate. p. 3. nu. 35. pag. 183.

Delinquentes, qui ad Ecclesiam confugiunt, & eius gaudent immunitate pœnâ mortis, aut sanguinis non sunt afficiendi, sed tâtummodò pœnâ quadam pecuniaria, vel alia quacumq; satisfactione. p. 3. nu. 41. pag. 190.

Delinquens, qui ad Ecclesiam aufugiat semper à pœna mortis liberatur, licet iterum de eodem crimine accusetur. ibidem.

Quamvis abstrahatur delinquens ab Ecclesia in casu, quo non gaudeat eius immunitate, adhuc de iure non condemn-

I N D E X.

demnabitur ad mortem, licet aliter procedat in praxi
ibidem.

Delinquens iuxta Ecclesiam, absque animo gaudendæ immu-
nitatis si ad Ecclesiam ipsam confugiat, ab ea non debet
extrahi. p. 3. nu. 32. pag. 179.

Delictum.

Delictum commissum in scala, intra domus portam constitu-
tâ, in ipsa domo reputatur commissum. p. 2. nu. 15. pag.
69.

In delictis non est finis considerandus, sed innitium, & quo-
modo hoc procedat, & intelligatur. p. 3. nu. 21. ad medi-
um. pag. 166.

Quando delictum in Ecclesia incipit, immunitate incapax
est. p. 3. nu. 33. pag. 179.

Depopulator.

Nocturnus depopulator agrorum, non gaudet immunitate. p.
3. nu. 26. pag. 171.

Nocturnus depopulator agrorum dicitur ille, qui messem no-
ctu comburit, aut devastat. p. 3. nu. 27. pag. 172.

Descriptio.

Descriptio immunitatis. p. 1. nu. 31. pag. 20.

Destructio.

Destructio Ecclesiæ, vel est superioris autoritate, vel absque
illa. p. 2. nu. 18. pag. 71.

Destructio Ecclesiæ, vel est in totum, vel in partem. ibidem.
Deus

I N D E X.

Deus

- Deus colitur, & adoratur in templis. p. 1. nu. 14. pag. 33.
Deum colere est actus virtutis. ibidem.
Deum colere iuris naturalis est. p. 1. nu. 15. pag. 34.

Differentia.

- Quæ sit differentia inter oratoria, & Ecclesias. p. 2. nu. 23.
pag. 84.
Differentia inter habere immunitatem, & gaudere immunitate qualis sit. p. 3. nu. 1. pag. 133.
Differentia inter Basilicam, & Ecclesiam. p. 1. nu. 11. pag. 19.
Differentia inter immunitatem universalem, & particularem.
p. 4. nu. 5. pag. 240.

Dispositio.

- Dispositio ad unum casum prolata alios comprehendit, qui habent identitatem rationis. p. 3. nu. 34. pag. 181.

Divisio.

- Divisio immunitatis in civilem, & ecclesiasticam. p. 1. nu. 4.
pag. 20.

Domus.

- Domus quælibet, quæ sit intra ambitus Ecclesiæ, usque ad ultimas fores habet immunitatem. p. 2. nu. 4. pag. 57.
Domus Cardinalis, an habeat immunitatem? vide supra. verbo *Cardinalis*.
Domus Episcopi. vide infra. verbo *Palatium*.
Domus propria est unicuique refugium. p. 3. nu. 25. pag. 170. &
ita

I N D E X.

ita in ea non licet aliquem capere. *ibidem.*

Domus religiosa, in quibus recipiuntur mulieres clausurae gratia habent immunitatem. Vide Addition. in fine huius Relectionis. nu. 2. ad 2. partem.

Domus imperfectę Religiosorum etiam habent immunitatem. nu. 1. *ibidem.*

Domus Orphanorum, & mulierum male maritatarum, habent immunitatem. *ibidem.*

Dormitorium.

Dormitoria Monasteriorum habent immunitatem. p. 2. nu. 3. pag. 55.

In dormitorijs, secundum aliquos, sacrilegium non committitur. *ibidem.*

Duellum.

Qui duellum fecit immunitate non gaudet. p. 3. nu. 20. pag. 164.

E.

Ecclesia.

Ecclesia est nomen Græcū, sonans latinè convocatio. parte. 1. nu. 7. pag. 25.

Ecclesiare est idem ac convocare, seu concionari. *ibidem.*

Ecclesia dicitur ab *Eccleis* nomine Græco. p. 1. nu. 7. pag. 26.

Eccleis idem significat quod miserans. *ibidem.*

Ecclesia idem est, ac populus convocatus, seu adunatus in Dei cultum. *ibidem.*

R

Ecclesia

I N D E X.

- Ecclesia dividitur in spiritualement, & materialement. *ibidem.*
 Ecclesia Militans, & triumphans qualis sit? p. 1. nu. 8. pag. 26.
 Ecclesia materialis est quæ ad materiam nostri textus in ser-
 vit. p. 1. nu. 9. pag. 27.
 Ecclesia materialis, quæ sit? *ibidem.*
 Ecclesiæ dedicatio, quomodò fiat. p. 1. nu. 10. pag. 28.
 Ecclesiæ materialis usus quando incœpit. p. 1. nu. 12. pag. 29.
 Prima Ecclesia post adventum Christi fuit Catholica. p. 1. nu.
 12. in fine. pag. 30.
 Secunda Ecclesia fuit Constantinopolitana. p. 1. nu. 13. pag.
 30.
 Ecclesia, & Basilica, in quo differant. Vide supra verbo *Ba-
 siliæ.*
 Quælibet Ecclesia habet suam immunitatem. parte. 2. nu. 1.
 pag. 53.
 Ecclesia non consecrata, autoritate tamen Episcopi erecta, &
 in qua divina officia celebrantur, habet immunitatē. p.
 2. nu. 8. pag. 60.
 Ecclesia cultui divino dicata, non dum tamen consecrata, nec
 in qua hætenus divina celebrantur, sed solummodò per
 Episcopum ad hoc deputata, habet immunitatem. *ibidem.*
 Ecclesia interdicta, & polluta habet immunitatem. p. 2. nu.
 9. pag. 62. & 63.
 In Ecclesia interdicta, & polluta, divina officia non celebran-
 tur. *ibidem.*
 Quælibet Ecclesia cœmeterium non habet, sed solum illa, quæ
 populum habet. p. 2. nu. 11. pag. 65.
 Ecclesia destructa, an habeat immunitatem. p. 2. à nu. 17. pag.
 70.
 Ecclesia destructa, si iterum reedificetur de novo censetur fa-
 cta. p. 2. nu. 18. pag. 70.
 Duplicem modum destruendi Ecclesiam. Vide supra verbo
Destitutio.
 Ecclesiæ cogentur ad alienanda vasa sacra, propter redemptio-
 nem captivorum. p. 2. nu. 34. pag. 103.
 Ecclesijs utrū possit Princeps secularis onus imponere. Vide
infra

I N D E X.

infra verbo *Onus*, & verbo *Princeps*.

Contra Romanam Ecclesiam possunt Principes seculares prescribere. p. 2. nu. 34. pag. 104.

Ecclesiæ, per Ordinationem, non possunt emere bona immobilia. ibidem.

Ecclesiæ tenentur, ex eadem Ordinatione, bona immobilia sibi relicta intra annum alienare. ibidem.

Ecclesijs, quæ onera possint imponi. p. 2. à nu. 35. pag. 105.

Ecclesiarum bona habent exemptionem ab oneribus, quatenus Christi patrimonium sunt. p. 2. nu. 39. pag. 111.

In Ecclesijs non possunt fieri actus iudiciales seculares, & an ibi fieri possint actus ecclesiastici. Vide supra verbo *Actus*.

Delinquentes in Ecclesijs, utrum gaudeant immunitate. Vide supra verbo *Delinquens*.

Qui iniuriam Ecclesiæ facit, immunitate non gaudebit. p. 3. nu. 32. pag. 179.

Ecclesia est una tantum, quæ universalis dicitur. p. 3. nu. 36. pag. 183.

Qui iniuriam uni Ecclesiæ, facit omnibus Ecclesijs eam intulit. ibidem.

An liceat Ecclesiæ, & ecclesiasticis viris arma arripere, pro defensione immunitatis. p. 4. nu. 12. pag. 228.

Qui ab Ecclesia extraxit aliquem de licentia Prælati, non peccat mortaliter. p. 4. nu. 10. pag. 224.

Ecclesiæ solvitur, quod eius Prælato solvitur. p. 4. nu. 7. pag. 214.

Ecclesia potest vi resistere iudici volenti reum ab illa extrahere, quando de iure non possit. p. 4. nu. 11. pag. 227.

Effractores.

Effractores carcerum confugientes ad Ecclesiam eius gaudent immunitate. p. 3. nu. 13. pag. 152.

Effractores carcerum pœna corporali afficiuntur. ibidem.

Effractores carcerum gaudent immunitate, confugiendo ad

I N D E X.

Ecclesiam, si crimen propter quod in carcere erant ca-
pax immunitatis esset. p. 3. nu. 13. pag. 153.
Qui absque effractione carceris ab eo aufugit, immunitate gau-
det. p. 3. nu. 13. pag. 154.
Effractor carceris, qui illum fregit, aut rumpit ad hoc ut in-
carcerati fugiant, immunitate gaudet. p. 3. nu. 13. pag.
153.

Episcopus.

Episcopus Ecclesias consecrat. p. 1. nu. 10. pag. 28.
Episcopi palatium, an habeat immunitatem? Vide infra. ver-
bo. *Palatium.*
Qui ante Episcopi domum apprehensus fuit, immunitate non
gaudet. p. 2. nu. 20. pag. 79.
Episcopi domui minor reverentia debetur, quam Dei Tem-
plo. p. 2. nu. 20. pag. 80.
Episcopi in suis Ecclesijs non possunt per se, absque licentia
Summi Pontificis, privilegium immunitatis concedere.
p. 2. nu. 42. pag. 126.
Episcopus competens est iudex in causa immunitatis. p. 4.
nu. 3. pag. 199.
Episcopo solventur solidi, qui pro immunitate violata, solvi
debent. p. 4. nu. 7. pag. 213.

Eremita.

Eremitæ, quæ in loco publico sunt, habent immunitatem. p. 2.
nu. 21. pag. 83.

Excellent.

Excellent in aliqua arte commitens crimen, videtur posse li-
berari propter eius excellentiam. p. 3. nu. 40. in fine.
pag. 190.

I N D E X.

Excommunicatio.

- In excommunicationem latæ sententiæ incurrit ille, qui statuto aliquo disponit contra libertatem ecclesiasticam. p. 4. nu. 7. pag. 206.
- Excommunicatio latæ sententiæ fertur contra balivos, & iudices seculares, qui impediunt impetrare literas Apostolicas, vel impediunt litigare coram iudice ecclesiastico. p. 4. nu. 7. pag. 207.
- Excōmunicatio latæ sententiæ fertur contra impediētes querelari coram iudice ecclesiastico. p. 4. nu. 7. pag. 208.
- Excommunicatio latæ sententiæ contra eos promulgatur, qui cogunt illos, qui eos excommunicarunt ad eos absolvendos. ibidem. pag. 209.
- Excommunicatio similis est adversus eos, qui occiderunt, vel occidere imperarunt excommunicantes se. ibidem.
- Excommunicatio similis profertur contra exigentes à Clericis, aut Ecclesijs onera, seu pedagia. ibidem. pag. 210.
- Excommunicatione etiam latæ sententiæ puniuntur illi temporales Domini, qui à Clericis coactione, aut vi petunt gabellas, aut prohibent, ne eis detur necessarium. ibidem. pag. 211.
- In excommunicationem incurrit ille, qui contumax fuerit in restituendo Ecclesiæ, quem ab illa abstraxit. p. 4. nu. 7. in fine. pag. 215. & an incurrat in hoc casu, in excommunicationem latæ sententiæ, aut ferendæ. p. 4. nu. 8. pag. 216.
- Excommunicationes statutz per Bullam Gregorij XIV. contra violatores immunitatis sint ne latæ sententiæ, an ferendæ? ibidem. pag. 219. usque ad 224.

Excommunicatus.

- Excommunicatus fugiens ad Ecclesiam, eius gaudebit immunitate.

I N D E X.

nitare. p. 3. nu. 5. pag. 137.

Exemptio.

Exemptio bonorum Ecclesiarum, & Clericorum inducta est, quatenus huiusmodi bona sunt Christi patrimonium. p. 2. nu. 39. pag. 111.

Exemptio huiusmodi bonorum, est introducta iure humano, non autem divino. p. 2. nu. 40. pag. 112.

Exemptio Clericorum, & Ecclesiarum in eo consistit, quod à secularibus Principibus non possint cogi, ad gabellas solvendas, vel ad recipienda alia onera quæcumq; p. 4. à nu. 7. pag. 210. usque ad 212.

F.

Fur.

Fures simplices immunitate gaudent. parte. 3. nu. 28. pag. 173.

Fures simplices videntur committere hoc delictum per industriam, & animum deliberatum. ibidem.

Fur poenâ mortis damnatur. ibidem. pag. 174.

Fures publicis latronibus minimè æquiparantur. p. 3. nu. 29. pag. 174.

Fures quando cum furto præ manibus ad Ecclesiam confugerint, illius immunitate non gaudent. p. 3. nu. 29. pag. 175.

G.

Gabella.

Gabellæ non possunt peti à Clericis, neque ab Ecclesijs per dominos

I N D E X.

dominos temporales. parte. 4. à nu. 7. pag. 211.

Gentiles.

Gentiles nemora habebant ad confugientium tutamen. In
procemio. pag. 6.

Apud gentes multa erant immunitatis beneficia. ibidem. pag.
7. & 8.

Guidagia.

Guidagia non possunt exigi à Clericis, vel ab Ecclesijs. p. 4.
nu. 7. pag. 210.

H.

Hæreticus.

Hæreticus fugiens ad Ecclesiam propter crimen hæresis, im-
munitate non gaudet. parte. 3. nu. 3. in fine. pag. 137.

Hæresis, est crimen læsæ Maiestatis divinæ. ibidem.

Hypotheca.

Hypotheca in domo constituta, licet domus destruatur, adhuc
remanet ibi. p. 2. nu. 18. pag. 72.

Homicida.

Homicida, an gaudeant immunitate. p. 3. nu. 14. pag. 155.

I N D E X.

Homicida, licet non proditoriè occidat, sed solum animo deliberato, non gaudet immunitate. p. 3. nu. 19. pag. 164.

Homicidium.

Homicidia proditoriè facientes privantur immunitate. p. 3. nu. 17. pag. 160.

Homicidium dolosè factum non excipitur in cap. Inter alia. de Immunitate. ibidem. pag. 161.

In homicidio proditorio magna inest atrocitas, & malitia. p. 3. nu. 18. pag. 163.

Homicidium proditorium, quamvis mors non sequatur, non gaudet immunitate. p. 3. nu. 19. pag. 163.

Homicidium sequutum ex alio delicto, licet animo deliberato commissio, fruitur immunitate. p. 3. nu. 19. in fine. pag. 164.

Homicidium perpetratum contra quem aliquis præcavere tenebatur immunitate privatur. p. 3. nu. 20. pag. 164.

Homicidia, vel membrorum mutilationes in Ecclesijs commissæ immunitate non gaudent. p. 3. nu. 31. pag. 176. & 177.

Hospitale.

Hospitalia autoritate Prælati fundata, habent immunitatem. p. 2. nu. 21. pag. 83.

I.

Immunitas.

Immunitas apud gentes maximè servabatur. In procemio. pag. 7.

Immu-

I N D E X.

- Immunitas est nomen latinum. parte. 1. nu. 1. pag. 20
- Immunitas importat negationem muneris. ibidem. nu. 2.
- Immunitatis divisio, & descriptio. Vide supra verbo *Divisio*,
& *Descriptio*.
- Immunitatis ecclesiastica definitio. Vide supra verbo. *Definitio*.
- Immunitas, & libertas ecclesiastica non differunt inter se. p.
1. nu. 6. pag. 23.
- Immunitas Ecclesiarum, utrum sit concessa iure divino, aut
humano. p. 1. nu. 14. à pag. 31.
- Immunitas ecclesiastica, humanis legibus non solum declara-
tur, sed etiam mutatur. p. 1. nu. 15. pag. 34.
- Immunitas Ecclesiarum, licet non sit concessa iure divino, Deus
tamen eam pluribus miraculis confirmavit. p. 1. nu. 16.
pag. 40.
- Immunitas, quando incepit certò non constat. p. 1. nu. 13.
pag. 30.
- Immunitas an fuerit inventa iure, aut consuetudine. p. 1. nu.
17. pag. 47.
- Immunitas, quibus locis, personis, & rebus competat. Vide in
Summario secunde partis. pag. 49 & in *Additionibus ad 2. partem*.
à nu. 1. & sequentibus. pag. 236.
- Immunitas Ecclesiastica, quomodo dicatur procedere de iure
civili aliquando. p. 2. nu. 41. pag. 125. ad finem.
- Immunitas, dato quod non sit concessa rebus, & personis ec-
clesiasticis de iure divino, potest Summus Pontifex illam
concedere, absque Principum secularium consensu. p. 2.
nu. 41. pag. 121.
- Immunitatem habere, & immunitate gaudere differunt inter
se. p. 3. nu. 1. pag. 132.
- Immunitas multis casibus denegatur. p. 3. nu. 2. pag. 133.
- Immunitas non personis concessa fuit, sed Ecclesijs ob reve-
rentiam, & honorem Deo debitum. p. 3. nu. 3. pag. 135.
- Immunitas, in quibus casibus concedatur, aut denegetur. Vi-
de *Summarium tertia partis*. à nu. 3. pag. 128.
- Immunitas non violatur, quando aliqua particularis frangitur.
p. 4. nu. 5. pag. 204.

I N D E X.

- Immunitas multis modis potest violari. p. 4. nu. 6. pag. 205.
Immunitas ecclesiastica quotiescumq; nominatur, intelligitur
de immunitate generali, non vero particulari. p. 4. nu.
5. pag. 205.
Immunitate caret, qui ab Ecclesia aliquem extrahit. p. 4. nu.
7. pag. 214.
Immunitas non conceditur domibus regularium, sed domibus
regularibus. Vide. *Addition. ad 2. partem.* nu. 1. pag. 236.

Imagines.

- Imagines Sanctorum, & Beatæ Virginis, an habeant immunitatem. p. 2. nu. 45. pag. 86.

Immanitas.

- Propter immanitatem fascinatoris, aliquando receditur à iuris
regulis. p. 3. nu. 33. in fine. pag. 181.

Iniuria.

- Qui iniuriam Ecclesiæ intulit indignus est Ecclesiæ auxilio. p.
3. nu. 31. pag. 178.
Non fit iniuria Ecclesiæ, quando prope illam quis commisit
delictum, si animum gaudendi immunitate non habebat.
p. 3. nu. 32. pag. 179.
Iniuria facta uni particulari Ecclesiæ, omnibus facta censetur.
p. 3. nu. 36. pag. 183. in fine.

Iudex.

- Iudex arbiter propriè iudex est. p. 2. nu. 18. pag. 96.

Iudex

I N D E X.

Iudex arbitrator, non est verè iudex. *ibidem.*

Iudex ecclesiasticus competens est in causa immunitatis. p. 4. nu. 2. pag. 196.

Iudici blanditijs reum suadenti, ut ab Ecclesia exeat, nulla poena imponitur. p. 4. nu. 9. pag. 224.

Iudex, qui ex iusta causa, & cum Prælatorum licentia reum ab Ecclesia, licèt invitum extrahat, non peccat contra immunitatem. p. 4. nu. 10. pag. 224.

Iudex secularis potest extrahere ab Ecclesia delinquentem, absque licentia Episcopi, in casu quo ipse non gaudeat immunitate. *ibidem.* pag. 225.

Iudices seculares debent se gerere modè in extrahendis delinquentibus ab Ecclesijs, etiam in casibus quibus ipsi non gaudeant immunitate. *ibidem.* pag. 226. in fine.

Iudex secularis tenetur restituere Ecclesiæ illum, quem ab illa vi abstraxit. p. 4. nu. 13. pag. 228.

Iudex vi abstrahens ab Ecclesia reum, non satisfacit conscientiæ suæ, neque Ecclesiæ, licèt præstet cautionem de eius impunitate, donec illum Ecclesiæ restituat. *ibidem.* pag. 229.

Iudæi.

Iudæi redarguuntur à Christo Domino, propter mortem Zachariæ, quem occiderunt in Templo. p. 1. nu. 14. pag. 32.

Iudæi confugientes ad Ecclesiam, propter aliquod delictum à se commissum, immunitate gaudent de iure communi. p. 3. nu. 3. pag. 136.

Iudæos dicunt aliqui non esse recipiendos in Ecclesia, donec universa debita reddant. *ibidem.* pag. 134.

Iudæi non sunt subditi Ecclesiæ. *ibidem.*

Iudæi secundum nostram Ordinationem, & praxim, non gaudent immunitate, nisi ad fidem severtere voluerint. *ibidem.* pag. 136.

I N D E X.

Ius.

Ius naturale, neque tolli, neque mutari potest. p. 1. nu. 15. pag. 34.

Multis iuribus immunitatis observantia, sub gravibus pœnis Principibus secularibus præcipitur. p. 2. nu. 41. pag. 124.

Iure civili non est inventa immunitas. ibidem. pag. 121.

Ius Pontificium, post veterum patrum decreta, non concessit Ecclesijs indistinctè immunitatem. p. 3. nu. 37. pag. 185.

Iure Pontificio standum erit in materia immunitatis. p. 4. nu. 1. pag. 195.

Iura ecclesiastica immunia sunt ab omni preiudicio, per seculares Princeps imponendo. p. 4. nu. 4. pag. 203.

Ius publicum in sacris, & Sacerdotio constitutum est. p. 4. nu. 5. pag. 204.

L.

Latro.

Latro publicus immunitate privatur. parte. 3. nu. 26. pag. 171.

Latro publicus efficitur servus. p. 3. nu. 8. pag. 144.

Quis dicatur publicus latro. p. 3. nu. 27. pag. 171. & 172.

Lex.

Lex divina principaliter instituitur ad ordinandos homines ad Deum. p. 1. nu. 14. pag. 33.

Lex nova nullos exteriores actus debet præcipere, vel prohibere. ibidem. pag. 36.

Lex nova est Evangelium Regni. ibidem.

Lex, seu mandatum promulgatum contra non subditos nullius est

I N D E X.

est momenti. p. 2. nu. 36. pag. 107.

Vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. p. 3. nu. 25. pag. 170.

Leges in contrarium fuscitante præsumptionem iuris, & de iure, difficile probari potest id, quod adversarius vult. p. 3. nu. 31. pag. 178.

Leges non dedignantur sacros Canones imitari. p. 4. nu. 2. pag. 196.

Libertas.

Libertas offenditur, quando Ius publicum læditur. p. 4. nu. 5. pag. 204.

Facta mentione de libertate ecclesiastica in communi, intelligitur de libertate generali. ibidem. pag. 205.

Libertates, quæ præcisè pertineant ad personas ecclesiasticas, quales sint. p. 4. nu. 4. pag. 202.

Licentia.

Licentia obtenta à Prælato potest iudex secularis reum ab Ecclesia abstrahere. p. 4. nu. 10. pag. 224.

Licentia hæc potest dari à Prælato habita prius cautione de impunitate delinquentis, quoad membra, & vitam. ibidem. pag. 225.

Licentia Prælati non requiritur ad abstrahendum reum ab Ecclesia, quando immunitate non gaudet. ibidem.

Litera.

Nullum inconueniens est posse unam literam duos sensus licetarios habere. p. 3. nu. 18. pag. 162.

Locus.

Locus ille in quo fuerat Ecclesia destructa, adhuc benedictus est.

I N D E X.

est. p. 2. nu. 18. pag. 73.

Loci, qui vulgò dicuntur *Contos*, an habeant immunitatem. p. 2. nu. 20. pag. 82.

Si quis è loco profano, aliquem sagitta existentē intra Ecclesiā occiderit, non gaudet immunitate. p. 3. nu. 33. pag. 180.

Loca sacra secularia, immunitatem habent. in Additionibus. ad 2. partem. nu. 2. pag. 237.

Quæ loca sacra sint ista. ibidem.

Loca religiosa immunitatem habent, & quæ sint huiusmodi loca. ibidem.

Lucus.

Quid sit *Lucus*, & unde dicatur. in proœmio. pag. 6.

Luci apud Romanos erant constituti ad confugientium tutelam. ibidem.

Romulus lucum ingentem plantavit. ibidem.

M.

Maleficium.

Maleficia non debent remanere impunita. in proœmio. pag. 14.

Mercatores.

Mercatores dolosè effracti, immunitate gaudent. pars. 3. nu. 12. pag. 151.

Miraculum.

Multis miraculis manifestavit Deus placitam sibi fuisse immunitatem. p. 1. nu. 16. pag. 40. & sequentibus.

Monaste-

I N D E X.

Monasterium.

Monasteria immunitatem habent. p. 2. nu. 2. pag. 54.

Monasteria Ecclesijs æquiparantur. ibidem. pag. 55.

Monasteria non ædificantur, sine Episcopi autoritate. p. 2. nu. 3. pag. 56.

Per Monasterium non solum intelligitur Ecclesia, sed etiam totus circuitus, qui à Religiosis habitatur. ibidem.

Monasterij septa, vulgò *Cerca*, immunitatem habent. in Additionibus. nu. 1. pag. 235.

Monachus.

Monachi suam habent immunitatem. p. 2. nu. 31. pag. 99.

Monialis.

Monialem deflorans immunitate non gaudet. p. 3. nu. 16: pag. 160.

N.

Nundina.

Nundinæ in Ecclesijs fieri non possunt. parte. 4. nu. 4. pag. 202.

O.

Oblationes.

Non recipiuntur oblationes à domo illius, qui ab Ecclesia aliquem extraxit. parte. 4. nu. 7. pag. 215.

Odiosa

I N D E X.

Odia.

Odiola extendi non debent. p. 2. nu. 12. pag. 66. & parte. 3.
nu. 31. pag. 177.

Onus.

Onera, quæ Clericis, & Ecclesijs imponi possunt, in duplici
sunt differentia. p. 2. nu. 35. pag. 105.

Onera realia, & personalia, quæ sint. ibidem. pag. 106.

Onera non possunt à Clericis exigi. p. 4. nu. 7. pag. 210.

Oratorium.

Oratoria publica habent immunitatem. p. 2. nu. 21. pag. 83.

Oratoria privata, etiam habent immunitatem. ibidem. nu. 22.

Oratoria huiusmodi habent immunitatem, si sint fundata au-
thoritate Episcopi. ibidem.

Oratoria prohibuit Paulus V. ibidem.

Quomodo Oratoria, & Ecclesiæ inter se differant. Vide ver-
bo *Differentia*.

Oratoria examinantur à Prælato ad hoc, ut in illis celebretur.
p. 2. nu. 22. pag. 84.

Ostium.

Qui Ostium Ecclesiæ apprehendit, gaudet eius immunitate. p.
2. nu. 16. pag. 69.

An idem sit dicendum de Ostio cæmeterij. Vide supra. ver-
bo *Cæmeterium*.

P.

Palatium.

Palatium Episcopi, an habeat immunitatē. parte. 2. nu. 19.
pag. 76. & 77.

Appre-

I N D E X.

Apprehensus ante Episcopi palatium immunitate non gaudet.
p. 2. nu. 20. pag. 76.

Palatia quorundam Principum secularium immunitatem habent. p. 2. nu. 20. pag. 82.

Parlamentum.

Parlamenta in Ecclesijs fieri non possunt. p. 2. nu. 27. pag. 93.

Peccatum.

Peccatum nefandum committens immunitate non gaudet. p. 3. nu. 40. pag. 188.

Peccatum mortale committit ille, qui offendit libertatem ecclesiasticam. p. 4. nu. 7. pag. 207.

Periurium.

Periurium immunitate non gaudet. p. 3. nu. 4. pag. 189.

Pedagia.

Pedagia à Clericis exigi non possunt. p. 4. nu. 7. pag. 210.

Pœna.

Pœna arbitraria imponitur per Ordinationem nostram confugientibus à carcere. p. 3. nu. 13. pag. 154.

Pœna arbitraria, usque ad mortem extendi potest. ibidem.

Quæ pœna imponatur fugientibus ad Ecclesiam, in casu quo gaudeant immunitate. p. 3. nu. 41. pag. 190. & 191.

Pœna quæ debeat imponi violentibus immunitatem. p. 4. nu.

S

7. pag.

I N D E X.

7. pag. 106. & sequentibus. & plenissime vide supra
verbo *Excommunicatio*.

Pœnam impositam iudici, qui blanditijs reum ab Ecclesia exi-
re facit, vide verbo *Iudex*.

Porticus.

Porticus privatus, & publicus Ecclesię quid sit? p. 2. nu. 5. pag. 58.

Porticus Ecclesię utrũ habeat immunitatem? p. 2. nu. 4. pag. 57.

Porticus venit appellatione domus. ibidem. pag. 58.

Præceptum.

Nullum Christi extat præceptum de immunitate servanda. p.
1. nu. 15. pag. 36.

Præcepta Christi Domini, quę fuerint. ibidem.

Præcepta cæremonialia veteris legis expirarunt per novam le-
gem. p. 1. nu. 15. pag. 38.

Princeps.

Principes seculares non possunt privari suis dominijs. p. 2. nu.
41. pag. 122. in fine.

Principes seculares non habent iurisdictionem civilem, in
personas ecclesiasticas. ibidem. pag. 125.

Principes seculares utrum possint imponere onus Clericis, aut
Ecclesijs. p. 2. nu. 34. pag. 103.

Principes seculares non habent potestatem spiritualem & ec-
clesiasticam. p. 2. nu. 40. pag. 119.

Principes seculares possunt præscribere contra Ecclesiam Ro-
manam. p. 2. nu. 34. pag. 104.

Privilegium.

Opus est quod privilegium exprimatur. p. 1. nu. 5. pag. 21.

Privile-

I N D E X.

Privilegium non debet extendi. p. 2. nu. 11. pag. 66. & nu. 30. pag. 89. in fine.

Privilegium immunitatis, vel est concessum omnibus Ecclesijs, vel alicui in particulari. p. 4. nu. 4. pag. 201.

Privilegium immunitatis non frangitur, quando aliquod particulare violatur. p. 4. nu. 5. pag. 204.

Quibus modis privilegium immunitatis frangatur, p. 4. nu. 6. pag. 205.

Q.

Questio.

Qui movet alicui quæstionem status, si intra annum non respondeat servus efficitur. parte. 3. nu. 8. pag. 144. in fine.

R.

Raptor virginis.

Raptor virginis, utrum gaudeat immunitate. parte. 3. nu. 14. pag. 155.

Raptor virginis non potest cum rapta matrimonium contrahere dummodò in sua libertate posita non sit. p. 3. nu. 15. pag. 157. in fine.

An raptores virginum de iure Canonico gaudeant immunitate. ibidem. pag. 158.

Rector.

Rectores civitatum non possunt Clericis, aut Ecclesijs gravari. p. 4. nu. 7. pag. 210. in fine.

Rectores non possunt statuta facere contra personas, aut res ecclesiasticas, ibidem. pag. 206. in fine.

I N D E X.

Religiosus.

Religiosis mendicantibus concessa est libertas, non modò à foro laico, sed etiam ab ecclesiastico. p. 4. nu. 4. pag. 204.
Religiosis Cisteriensibus specialis immunitas est concessa, & Societatis Iesus. ibidem.

Reliquia.

Reliquiæ Sanctorum, an habeant immunitatem. p. 2. nu. 25. pag. 86.

Res sacra.

Rerum sacrarum honor, & iura ad ecclesiasticos pertinet. p. 4. nu. 1. pag. 195.

Respublica.

Respublica Veneta habet immunitatem. p. 2. nu. 20. in fine. pag. 82.

S.

Sacerdos.

Qui Sacerdotem apprehendit, an gaudeat immunitate. parte. 2. nu. 25. pag. 87.
Sacerdotibus nulla iniuria debet fieri. p. 3. nu. 40. pag. 117.

Sacrilegium.

Sacrilegium committens in Ecclesia, illius immunitate non gaudet. p. 3. nu. 35. pag. 182. Quid dicendum sit, si extra

I N D E X.

extra illam committatur. *ibidem.*

Sacrilegium committit, qui immunitatem violat. p. 4. nu. 8.
pag. 217. & nu. 11. pag. 227.

In quibus casibus sacrilegij incurratur maior excommunicatio.
ibidem.

Sarracenus.

Sarracenus fugiens ad Ecclesiam, propter aliquod delictum,
gaudet immunitate. p. 3. nu. 3. à pag. 134.

Scala.

Ultima scala Ecclesiæ quando habet immunitatem. p. 2. nu.
14. pag. 68.

Scholasticus.

Scholaris non debet extrahi ab scholis. p. 3. nu. 40. pag. 189.

Servus.

Servui mortuis comparantur. in procemio. pag. 15.

Servus utrum gaudeat immunitate. p. 3. nu. 6. à pag. 141.

Servus ascriptus, & originarius an gaudeant immunitate. p.
3. nu. 7. pag. 143.

Servi iure divino, Canonico, & Civili efficiuntur. p. 3. nu. 8.
pag. 144.

An per condemnationem servus efficiatur. Vide supra ver-
bo. *Condemnatio.*

Summus Pontifex.

Summi Pontifices solent uti præceptis legis iudicialis. p. 2. nu. 15.
pag. 39.

I N D E X.

Summus Pontifex potest immunitatem concedere. p. 2. nu. 41. pag. 121.

Summus Pontifex non potest ius naturale mutare. ibidem. pag. 122.

Summus Pontifex potest immunitatem concedere in toto orbe. p. 2. nu. 42. pag. 126.

Summi Pontificis constitutionibus causa immunitatis debet determinari. p. 4. nu. 1. pag. 195.

Suspensus.

Suspensus gaudet immunitate. p. 3. nu. 5. pag. 137.

Suspensus denegatur sepultura ecclesiastica. ibidem. pag. 140.

T.

Tabernaculum.

Tabernaculum Iudæorum quid? In proœmio. pag. 5.

Tabernaculum dicitur quasi habitaculum militare. parte.

1. nu. 9. pag. 27.

Tectum.

Tectum Ecclesiæ, habet immunitatem. p. 2. nu. 16. pag. 69.

Templum.

Templum dicitur à contemplatione. p. 1. nu. 9. pag. 27.

Templi usus in prima mundi origine incœpit. p. 1. nu. 12.

pag. 29.

Testes

I N D E X.

Testis.

Testes in Ecclesijs recipi non possunt. p. 2. nu. 28. in fine. pag. 96.

V.

Uxor.

VXores Clericorū an habeant immunitatem, quoad forum, parte. 2. nu. 33. pag. 102.

Vxor Comitis de Olivares Siciliæ proregis laudatur. in Additionibus. ad 2. partem. nu. 2. pag. 238.

X.

Xenedochium.

Xenedochia habent immunitatem. parte. 2. nu. 21. pag. 83.

Z.

Zacharias.

Zacharias fuit occisus inter Templum, & Altare. parte. 1. nu. 15. pag. 39.

F I N I S.

E R R A T A.

Pag. 9. linea. 20. *Aloycius. ibi. lege Aloysius Riccius in collectan. decif. p. 4. collect. 1415.* Pag. 16. lin. 19. *præiudicium. preiudicium.* Pag. 16. lin. 18. *metuebatur. metuebantur.* Pag. 20. lin. 10. *Discribitur. Describitur.* Pag. 21. lin. 18. *eccllesiastica. ecclesiastica.* Pag. 22. lin. 11. *Immunitas. Imunitas.* Pag. 24. lin. 6. P. Soares. deest. cap. 1. Pag. 27. lin. 2. *spcialis. specialis.* Pag. 27. lin. 19. *Imraunitate. Immunitate.* Pag. 31. lin. 13. *Episcopura. Episcoporum.* Pag. 34. lin. 15. *illa allegata. illas allegatas.* Pag. 36. lin. 10. *Levitic. Lucæ.* Pag. 39. lin. 7. *Siquidem. Scilicet.* Pag. 44. lin. 21. *conigeret. contingeret.* Pag. 29. lin. 21. *Girandus. Giraldus.* Pag. 50. lin. 3. *polluta. polluta.* Ibidem. lin. 12. *apprehensus. apprehensus.* Pag. 51. lin. 9. *atatribus. altaribus.* Pag. 59. lin. 1. *concluditur. concluditur.* Pag. 61. lin. 22. *replicices. replicas.* Pag. 62. lin. 5. *falsum. falsam.* Pag. 65. lin. 10. *illa. illam.* Pag. 73. lin. 6. *eruta. diruta.* Pag. 77. lin. 20. *Sic. Si.* Pag. 79. lin. 5. *derimere. dirimere.* Pag. 84. lin. 14. *desidunt. decidunt.* Pag. 87. lin. 2. *confiliariis. consiliarijs.* Pag. 102. *intelliēgdus. intelligendus.* Pag. 111. lin. 1. *incurrer. incurrent.* Pag. 121. lin. 12. *precipere. præcipere.* Pag. 126. lin. 11. *quod. quam.* Pag. 134. lin. 5. *Ecclesias. Ecclesiam.* Pag. 154. lin. 1. *ac servine. ac si verè.* Pag. 157. lin. 4. *alia. illa.* Pag. 161. lin. 2. *Albertus. Albertinus.* Pag. 164. lin. 22. *abotum. abortum.* Pag. 172. lin. 18. *Rebuff. adde. ad leg. regias tom. 2. art. 1.* Pag. 175. lin. 16. *deest. Chassenus.* Pag. 192. lin. 2. *servatur. ibi. deest Ord. lib. 2. tit. 5. in princip.* Pag. 207. lin. 20. *de Immunitate. adde. lib. 6. Ibidem. Ballios. ballivos.* Pag. 209. lin. 15. *sententia. sententiæ.* Pag. 225. lin. 16. *requirunt. requiratur.* Pag. 226. lin. 3. *aufegere. aufugere.* Pag. 233. lin. 14. *amplctitur. amplexitur.*

*Reliqua quæ invenire poteris candori
tuo relinquimus.*

